

Receptorium Victorum Aristotelis 1491

Receptorium Dictionum Aristotelis ~ 1491

omnino hanc sententiam Aristoteles in libro
de interpretatione expressè negat. Et in libro
de sensu et sensibilibus dicitur quod non est
sensu sine intellectu.

de sensu et sensibilibus. Et in libro de anima
dicitur quod anima est incorporea et immortalis.
Et in libro de generatione et corruptione dicitur
quod omnia sunt corruptibilia et mutabilia.
Et in libro de meteoris dicitur quod ignis est
elementum purissimum et calidissimum.
Et in libro de animalibus dicitur quod homo
est animal rationale et immortalis.

19481

REPERTORIUM DICTORVM ARISTOTELIS AVE
ROYS ALIORVMQVE PHILOSOPHORVM.

omnino hanc sententiam Aristoteles in libro
de interpretatione expressè negat. Et in libro
de sensu et sensibilibus dicitur quod non est
sensu sine intellectu. Et in libro de anima
dicitur quod anima est incorporea et immortalis.
Et in libro de generatione et corruptione dicitur
quod omnia sunt corruptibilia et mutabilia.
Et in libro de meteoris dicitur quod ignis est
elementum purissimum et calidissimum.
Et in libro de animalibus dicitur quod homo
est animal rationale et immortalis.

EXIMIO Artium & medicinae doctori. D. magistro Hyeronimo
Tostino de Florentioli. Bononiae philosophiam publice legen-
ti: Artium scholaris andreas victorius Bononiensis discipulus suus
affectus. S.P.D.

Onueniens est quilibet arte ultra communes sensus inueniente ab
c oibus admirari: non solum pro aliqua inuentione utilitate: sed tam sa-
pietate. & ab aliis differente. uerba hec preceptor mi honorande ha-
bent philosopho in premio methaphisice: quibus uerbis sane conside-
ratis: Aristotelem sapientibus oibus proponere non ideo est: cum hic sit qui sci-
entia hominum sensus excedente adiuenerit. Cuius testimonium prebet Aue-
rois. Comitator maxime circa finem premii philosophice: uerba hec habet:
Aristoteles nicomachi filius grece sapientissimus: multos in philosophia
composuit libros: in logica: & methaphisica: & ipse inuenit & compleuit has
tres artes: Inuenit: quia quicquid inuenit scriptum ab aliis non est dignum quod sit pars
artis eius: Compleuit: quia nullus eorum qui secuti sunt eum usque ad hoc tempus
quod est mille & quingentesimo anno aliquid addidit: nec inuenit in eius uerbis
errorem alicuiusque uitae: & tale uirtute esse in diuino uno miraculosum
& extraneum existit: & hec dispositio cum in homine uno reperit dignus est
esse diuinus magisque humanus: Aristotelem itaque tale habemus quod Aue-
rois fateatur esse: ut quocumque in erimus nobis sit socius: ubicumque manserit
nobis assistat: quique loquimur proferat nos doceat: ipsique ab aliis diffe-
rent: ut augere a Chalibe: continere ueneremur: quam finem apud Platone episto-
la quarta ad Dionem Siracusanum affirmari nouerimus: Meminisse autem de
betis huiusmodi homines plus ab aliis quam uiros apueris differre: Talia autem
exequimur cum eius opibus insudauerimus: opibus autem cum eorum principalibus
ut ipsemet testatur in sexto philosophice testu comiti octuagesimo tertio: Vnde
quodque dicitur tale cum plures aut principales eius partes sunt tales: principalibus
uero eorum insudabimus: cum libellum hunc non neglexerimus in quo dicta non
infima in unum redacta conspiciemus: delectabilia quod est: utilitate. honore
que non modicum asseret: Conspiciemusque & in eo Aueroy philosophi apud nos
secundum auctoritates que pluries: philosophique aliorum propositiones acceptabiles:
que omnia conspecta si prius nos delectauerunt: nunc magis atque magis alluci-
ent prius. non sedus fastidiesque ordo aderat: nunc uero lucidus ac dele-
ctabilis datur: primus libros solum confuse ostendit: hic uero libros: testus:
Capitula: Comitatusque distincte demonstrat: ut ipsum inspicientibus pate-
re potest: quorum quatuor inuentiones citam discipulus tuus dilectus
libenti animo tibi largitur. Vale.

LIBRI PRIMI METHAPHISICE.

ACTVS ET OPERATI- ONES OMNES SVNT CIRCA SINGVLAR

IA.

in plogo.

Artifex sapientior est experto.

in pro

Conueniens est quilibet artem in

ueniente ultra communes sensus ab

omnibus admirari non solum pro

pter aliquam inuentionum utilitatem: sed tam sapientem &

ab aliis differentem.

in pro.

Deus est causa omnibus.

in pro.

Diuinum ens non inuidet.

in pro.

Experientia artem fecit: in experientia uero casum.

in pro.

Ex multis experimentis generatur ars.

in pro.

Finis est bonum uniuscuiusque rei & optimum in omni natura

in pro.

Hominum genus arte & rationibus uiuit.

in pro.

Hi soli docent qui causas de singulis dicunt.

in pro.

Homo dicitur liber. qui sui ipsius & non alterius gratia est.

in pro.

Nulla scientia melior & honorabilior est methaphisica: tum

quia de deo est: tum quia hanc solus deus habet: ideo dea

est scientiarum: necessariores. non omnes alie sunt: sed di-

gnior nulla.

in pro.

Omnes homines natura scire desiderant.

in pro.

Propter admirari. homines nunc & primo ceperunt philosophari.

in pro.

Philomites est aliquantulum philosophus. fabula. non ex miris

constituitur.

in pro.

Que sunt maxime uniuersalia difficilia sunt nobis ad co-

gnoscendum. eo quod a sensu sunt remotissima.

in pro.

Qui dubitat & admiratur. ignorare uidetur.

in pro.

Sensus uisus multarum rerum differentias nobis ostendit.

in pro.

Signum sciens est posse docere.

in pro.

Sapientia est scientia primarum causarum.

in pro.

Sapientem ordinare. & non ordinari oportet.

in pro.

LIBER

Sola methaphisica est scientia libera. in pro
Secundum sermonida solus deus hunc habet honorem in pro
scilicet methaphisicam. in pro
Secundum proueria multa mentiuntur poetæ. in pro

COMENTATORIS IN PRIMO METHA
PHI SICE.

Celum semper est in presenti preterito & futuro. Co. xxii
Individuum non generatur essentialiter nisi ab individuo
eiusdem speciei. co. xxxii
Materia prima nullam habet formam omnino: nec diuier
salem nec particularem: sed primo recipit formam uni
uersalem & mediante illa alias formasque ad individuales. co. xyii
Materia prima est una in numero secundum quod est subiectum forma
rum individualium: & est multa secundum formas. co. xyii
Quantitas dicitur equiuoce de linea superficie & numero: ho
rum & superiorum. co. xlyi
Tres sunt species numerorum. Numerus mathematicus:
qui non multiplicatur ad multiplicationem numero
rum. Et est numerus formalis qui diuersatur per numera
tionem entium. Et tertio est numerus cuius numerus
formalis est forma: & sunt sensibilia. co. 38
Vniuersale non habet esse nisi secundum quod est in anima. co. xxyii

LIBRI SECVNDI.

a Ppelli philosophiam scientiam ueritatis recte
se habet. Testu. iii
Auditiones contingunt etibus secundum consuetudinem. te. xiiii
Absurdum est simul querere scientiam & modum sciendi. te. xy
Causa alicuius semper facit quod intellectum habet. te. yiiii
Consuetum semper est notius. te. xiiii
Dupliciter aliquid fit ex alio: uno modo sicut uir ex pueris
& ex aurora dies: i. post utrumque fit aliud: alio modo sicut
ex aere aqua. te. yii
Finis scientie speculative est ueritas: practice uero opus te. iii
Generatio unius est corruptio alterius: & econtra. te. yii

METHAPHISICE

Generatio est medium inter esse & non esse. te. yii
Illud quod est causa ut alia sint uera: est uerissimum. te. iiii
In nullo genere causarum contingit ire in infinitum. te. y
In omni eo quod mouetur oportet intelligi materiam. te. iz
Impossibile est primum sempiternum corumpi. i. materiam primam. te. yii
Non solum gratiam his dicere iustum est quod opinioni
bus aliquis communicauerit: sed et his qui superficiali
ter aliquid enunciauerunt: hi. n. aliquid conferunt:
habitum. n. nostrum pre exercitati sunt. te. z
Nullus conabitur facere aliquid non futurum ad terminum uenire te. yiii
Prius est causa esse eorum que sunt post. te. yi
Quicquid est causa aliorum ut sint talia. illud est maxime tale
ut puta ignis calidissimus est quia per eum alia sunt calida. te. iiii
Qui infinitum ponit. latenter naturam boni auferunt. te. yiii
Quantum uim habeat quod consuetum est leges osten
dunt: in quibus fabularia & puerilia magis ualent co
gnitione de eis propter consuetudinem. te. xiiii
Sicut habet oculus nocticornis ad lunam sol. sic habet intel
lectus noster ad ea que sunt manifesti. i. in natura. te. i
Sicut consueuimus ita dignamur dici. te. xiiii
Tunc scire putamus cum ipsas causas nouerimus. te. xiiii
Verum nescimus sine causa. te. iiii
Vnquidque sicut se habet ad esse ita se habet ad ueritatem. te. iiii
COMENTATORIS. IN EODEM.

a Rs logica quedam est uniuersalis omnibus scientiis:
& quedam est propria unicuique scientie. co. xy
Consuetudo in pueritia in rebus legis est fortissimum im
pedimentum in cognoscendam ueritatem. co. xiiii
Demonstrationes mathematice sunt in primo ordine cer
titudinis: & naturales sequuntur eas. co. xvi
Nihil est occiosum in natura. co. i
Nos facimus abstracta esse intellecta. co. i
Nullus potest perfecte inuenire speculativas artes uel practi
cas in maiori parte: quia non complentur nisi per iuua
mentum prioris ad sequentem: & si prior non fuisset

LIBER

- nec & subsequens effec. co.z
Pincipia se habent in scientia. sicut locus ianue quem nullus ignorat. co.i
Prima causa ē magis digna in eē. & inueritate: quā omnia alia entia. quia oia acquirunt eē & ueritatem ab ea. co.iii
Pincipium non intelligitur nisi in re que habet finem: & quod habet finē necessario habet & principium. co.yii
Qui destruit finem destruit omne bonum. & nihil percipit: nihil. n. dicitur eē bonū nisi p causas finales. co.yiii
Qum Ar. assimilāt intellectū oculo nocticornacis i cognitione: nō innuit impossibilitatem sed difficultatem. co.i
Scientia alicuius non fit nisi quando peruenitur ad speciem postremam. co.xi
Veritatis cōprehensio nō ē impossibilis in multis rebus. co.i
LIBRI TERTII.
a Eterna non indigent cibo. te.xy.
Corruptibilem & incorruptibilem non sunt eadē dem principia. te.xy.
Dubitatorum solutio est ueritatis inquisitio. te.i.
Diffinitionum principia sunt genera. te.x.
De fabulose sophisticantibus non est dignum cum studio intendere. te.xy.
Finis & bonum idem sunt. te.5.
Ignorantis uinculū nō est soluere: sed mentis dubitatio. te.i.
In mathematicis non est finis neq; mouens. te.3.
Impossibile est omnium esse demonstrationem. te.iii.
Magis dicimus illum scire rem. qui scit eam affirmatiue: q̄ qui scit eandem negatiue. te.5.
Nō contingit ponere domum preter hanc uel illam. te.iz.
Omnes utuntur dignitatibus demonstratiue. te.iii.
Omnia corumpuntur in ea ex quibus sunt. te.xy.
Punctus: linea: & superficies: possunt esse sine corpore: & non e contra. te.xyii.
Philosophi antiqui deos faciebant principia entium & dicebant illa esse immortalia quæ gustauerunt nectar

METHAPHISICE

- & manam: illa uero mortalia quæ non gustauere. te.xy.
Vnū nūero. & singulare. idē sē & nihil differunt. te.xiii
COMENTATORIS IN EODEM.
differētie licet nō possint nūerari a nobis: nō tamē dubitamus eas eē finitas apud naturam. co.ii.
Finis est melior omnibus causis: quia alie causæ sē pp illā. co.3.
Qui nescit quantum querit: nescit qñ inuenerit eum. co.i.
Species ultima est prior omnibus superioribus: quātum ad indiuisibilitatem. co.ii.
Species est perfectio generis. co.ii.
Vnum numero est synonymum cum particulari. co.xiii.

LIBRI QVARTI.

- a**ccidentis non est accidens nisi in quantum ab eo accidunt tertio. te.xiii.
Aliquid est quod semper mouet quæ mouentur: & ipsū primum mouens est & immobile. te.xxyiii
Circa idem genus uersantur. dialecticus. mathaphisicus. & sophista. te.y.
Demonstrationis principium nō ē demonstratio. te.xxyi
Ens dicitur multipliciter. non equiuoce. sed analogice. te.z.
Ens & unū idē & una natura. & cōuertūt & se cōsequūtur. sicut principiū & cā: sed nō ut una rōe ostensa. te.3.
Eiūdem scientiæ est opposita considerare. te.iii.
Idem est homo & unus homo: quia non separantur in generatione. uel corruptione. te.3.
Ineruditio est non cognoscere quorum oportet querere demonstrationem. & quorum non oportet. te.yiii
Negatio differt a priuatione. quia negatio ē remotio alicuius simpliciter: priuatio uero negatio alicuius in subiecto apto nato. te.iii.
Non omne quod apparet uerum est. te. xxiii.
Necessarium non contingit aliter se habere. te.xxy.
Necesse est alteram partem contradictionis esse ueram. te.xxyiii

LIBER

- Omne mouens natura est prius moto. te. 27.
 Philosophia prima considerat ens inquantū ens & prin-
 cipia & passionēs entis inquantum ens. te. i.
 Primum principium in aliq̃ scientia debet esse firmissi-
 mū in illa & notissimū & nō pōt mēiri circa ipsum. te. viii.
 Prima dignitas est de quolibet dicitur alterum contra di-
 ctorium & de nullo horum ambo simul te. viii.
 Qui negat loquelam petit loquelam. te. x.
 Qui unum non intelligit nihil intelligit. te. x.
 Quod non significat unum nihil significat. te. x.
 Substantia ē primū ens ex quo omnia alia dependent. te. z.
 Sicut nūeri iquātū nūeri sē passiōes ita entis iquātū ens te. y.
 Tot sunt species unius quot & entis. te. 3.
 COMENTATORIS. IN EODEM.
 a Vicēna miscuit sciētā suā diuinā cum lege. co. 3.
 Attributio accidentis substantie est essentialis: attri-
 butio uero accidentis accidenti non est essentialis. co. xiii.
 Ens nō est uniuocū nec equiuocū sed ē mediū iter illa. co. z.
 Exercitium dicitur sanum eo q̃ conseruat sanitatem. co. z.
 Hoc nomen unum significat ex eo negationem & ē pri-
 uatio diuisibilitatis. co. 3.
 Logicus scit illud quod scit philosophus: sed unus eorum
 scit demonstratiue & alius probabiliter: sophista aut nul-
 lam hēt sniam. sed tm facit se existimare scientē. & n̄ ē. co. y.
 Omnes homines non decipiuntur nisi in eo quod nesci-
 unt: aut in eo cuius cognitio nō ē ualde manifesta. co. viii.
 Primum ens consideratum in methaphisica est illud qđ
 est prius esse nobilitate & causalitate. co. vii.
 Qui negauerit primū principium: impossibile est eum
 philosophari. co. viii.
 Res non ē una per rem additam sue essentie: sed est una
 per suum esse per quod est ens. co. 3.
 Sophista intendit se uideri philosophū ut acquirat glo-
 riam aut aliquid gratiarum humanarum: philosophus
 autem tantum scire uerum. co. y.

METHAPHISICE

- Sillogismus ē unū etiū de quibus cōsiderat philosophus. co. viii.
 Sensibile non est relatiuum nisi ad sensum: & si sensus
 non fuerit non erunt sensibilia. co. xxy.
 Terminus ē solum illius quod ē in actu. co. xy.
 LIBRI QVINTI
 a Qua ē materia omnium liquefactibilium. te. y.
 Causa & effectus simul sunt & non sunt. te. 3.
 Continuum ē cuius motus est unus. te. viii.
 Demonia sunt substantie. te. xy.
 Eadem numero sunt quorum materia est una: & eadem
 specie quorum ratio ē una. te. iz.
 Ens perse dicitur dupliciter unomodo quod diuiditur i
 decem predicamenta. Aliomodo quod significat ueri-
 tatem unius cuiusq; rei uel propositionis. te. xiii.
 Ens per accidens dicitur tripliciter unomodo quando ac-
 cidens predicatur de subiecto ut hō ē albus: aliomodo
 quando subiectū de accidente ut albū est hō. Tertiomō
 qñ accidens predicatur de accidente ut albū ē musicū te. iz.
 Finis ē optimum rei. te. 3.
 Mors methaphorica dicitur finis. te. xxi.
 Prius ē quod primo principio ē propinquius. te. xxi.
 Prius ē accidens q̃ ipm totum: ut musicū prius ē q̃ homo
 musicus: & hoc secundum rationem. te. xxi.
 Perfectum ē cui nihil deest. & ē duplex. s. simpliciter ex
 tra quod nihil ē: & perfectum in genere. te. xxi.
 Punctus est unitas positionem habens. te. iz.
 Quod hēt differētiā habet etiam genus: sed quod hēt
 genus non habet differētiā omnino. te. iiii.
 Quatuor sunt causa: materia: forma: efficiens: & finis. te. z.
 Quantū ē quod ē diuisibile in partes que insunt quare
 unaq; ē hoc aliquid. te. xxi.
 Totū quiditatum secundum generationē ē prius pti-
 bus: & ptes sunt priores toto secundū corruptionem. te. xxi.
 Vnum in substantia facit idem: in quantitate equale in
 qualitate uero simile. te. 20.

LIBER.

- V** num est principium numeri & metrum. te. 20.
COMENTATORIS. IN EODEM.
a Quae materia remota plumbi. cupri & ferri. co. xyiii.
 Agens malum sponte est peius agere malum ui. co. 34.
 Accidens primo significat formam & secundo subiectum co. xliii.
 Diuersitas opinionum est causa litis. co. i.
 Diffinitio est finis cum cognitione & est finis in esse. co. 22.
 Homo non civilis neque dicitur bonus neque malus. co. xxyii.
 Habere dignus dicitur de respectu continentis ad contem-
 tum quae econtra. co. xxyiii.
 Homines magis denominantur a primo patre quam a prima matre. co. 35.
 Insuperficie primo & perse existit color in corpore uero se-
 cundario. co. 23.
 Lapis quiescens priuatur motu uiolento ad inferius. co. xxyii.
 Quae alterantur adinuicem habent eandem materiam
 & quae alterantur ad idem habent illud idem per materiam. co. 33.
LIBRI SEXTI.
a Accidens uidetur esse propinquum non enti. te. iiii.
 Bonum & malum sunt in rebus: uerum & falsum in anima. te. yiii.
 De ente per accidens non est speculatio. te. iiii.
 Entium quaedam sunt semper: quaedam frequenter & quaedam
 raro & haec sunt entia per accidens & casualia & fortuita. te. y.
 Mathematica considerat res coniunctas secundum esse & separa-
 tas secundum rationem: materia: metaphisica abstractas
 utroque modo: physica uero coniunctas utroque modo. te. 2.
 Naturalis scientia non est practica sed speculatiua. te. i.
 Omnis scientia uel est actiua: uel factiua uel theorica. te. i.
 Rationes sophistice sunt circa accidens. te. iiii.
 Substantia & esse rei non potest cognosci per demonstrationem. te. i.
 Simul est nasus concavus. te. 2.
 Si omnis substantia est mobilis physica est philosophia prima:
 si si aliquid est immobilis metaphisica est prima philosophia. te. 3.
COMENTATORIS. IN EODEM.
c Ocus facit ferculum delectabile: medicus uero

METHAPHISICE.

- utile. co. y.
 Corruptio fit de necessitate materiae: generatio uero non. co. yi.
 Diuina sunt in quorum diffinitione accipitur deus. co. 2.
 Illud quod est per accidens scitur quando accidit & non
 permanenter. co. yi.
 Licet omnes scientie nobiles sint: tamen diuina est no-
 bilior quia eius subiectum est nobilius. co. 2.
 Naturalia sunt in quorum diffinitione accipitur materia. co. 2.
 Physica est prior metaphisica quo ad ordinem addiscendi. co. 3.
 Res existentes essentialiter sunt ille quae habent aliquam spe-
 ciem: in quarum indiuiduis existet generatio & corruptio. co. iiii.
 Scientia non est permanens in scito nisi per causam. co. yi.
 Voluntaria sunt in quorum diffinitione accipitur uoluntas. co. 2.
LIBRI SEPTIMI.
a Accidentia non sunt entia nisi quia sunt entis. te. 2.
 Actus separat & distinguit. te. xlyiii.
 Concavitas & similitudo sunt in naso secundum se & non
 secundum accidens. te. xyii.
 Disciplina fit per magis nota nobis. te. x.
 Diffinitio est oratio indicans quod est esse rei per essentialia. te. xlyiii.
 Diffinitio accidentium datur per additamenta. te. xlyiii.
 Diffinitio simpliciter est ipsius substantie: secundum quod
 autem ipsius accidentis. te. xyi.
 Diffinitio est sermo habens partes. te. 33.
 Ex duobus entibus in actu non fit tertium. te. xlyiii.
 Generans & generatum sunt uniuoca & conueniunt in specie. te. 30.
 In entibus perse idem est quiditas & habens quiditatem. te. 20.
 Illa quae sunt cognita apud nos in respectu eorum quae sunt
 cognita apud naturam: sunt parue & paucae cognitionis. te. x.
 Materia de se non est quid. nec quale. nec quantum: nec
 aliquid eorum quibus ens est determinatum. te. 2.
 Materia est qua res potest esse uel non esse. te. 22.
 Materia secundum se est ignota. te. xxy.

LIBER.

- Manus nō sp ē ps hominis nisi qñ pōt opus māus pficeī te. 3yiii.
 Materia non fit. nec forma sed totum compositum. te. xyii.
 Natura hūana nō ē nisi in his carnibus & in his ossibus. te. 3yii.
 Nihil aliud oportet ēē indiffinitioē. q̄ gēus & differētiās. te. xliii.
 Omne accidēs concretum duo significat formam. s. acci
 dentalem. & subiectum eius. te. zi.
 Omnia que fiūt. fiūt a natura. uel ab arte. uel a casu. te. zz.
 Quantitas non est substantia. te. yiii.
 Substātia ē prior accidēte diffinitioē: cognitiōē. & tpre. te. iiii.
 Substantia dicitur quatuor modis: primo de quiditate rei
 secundo de uniuersali predicabili inquit: tertio de
 genere propinquo: quarto de indiuiduo substantie. te. yii.
 Singularium non est scientia neque diffinitio: quia in
 eis est aliquid quo possunt esse & non esse. te. liii.
 Sperma facit ad generationē sicut ars ad artificialia. te. 3i.
 Vniuersale est quod pluribus natum est in esse. te. xly.
 Vniuersalia non sunt separata a singularibus scdm eē. te. lyii.
 COMENTATORIS. IN EODEM.
 a Ctio materie est eius transmutatio. co. yiii.
 Accidens ut est in subiecto non idem est cum subie
 to: sed ut est passio eius est sibi idē. co. zi.
 Causa multiplicationis indiuiduorū ab uno generāte est
 multiplicatio materierum in partes in quas agens agit: co. zyiii.
 Cōcauitas nō ē passio existēs in naso p accidēs s; per se. co. xyii.
 Forme conueniunt cum accidentibus in hoc q̄ utraque
 separantur a materia: ipsa remanente: & propter hoc
 plures putarunt formas esse accidentia. co. yiii.
 Forma non est elementū neque ex elementis: sed est sub
 stantia elementis addita. co. lx.
 Indiuiduum substantie est prius indiuiduo accidentis. co. z.
 Illa ex quibus peruenitur in cognitionem essentie rerum
 ignorate: sunt actiones earum proprie. co. yiii.
 Impossibile ē q̄ forme separate trāsmutēt materiam. co. zyiii.
 Materia ē substantia secundū q̄ substat forme & forma
 est substantia secundum q̄ constituit: compositum est
 substantia secundum q̄ componitur ex eis. co. yii.

METHAPHISICE

- Logicus considerat diffinitionem in quantum est instu
 mentum ducens intellectum ad intelligē quiditates re
 rum: philosophus uero ut significat naturas earum. co. xlii.
 Materia ē substantia secundū q̄ substat forme & forma est
 substantia secundum q̄ constituit: compositum est
 substantia secundum q̄ componitur ex eis. co. yii.
 Materia non cognoscitur perse sed per formam. co. xxxy.
 Mulus generatur a natura sibi simili: & ē natura commu
 nis equo & asino. co. xxyiii.
 Naturalis considerat materiā in quātum ē principium trā
 smutationis: philosophus uero ut ē substantia in potētia. co. yiii.
 Nulla species inuenitur fieri a casu. co. xxii.
 Nihil trāsmutat materiam nisi sit in materia. co. xxyiii.
 Non est inconueniens quod aliquid existens in predica
 mento: qualitatē accipiatur in diffinitione eius qd' est
 in predicamento substantie co. xli.
 Nasus simus est unum essentialiter. co. xli.
 Omnes antiqui conueniunt in materia secundum genus
 tantum: & non simpliciter. co. yiii.
 Omne generatum generatione non cessabili. generatur a
 suo simili. co. xxyiii.
 Propositiones dialectice sunt entis simplicitē. co. ii.
 Predicabilia primi modi sunt tria: genus differentia: &
 diffinitio: que componitur ex eis. co. xi.
 Proprium est substantie inter omnia predicamenta: ut añ
 substantiā generatā sit alia substantia agens: sibi similis:
 sed nō est necesse ut ate qualitatē sit alia qualitas agēs
 sed ē aliud ate q̄litate qd' ē potētia q̄le. s. materia. co. xxxii.
 Qui dicit accidētia hī diffinitioēs: dicit ea hī magis q̄ hñt. co. xy.
 Qui nescit rem nullum nomen imponit ei. co. liiii.
 Substātia idiuidua et demonstrata nō ē una nisi per formā. co. y.
 Scire indiuiduum substantie per sua uniuersalia est perse
 citius q̄ scire eum per uniuersalia accidentium. co. iiii.
 Si aliqua forma aut aliqua priuatio esset essentialiter i ma
 teria: ipsa non reciperet omnes formas. co. yiii.

LIBR. I.

- Singularia non sciuntur nisi dum sunt insensu. co. 53.
Similitas est in naso de accidentibus essentialibus. co. i. 7.
Totum est prius parte prioritate forme ad materiam & pars
est prior toto prioritate materie ad formam. co. 35.

LIBRI. OCTAVI.

- f. Orma serenitatis est quies. te. 6.
Forme & diffinitiones sunt sicut numeri: quia sicut in numero
ad addita uel ablata unitate non manet eadem species
numeri: sic de alia & alia: sic ablato uel addito aliquo in di-
finitione speciei & forme res non manet eadem res: sed uariatur. te. x.
Foras quedam non habent materiam: uel si habent non
habent talem qualem habent generabilia & corrupti-
bilia: sed solum mobilem secundum locum. te. iz.
Materia flegmatis est cibus unctuosus & dulcis: coles ne-
ro amarus & acutus. te. xi.
Non omnium est materia: sed quorum est generatio &
transmutatio adinuicem: quia quecumque transmutari
non possunt non habent materiam. te. i. 4.
Omnes substantie sensibiles habent materiam. te. 3.
Praditum differt a cena secundum diuersitatem temporis tantum. te. y.
Quecumque transmutatur adinuicem ad materiam oportet redire. te. xiii.
Si agens fuerit diuersum. & materia diuersa: etiam com-
positum erit diuersum. te. iz.

COMENTATORIS. IN EODEM.

- a. Ctio forme ignis que sequitur ipsam formam est
calor maximus: & motus eius ad superius. co. y.
Archita tarenthinus fuit homo qui sciuit extrahere diffi-
nitiones compositas ex materiis & formis. co. yi.
Cum aufertur risibilitas aufertur homo: sed non primo sed
mediante ablatione rationalitatis. co. y.
Calor in igne est sicut absorcio in cultello. co. y.
Cum materia fuerit una. & motor fuerit unus de necessi-
tate generatum erit unum: sicut si materia fuerit diuer-
sa & ipse motor diuersus generata erunt diuersa: quan-
do autem materia fuerit una generata possunt esse di-

METHAPHIS I CE.

- uersa per diuersitatem mouentium. & hoc solum inue-
nitur in artificialibus. co. xi.
Corpora celestia non habent materiam: que sit impotencia
ad corruptionem: sed materia eorum est ens actu. scilicet cor-
pus & ideo dignius habet hoc nomen subiectum quam materia. co. iz. 1. q. d.
Corpora celestia sunt animata per se & uiua: & non per
animam neque per uitam. co. iz. 1. q. d.
Diffinitio componitur ex materia & forma. co. yi.
Diffinitio perfecta est illa que constat ex omnibus parti-
bus ex quibus constat compositum. co. yi.
Diffinitum est ens in actu per ultimam differentiam &
alie differentie que sunt ante sunt quasi materia. co. yi.
Esse materie est esse medium inter esse in actu & non esse. co. iiii.
Exitus alicuius de potentia ad actum non largitur ei mul-
titudinem sed perfectionem. co. xy.
Elementa sunt eterna secundum totum: generabilia autem
& corruptibilia secundum partem. co. iz.
Forma separatur a materia secundum diffinitionem sed non secundum esse. co. 3.
Forma est illud per quod est generatio: & non materia. co. yi.
In diffinitionibus eorum que sunt in subiecto: materia quasi
differentia & forma quasi genus. In diffinitionibus uero eo-
rum que sunt per se: genus est quasi materia et differentia quasi forma. co. yi.
In entibus naturalibus quolibet forma habet materiam propriam. co. xi.
Non est necesse quod omne habens materiam localem ha-
beat materiam generabilem et corruptibilem. co. iiii.
Omne uiuens per uitam est generabile et corruptibile. co. iz.
Sicut transmutatio in substantia fecit nos scire materiam
primam esse ita transmutatio localis fecit nos scire cor-
pora celestia habere potentias ad ubi. co. iz.
Vie una pars est locus: & alia est dispositio in loco per
quem actio est possibilis in ea ad finem intentum. co. yi.

LIBRI. NONI.

- a. Ctus simpliciter precedit potentiam: sed in indiui-
duo potentia precedit actum. te. iz.
Animalia uidetur non ut uisum habeant: sed uisum habere ut uideant. te. xy.

LIBER.

- Actus melior est potētia in bonis: In malis uero: potentia est melior actu.** te. xyiii.
- Circa entia uere in actu non fit deceptio: sed ignorantia: non tamen talis qualis est cecitas.** te. zz
- Duplex ē potētia actiua et passiua: Actiua est principium transmutādi aliud inquantū aliud: Passiua uero principium transmutandi ab alio inquantum aliud.** te. z.
- Falsum & impossibile non sunt idem.** te. yiii
- In sempiternis nulla est potentia.** te. xyii.
- In eternis nō ē corruptio. nec malum. nec peccatum** te. xyiii.
- Materia cuius esse est in potētia est causa fatigationis.** te. xyii.
- Malum semper sequitur potentiam.** te. xyiii.
- Non est timendum q̄ celum stet.** te. xyii.
- Potentia rationalis ualet ad opposita: irrationalis uero nō** te. 3.
- Priuatio uiolenta est quādo aliquid caret illo quod innatum est habere in tempore in quo inatum ē habere.** te. 3.
- COMENTATORIS. IN EODEM.**
- a nima nō proprie disponitur per scientiam nisi quādo fuerit sciens in actu: & maxime quādo fuerit in sua ultima perfectione. s. quando utitur scientia.** Co. xyi
- Forma secundum q̄ forma non patit a primo transmutati essentialiter.** co. z.
- Fortuna est qualitas uite nobilis.** co. xyi
- Nihil agit in seipsum.** co. z.
- Nihil agit actionem ad quam non habet potentiam.** co. yii.
- Nihil habet potētiā ad corruptionē: quin corumpatur.** co. yiii.
- Omne quod patit. aut patit ad peius aut ad corruptionem.** co. z.
- Qui negant potentiam negant omnes motus: generationem & corruptionem.** co. yi.
- Quando sensatum recedit a sensu statim certitudo sui ēē mutat in estimationē absq̄ eo q̄ i nobis accidat error.** co. zz
- Verum contrarium est priuatio.** co. 3.
- LIBRI. DECIMI.**
- a Ccicens contingit esse & non esse.** te. xxi.
- Contraria sunt que posita sub eodem genere ma**

METHAPHISICE.

- xime distant: & eidem susceptibili uicissim insunt.** te. xliii.
- Cōtrarietas scđm formā facit diuersitatē specificā. Cōtrarietas uero scđm materiā facit diuersitatē numeralem.** te. xxy.
- Corruptibile & incorruptibile differūt plusq̄ genere.** te. xxyi
- Femina & uir non differunt specie. sed sunt idem.** te. xxy.
- In unoquoq̄ genere est dare aliquod quod est metrum & mensura omnium que sunt in illo genere.** te. z.
- Mensura conuenit quantitati. & per ipsam cōuenit aliis.** te. z.
- Mensura debet esse homogenea: mensurato.** te. iiii.
- Media sunt in eodem genere cum extremis.** te. zz.
- Materia negatione ostenditur.** te. xxiii.
- Masculinū & femininū sunt differentia sexus animalis.** te. xxy
- Numerus est unitatum pluralitas.** te. iiii.
- Numerus est multitudo uno mensurabilis.** te. zi
- Priuatio & habitus radix sunt contrariorum.** te. xy.
- Vnum unitantum est contrarium.** te. xyii.
- COMENTATORIS. IN EODEM.**
- h Omo heremita nec est bonus nec malus. sed est medius.** co. xxi
- Indiuiduum artificiale est unum per uiolentiam: naturale uerō est unum per formam suam.** co. i.
- Mēsurare per minorem mensuram semper est certius.** co. 5.
- Mensura cuius libet rei est sui generis.** co. iiii
- Primum in genere substantie est primus motor æternus & absolutus ab omni materia.** co. yii
- LIBRI. DVO DECIMI.**
- a Storum natura est quedam substantia sempiterna & mouens sempiternum.** te. xliii.
- Aliqualiter coherdinata sunt omnia: sed nō similiter & natatilia. & uolatilia. & plante.** te. lii.
- Deus est animal sempiternum optimum.** te. 39.
- Diuissimū & honorabilissimū itelligit & nō trāsmutat.** te. li.
- Intellectus mouetur ab intelligibili.** te. xxyii
- Motus non est continuus nisi qui secundum locū est: & huius. qui circulariter.** te. xxyiii
- b

LIBER

Materia que una est nulli est contraria. te. liii.
Transmutationes sunt quatuor secundum: quid: quan-
tum. quale: & ubi. te. vii.
Ordo est pp ducem: Dux aut nō est pp ordinem. te. li.
COMENTATORIS. IN EODEM.
a Gens proprie facit passionem: mouēs uero non: co. xxv.
Astrologia huius temporis nihil est in esse. sed est
conueniens computationi non esse. co. xly
Admixta primo se tangunt deinde admiscuntur. co. xliii.
Causa dicitur de omnibus quatuor principium autem
de extrinsecis: Elementum uero de intrinsecis. co. zvi.
Desiderium est propter extimationem eius quod est ali-
quid esse bonum. co. xxxvi.
Desiderium precedens comprehensionem rei magis di-
citur dolor q̄ uoluptas. co. 39.
Forme non sunt sensibiles sed intelligibiles. co. xliii.
Generatum in actu est corruptum in potentia. co. xlviii.
Impossibile est q̄ duo motus contrarii sint super eum
dem polum. co. xlvii.
Ignis animalia corumpit & non generat. co. xlviii.
Ignorare uilia est melius q̄ scire ea. co. li.
Nullus ante AR. sciuit materiaz in rei ueritate: sed prece-
dententes eum inspiciebant eam alonge. co. yliii.
Omne agens est mouens & non econtra. co. z3.
Omne generabile & corruptibile recipitur infinities. co. l.
Scientia dei causat res. sed nostra causatur arebus. co. li.
Vniuersalia apud AR. sunt colecta a particularibus in in-
tellectu qui coligit & accipit inter ea consimilitudinē
& facit ea unam intentionem. co. liii.
Vespe fiūt ex corporibus equoz mortuoz: & apes ex cor-
poribus uaccarū mortuaz: rane uero ex putrefactis ea q̄
Verum delectans est illud quod perse delectatur: & illud
est intellectus. co. 39.

FINIS LIBRI METHAPHISICE

PHISICORVM.

INCIPIT LIBER PHISICORVM.
LIBRI PRIMI.

c Contra negantes principia non est disputandum. te. ylii.
Finiti & infiniti ratio quantitati competit. te. xy.
Forma est ens diuinum optimum. & appetibile. te. lxxxi.
Innata ē nobis uia cognoscendi a comūioribus ad ppria te. z.
Infinitum secundum q̄ infinitum est ignotum. te. xxxv.
Indiuisiōe carnis cōtingit deuenire ad minimā carnē. q̄
si ultra diuidatur nō remanebit species carnis. te. xxxviii.
Intellectus querens separare accidēs a subiecto uanus est
& querens impossibilia. te. 3yiii.
Melius est ponere principia finita q̄ infinita. te. xli.
Materia nō cognoscitur nisi per analogiam ad formam. te. lxyiii.
Materia cum forma est causa eorum que fiunt sicut ma-
ter est causa filiorum. te. lxxx.
Materia appetit formā sicut femina marē: & turpe bonū. te. lxxxi.
Materia secundum se est ingenerabilis & incorruptibilis te. lxxxii.
Materia est ex quo fit aliquid cum insit. perse. & non se-
cundum accidens. te. lxxxz.
Nihil appetit id quod in se habet. nec qd sibi cōtrariū est te. lxxxii.
Omne corpus finitum per remotionē alicuius finiti ab
eo multotiens factam. tandem consummitur. te. 3yiii.
Pueri primo appellant omnes uiros patres: & omnes fe-
minas mares. te. y.
Principia non fiunt ex aliis neque ex alterutris sed ex
his fiunt omnia. te. xlv.
Principia oportet semper manere. te. l.
Priuatio est non ens perse. te. 79.
Priuatio que est in materia multotiens machinatur ad
maleficium. te. lxxx.
Quod uere est nulli accidit. te. xxy i.
Secundum philosophantes ex nihilo nihil fit. te. xxxiii.
Subiectum prius est predicato. te. lii.
Tunc arbitramur unūquodq; cognoscere cū causas &
principia cognoscimus. & usq; ad elementa. te. i.

b z

LIBER

- Tria sunt principia naturalia materia. forma. & priuatio. te. lyi.
Vno inconuenienti dato plurima contingunt. te. io.
Vniuersale notius est secundum intellectum: particulare
uero secundum sensum. te. xlyiii
- COMENTATORIS IN EODEM.
- a Lteratio subita non habet principium. co. xx3.
 - Album significat albedinem & recipiēs albedinē co. xxv.
 - Alteratio contrariorum adinuicem coegit omnes credere
q̄ omnia corpora sunt composita & non simplicia. co. li.
 - Appetitus materie ad recipiendū oēs formas ē naturalis. co. lxxxi.
 - Cognoscens proportionem istius uite ad tempus semper
ternum: non procurabit uitam propriam. In plogo
 - Compositio est triplex: speciei ex suis causis: generis ex
suis speciebus: & indiuidui ex materia & forma. co. y.
 - Contrarietas minor est in mediis q̄ in extremis. co. lii.
 - Consuetudo est altera natura. co. lxxi.
 - Corpora celestia non habent materiam. co. 79.
 - Causa generationis & corruptionis ē materia prima. co. 79.
 - Differentie aq̄ manifestiores sūt sensui: aeris uero latēiores. co. liii.
 - Doctrina est cuius propositiones acceptę in ea sunt ma
xime & sine mediis: & cum hoc manifestiores: & non
accidit in ea iteratio. co. lyii.
 - Entia esse plura & mobilia ē de principiis cognitionis i
philosophia naturalis: Entia uero naturalia habere i se
principia motus & quietis ē principii cognitionis & eē. co. yiii.
 - Finitū & infinitum dñr de quanto & nō de fine quāti. co. xyiii.
 - In spermate apud gnationē hominis non cessant ptes sp
matis corumpi. & ptes hōis fieri donec forma hūana p
ficiat: & hoc si forma recipit partitionem: si at̄ illud
necessario accidit i accidentibus propriis forme gnate. co. lxii.
 - In gnatione sufficit eē forme. i corruptione uero nō eē eius. co. lxyii.
 - Liber phisicorū ē radix & principii totius phie naturalis. co. iplog.
 - Mors est ex necessitate materie. co. iplog.
 - Multitudo regē aut ē scđm formā aut scđm quātitatem. co. yi.
 - Materia prima multum admisceat cum priuatione. co. lxyi.

PHISICORVM.

- Materia prima non hēt in se formam propriā neq; priua
tionē ppriā: q̄a sic nō reciperet omnes formas. co. lxyi.
- Materia nullam formam in se hēt: sed est in potentia ad
recipiendum omnes formas. co. lxyiii
- Materia non est sua potentia: quia materia est in genere
subē potentia uero in genere relationis. co. lxx.
- Materia sustentat formam secundum quod forma non
potest esse sine ea: forma autem sustentat materiam se
cundum q̄ forma est complementum eius. co. lxx.
- Materia ē mediū inter nō eē simplr: & esse in actu. co. lxx.
- Materia nunquam denudatur a forma. co. lxxxi.
- Materia nō ē in actu pp priuationē ei admistam. co. lxxxi.
- Nomina synonyma nō usitat̄ i doctrina demonstratiua. co. i.
- Nihil est scitum nisi quando omnes eius cause propin
que & remote sunt scite. co. i.
- Nihil prohibet ut subest sint cōtrarie secūdm formam co. lii.
- Omne quod recipit aliquid: non recipit illud secundum
q̄ est in actu sed secundum q̄ est in potentia. co. lxyiii
- Omne habens materiam est generabile & corruptibile. co. 79.
- Omne ens diligit se permanere. co. lxxxi.
- Pars substantie est substantia. co. lxx.
- Philosophus nāl̄ est uirtuosus secundū omnes spēs uir
tutum moralium. s. iusticiam: Castitatem: liberalitatē. co. iplog.
- Patiens debet esse contrarium ei a quo patitur. co. lyi.
- Priuatio est de necessitate generationis: co. lxyii.
- Que sunt preter materiam primam. & ultimam formam
sunt materie composite & forme composite. co. i.
- Ratio dī uana cum fit ex falsis: & nō fit informis. co. x.
- Rotundo nihil est contrarium. co. xli.
- Rarē & dēsum cōprehēdūt i corporibus naturalibus sen
sibilibz magnū at̄ & puū i naturalibz & mathematicis co. xlyiii
- Scientiarum alia est perfecta que est per causam alia imp
fecta que est sine causa. co. i.
- Studiositas i pecūia ē unū de desiderijs preter naturam. co. iplog.
- Sermones sophistici facilius cōtradiciūt q̄ disputatiui. co. zz.

LIBER.

Sermo cōcludens p̄se: debet cōcludere in omni materia. co. xxy.
Subiectum ex quo: in rei ueritate est materia cuius esse
est in potentia. co. liii.
Subiectum est utrūq; extremū pura potētia: mediū uero
ē utrūq; extremū pura n̄ potētia. s; aliq potētia. imedio
n. ē utrūq; extremū i actu: s; nō in ultima p̄fectione. co. lyi.
Totum nihil aliud est q̄ cōgregatio partium. co. xyii.
Trāsmutatio substantialis & accidētalis in hoc cōueniūt
q̄ s̄ alteratio eiusdem rei de una qualitate in aliam:
sed differūt in hoc q̄ substantialis mutat nom̄ & diffini
tionē rei: accidētalis uero neutq; horū mutat. co. lxiii.
Ultima p̄fectio hominis ē: ut sit p̄fectus p̄ scias speculati
uas: & hec ē sibi ultima felicitas & sempiterna uita. co. i. plog.
SECVNDI PHISICORVM.
a Bistrahentium non est mendatium. te. xyiii.
Ars imitatur naturam in quantum potest. te. zz.
Ars multa cōplet que natura perficere non potest. te. 79.
Bona fortuna est: quando aliquod bonum euenit: mala
autem quando malum euenit. te. lyi.
Cecus anatiuitate non potest disputare de colore quan
tum ad quid rei: sed bene quantum ad quid nominis. te. yi.
Cause sunt quatuor: materia forma: efficiens: & finis. te. zyiii.
Causa agēs & effectus in actu simul sunt & non sunt. te. zyii.
Cōsiderās nām alicuius debet cōsiderare accētia eius de; te. xyii.
Eufortunium est quando aliquod magnum bonum eue
nit infortunium uero quando aliquod magnū malū. te. lyi.
Forma & mā n̄ s̄ separata secundum eē. s; scdm rōnem. te. xz.
Forma est magis natura q̄ materia. te. xz.
Forma est finis materie. te. z3.
Finis non solum est ultimum rei sed & optimum. te. z3.
Fortuna est causa per accidens in his que fiunt a propo
siti propter finem & raro. te. lii.
Fortuna nō ē nisi in agentibus a proposito & auolūtate. te. lyiii.
Frustra & uanum est id quod ordinatum est ad aliquem
finem quem non consequitur. te. lxii.

PHISICORVM.

Forma. finis. & efficiens: sepe coincidunt. te. lxx.
Finis necessitat ea que sunt ad finem. te. lxxi.
Idem alī se habens potest esse causa oppositorum. te. xxx.
In celestibus nihil uidemus fieri acasu. te. xlyi.
Id quod perse est prius est eo quod est per accidens. te. lxyi.
Materia dicitur natura. te. x.
Materia & forma eiusdem sunt considerationis. te. zz.
Natura est principium motus & quietis eius in quo ē pri
mo. & p̄ se & non secundum accidens. te. z.
Naturalia diffiniuntur cum motu & materia sensibili. te. xyiii.
Nos sumus quodāmodo finis omnium. te. xxiii.
Natura agit propter finem. te. lxxiii.
Quod pagē distat ab intellectu: quasi nihil īputat distat te. lyi.
Que mouent nō mota: nō sunt phisice cōsiderationis. te. lxxi.
Tentare demonstrare nām esse ridiculum est. te. yi.
Sol & homo generant hominem ex materia. te. xxyi.
Tota substantia artificialium est eorum materia. te. yii.
COMENTATORIS. IN EODEM.
c Omne omnibus artibus dicitur in logica. co. xxi.
Cauitas est depressio superficiei co. xyiii.
Consideratio de materia in respectu forme: est naturalis:
in quantum uero est unum entium est phi primi. co. zi.
Diffinitiones componuntur ex forma uniuersali que ē
genus & propria que est differentia. co. zyiii.
Forma ē dignior hīe hoc nomē subā q̄ compositum. co. iiii.
Forme artificiales sunt accētia in substantiis naturalibus. co. xlii.
Homines non potentes per suam nām distinguere inter
illud quod ē manifestum perse: & illud quod ē mani
festum p̄ aliud: nūq̄ possunt philosophari. co. yi.
Hoc nomen transmutari. in rebus naturalibus deriuatur
ab eo ad quod fit transmutatio. co. xlii.
Illa dicūt frustra in rei ueritate. qn̄ ex eis n̄ iuenit aliqd. co. lxiii.
In quocūq; ē mā in eodem sunt omnes cause. co. lxx.
In descriptionibus nullus potuit plus AR. co. i.
Nō inuenitur corpus simplex. quod alteret aut ḡnet ex se.

LIBER.

- sed bene quod transfertur de loco ad locum. co. i.
 Nullus flobothomat in corpore proprio. co. 3.
 Nulla scientia speculatiua perscrutatur de casu. co. liii.
 Pluuia est propter equalitatem generationis in ellemtis
 & si pluuia non fieret mundus corumperetur. co. lxxvii.
 Qui dicit naturam non agere propter fine; tollit sollici
 tudinem dei circa ista inferiora. co. lxxv.
 Receptio utriusque cōtrariorū ē naturalis materie prie
 Subā & accūs sunt dīe entis secūdum q̄ est ens. co. xlyiii.
 Transmutatio in rebus artificialibus famosius dicitur eē
 de genere eius ex quo q̄ ad quod. co. xliiii.
TERTII. PHISICORVM.
 a Cuo & passio sunt unus motus: & sunt in passio
 sicut in subiecto. te. xyiii.
 Continuum est diuisibile in infinitum. te. i.
 Ignorato motu necesse est ignorare naturam. te. i.
 In aternis non difert posse ab esse. te. 35.
 Idem est locus totius & partis. te. 13.
 Infinitum est cuius quantitatem accipientibus semper ē
 aliquid accipere extra. te. lxiiii.
 Lis & dies non habent esse secundum q̄ sūt subā aliqua
 perfecta sed secundū q̄ generantur & corumpūtur te. lyiii.
 Motus est actus entis in potētia in q̄tum in potentia. te. yi.
 Omne mouens naturale in mouendo mouetur. te. yiii.
 Pars est materia totius. te. lxyii.
 Quodcūq; sit necesse est accipere finem. te. 3i.
 Tot sunt species unius quot & entis. te. y.
 Totum & perfectum est cui nihil abest. te. lxiiii.
COMENTATORIS. IN EODEM.
 a Eterna non continentur atempore. co. 35.
 Corpora celestia non mouentur ab illis q̄ mouēt. co. xyii.
 Diffinitiones sunt rerum permanentium. co. xliii.
 Diffinitio motus & si sit difficilis: tñ est possibilis. co. xvi.
 Dies dicitur de una parte temporis. co. lyiii.
 Loca naturalia sūt tñ duo: superius. s. & inferius. co. ly.

PHISICORVM.

- Mouens & motum sunt perfectiora q̄ agens & patiens. co. 3.
 Motus p̄ forma diminuta nihil aliud ē q̄ generatio par
 tis post aliam illius p̄fectionis ad quam tēdit ille motus. co. liii.
 Mundus est in loco quia partes eius sunt in loco. co. ly.
 Omne agens ē mouens & non conuertitur. co. 3.
 Omnes antiqui cōueniūt q̄ tps sit eternum, preter pla. co. 34.
 Priuationes quodāmodo hnt diffinitiones. co. xliii.
 Vltimum generationis est principium corruptionis. co. 3i.
QVARTI PHISICORVM.
 Contrariorum est eadem materia. Te. 85.
 Duplex est locus. cōmunis & proprius. te. xliii.
 Excellens necessario diuiditur in excellentiam: & id qd
 excellitur. te. lxxi.
 Idem locus recipit successionem duorum corporum. te. 3.
 Locus est ultimum continentis immobile primum. te. xli.
 Locus habet potentiam conseruatiam locati. te. liii.
 Locus est equalis locato. te. xxx.
 Nihil est in seipso primo & perse. te. xxy.
 Omne corpus est in loco & in omni loco est corpus. te. 13.
 Quod non est nusquam est. te. i.
 Qui non apprehendit motum: non apprehēdit tēpus. te. 69.
 Superficies est in corpore scientia uero in anima. te. xxy.
 Tempus consequitur motum. te. 96.
 Tempus est numerus motus secūdum prius & posterius. te. 100.
 Vacuum non est. te. 82.
 Vnūquodq; naturaliter fertur in suum locum pprium. te. xlyiii.
COMENTATORIS IN EODEM
 Celum est in loco ratione cētri. co. xliii.
 Causa continuationis motus est mensura supra quam
 est motus. co. 98.
 Corpora celestia coexistunt cum tempore co. ii6.
 Diffinitio completa debet reddere causas omnium acci
 dentium existentium in re. co. 3i.
 Essentia temporis est mensurare motum. Co. liiz.

LIBER.

Ex motu inuenitur generatio per accidens: & compositio per se: ex tpe autem utriusque inuenitur per accidens. co. ii. 6.
 Habitus est prior priuatione in re quae caret habitu. co. lxxii.
 His qui faciunt opus delectabile tempus uidetur breue & si sit longius eo quod delectatio prohibet eos comprehendere motum. co. 96.
 Impossibile est scire formam sine materia: & materiam sine forma. co. xxi.
 Materia est fundamentum successionum formarum: locus uero est substratum successionum corporum. co. xy.
 Motus & tempus nun sunt nisi quando mens diuidit motum in prius & posterius. co. io. 8.
 Plumbum est grauius & rarius ferro. co. 34.
 Proprium est materie ut habeat diuisiones in potentia. co. xy.
 Quantitas non est de potentiis actiuis sed sequitur eas. co. 25.
 Qui aufert tempus ponit ipsum necessario. co. 123.
 Separatio forme a materia est eius corruptio. co. lxxii.
 Vnus eorum qui supponit naturalis est quod forma non separat per se. co. lxxii.
Q VINTI PHISICOR VM
 Continua sunt quorum ultima sunt unum. te. xxy.
 Contigua sunt quorum ultima sunt simul. te. 22.
 Consequenter se habentia sunt: inter que non est medium eiusdem generis: ut domus cum domo inter quas non est alia domus. te. xxiii.
 In subiecto non est motus: quia in ea non est contrarietas. te. x.
 Motus est in moto. te. y.
 Medium comparatum uni extremum habet rationem alterius extremi. te. yi.
 Motus est solum in tribus generibus quantitate: qualitate: & ubi in quantitate dicitur augmentum uel diminutio: in qualitate: alteratio: in ubi uero secundum locum mutatio. te. xlii.
 Omnis motus recipit denominationem a termino ad quem. te. liii.
 Omnis motus autem est ex contrario aut in contrarium. te. xliii.
 Quantitas habet contrarium.
COMENTATORIS IN EODEM
 Elementa sunt contraria secundum qualitates suas: & non secundum formas. co. 3.

PHISICOR VM.

Forma substantialis est finis motus generationis: qualitas uero est finis motus alterationis. co. 3.
 Impossibile est quod aliquid existens in aliquo sit in illo de uno genere: & in alio de alio genere: ut quod calor in homine sit de qualitate: & in igne de substantia. co. x.
 Illud est difficilis motus: quod tarde incipit. co. 20.
 Medicus non sanat per se nisi aliud. co. 2.
 Medium inter potentiam & actum est de genere actus. co. ix.
 Motus secundum suam materiam est de genere termini ad quem: secundum uero formam: sicut est transmutatio coniuncta cum tempore est in genere passionis. co. ix.
 Nulla ars considerat de moto per accidens. co. i.
 Nonens simpliciter non recipit transmutationem. co. xlii.
 Omne contiguum in mathematicis est continuum. co. xxix.
 Omnis corruptio est contristabilis necessario: sed uolenta magis. co. lxxii.
 Proprie qualitates elementorum in eis non sunt substantiae: sed in eis sunt propinque substantiae. co. x.
 Pars fit totum: cum diuiditur. co. lxxii.
 Quum res fuerit in eadem dispositione: tunc in ea non erit transmutatio. co. xlii.
 Res artificiales non agunt in seipsas nisi per accidens. co. 2.
 Transmutatio de albedine in nigredinem: & de nigredine in albedinem: numeratur in una specie alterationis. co. xliii.
SEXTI PHISICOR VM.
 Continuum est diuisibile in semper diuisibilia. te. 3.
 Inter quolibet puncta signata in continuo est dare lineam mediam. te. 2.
 Illud dicitur tale cuius maxime partes aut plures sunt tales. te. 83.
 Impossibile est ut infinita pertranseant in tempore finito: & finita in tempore infinito. te. xix.
 Instantia non componunt tempus: nec puncta lineam: nec motus componitur ex finibus. te. 88.
 Impossibile est motum fieri in instanti. te. xxix.
 Indiuisibile non potest moueri nisi per accidens. te. 86.
 c 2

LIBER

Motus diuiditur ad diuisionem temporis.	te. 36.
Nullum continuum pōt cōponi ex indiuisibilibus.	te. i.
Nulla mutatio est infinita secundū terminos sed bene secundum tempus: ut motus celi.	te. 95.
Omnis motus ē in tempore: & in omni tpe pōt ēē motus.	te. xy.
Omne quod mouet ē diuisibile: quod cū mouetur parti ē in termino aquo: & partim inter terminos ad quem.	te. 32.
Omne quod mouetur prius mouebatur.	te. lii.
Punctum non est continuum neq; cōtiguū: nec consequēter se hñs cum alio puncto.	te. 2.

COMENTATORIS IN EODEM

Actio cuiuslibet entis perficitur per quantitatem & qualitatem terminatam.	co. lxxxix.
Continua prius contiguantur quam continuantur.	co. i.
Generatio & corruptio sunt finis alterationis.	co. xxxxy.
Prima quantitas carnis est terminata.	co. lyiii.
Partes propinquiores centro sunt tardiores: remotiores uero sunt uelociores.	co. 26.
Rei forma est indiuisibilis.	co. xxxxy.

SEPTIMI

PHISICORVM

Alteratio est solum in sensibilibus.	te. xy.
Ab experientia particulariū accipimus uniuersalē sciētiā.	te. 20.
Equiuoca latent intra genera.	te. 31.
In mouentibus & motis non est abire in infinitum.	te. 3.
Infantes non ita sicut senes. sentire possunt.	te. 20.
Mouens & motum sunt simul & sine medio.	te. yiii.
Omne quod mouetur ab alio mouetur.	te. i.
Possibili posito in esse nullum sequitur inconueniens.	te. yiii.
Sedendo & quiescendo anima fit prudens.	te. 20.
Sola uniuoca sunt comparabilia.	te. xxiii.
Virtus est perfectio quedam.	te. 12.
Vnumquodq; tunc perfectum est: quum attingit propriā uirtutem.	te. 12.

COMENTATORIS IN EODEM

PHISICORVM

Densitas est transmutatio alicuius ad minorem magnitudinem: raritas uero ad maiorem.	co. xy.
Dispositio laudabilissima animalis ē: ut in omnibus dispositionibus suis sit secundum cursum nature.	co. xyii.
Motum est notius motu apud nos.	co. 32.
Magnes uirtutem suam amittit qñ fricatur cum aleo.	co. x.
OCTAVI PHISICORVM.	
Accidens nō ē necessarium: sed cōtingens non ēē.	te. xxxvi.
Dicere oia qescere & huius rōem querere: & testimoniū sensus in hoc dimittere: infirmitas est intellectus.	te. 22.
Finiti ad infinitum nulla est proportio.	te. xy.
Gravia & leuia mouētur a generante perse: sed a mouente prohibens per accidens.	te. 33.
Instans ē principium futuri & finis preteriti.	te. xi.
In continuo sunt infinita media in potentia.	te. lxyiii.
In circulo non est dare principium nec finem.	te. lxyi.
Impossibile est mouens finitum mouere per tempus in finitum.	te. 78.
In magnitudine finita impossibile est esse uirtus infinita & e contra.	te. 79.
Moueri ex se ipso est proprium animalibus.	te. xxix.
Motus circularis est ab eodem in idem.	te. lxxiii.
Natura est causa omnis ordinationis.	te. xy.
Naturam esse principium motus est suppositio in naturalibus.	te. 22.
Nihil est accipere in tempore nisi nunc.	te. xi.
Peccat uolūtarius sciēs qñ econtrario utitur scientia.	te. yiii.
Prius oportet ēē combustibile aqñ comburatur.	te. iiii.
Primus motor omnino est immobilis.	te. xxxxy.
Primus omnium motuum est motus localis.	te. ly.
Primus motor est incircūferētia primi mobilis.	te. 84.
Quies est priuatio motus.	te. yii.
Solus motus circularis est uere cōtinuus & perpetuus.	te. lxxiii.
Solum id mouet proprie quum localiter mouetur.	te. lxyii.

LIBER

COMENTATORIS IN EODEM.

- Agens non posse agere impossibile non est eius dimi-
nutio: sed dicere ipsum agere impossibile ē deceptio. co. iiii.
Diuinus nullam habet uiam ad demonstrandum primū
motorem eē: nisi accipiat ipsum p cōstanti a naturali co. 3.
Experimentū sermonū uerorum ē ut cōueniat sensatis. co. 22
In circulo nullus ē punctus actus: qui sit principium & fi-
nis: sed quum imaginatur tunc in eo erit principium
& finis. co. lxxiii.
Motus generationis non ē motus: sed finis motus. co. vii
Omnis qui loquitur de entibus naturalibus concedit
motum esse. co. i.
Omnis opinio cui contradicit sensus non ē bona: co. xxi.
Omnis motus ē uia ad generationem. co. lxxiii.
Principium motus de omnibus mobilibus ē sicut anima
de rebus uiuis. co. i
Subiectum motus dicitur eē de natura continui & non
discreti propter hoc qd motus est continuus. co. xl.
Tempus facit prius & posterius in rebus que non mouē-
tur: in rebus autem que mo uentur prius & posterius
existunt p se. co. x.

FINIS AVCTORITATVM LIBRI PHISICORVM.
LIBRI PRIMI DE CELO ET MVNDO

- Continuum est quod est diuisibile in semp diuisibilia: Testu. 2.
Celum non est graue nec leue. te. xyiii.
Celum est ingenerabile incorruptibile in augmentabi-
le & inalterabile. te. 20.
Deus & natura nihil agunt frustra. te. 32.
A primo ente singulis communicatum est esse & uiuere:
his quidem clarius: his uero obscurius. te. 100.
Extra celum nullum corpus est. te. lxyiii.

DE CELO ET MVNDO

- Extra celum non est tempus. nec locus. nec uacuum: sed
ibi sunt entia uitam optimam ducentia: quam toto
eterno perficiunt: inalterabilia & impassibilia. te. 100.
Frustra est caciamentum cuius non est calciatio. te. 32.
Finiti ad infinitum nulla est proportio. te. lii.
Generatio & corruptio est inter contraria. te. 20.
Iste terminus omne dī de tribus & non paucioribus. te. 2.
Impossibile est esse plures mundos. te. lxyi.
Infinitum hē maximam q̄tatem i magnitudine. te. 33.
Ingenitum & incorruptibile conuertuntur. te. 125.
Multa mouentur rōe ellemēti predominantis in ipsis. te. vii.
Motus circularis est primus omnium motuum. te. 12.
Motus non est sine corpore phisico. te. 99.
Non sunt plures mūdi: quia tota eius Materia asua for-
ma comprehensa est. te. 95.
Omnia que mouentur quum perueniunt ad proprium
locum quiescunt. te. 100.
Omne sensibile est in materia. te. 92.
Omne genitum est corruptibile & econtra. te. 126.
Perfectio rerum consistit in trinario. te. 2.
Perfectum est cui nihil deest. te. liii.
Perfectum naturaliter prius est imperfecto: te. 12.
Paruus error in principio magnus est in fine. te. 33.
Qui dicit celum dicit formam. qui dicit hoc celum di-
cit formam in materia. te. lxxxii.
Si alicui inest unus motus accidentaliter: alteri inest na-
turaliter. te. xliii.
Totum uniuersum necesse est esse perfectum. te. liii.
Totum & partes mouentur ad eundem locum. te. xyliii.
Tripliciter accipit celum: p orbe stellarum fixarum: p
corpore quinto: & p toto uniuerso. te. 96.
COMENTATORIS IN EODEM
Alterabile non est perfectum. co. 100.
Due res non dicuntur numerus simplex: sed tm duo. co. 2.

LIBER:

In mā nō est potētia nisi apud separationē eius a forma.	co. 20.
Forma est substantium utilitatis.	co. 92.
In eo quod factum est ex tota materia impossibile est re perire duo indiuidua in actu.	co. 95.
Mathematicus considerat magnitudines ut abstractas a materia: naturalis uero ut ultima materie.	co. i.
Motus ignis & aeris est compositus ex recto & circulari.	co. xiiii.
Motus circularis non hē contrarium: nō i eo qđ ē motus abstractus a corporibus naturalibus: sed in quantum ē in corpore moto secundum naturam.	co. 32.
Natura materie celi est innata non moueri uiolente: & non quiescere naturaliter.	co. 100.
Nihil agit in suum simile: sed contrarium.	co. 20.
Omnia entia aut sunt substantie: aut accidentia: aut uie ad esse istorum.	co. i.
Perfectum est quod non recipit additionem: nec fertur in aliud esse.	co. iiii.
Potentie corporum sequuntur magnitudines eorum.	co. 33.
Stelle celi non sunt transmutabiles.	co. xyiii.
Sermo de principiis est sermo de omnibus. s. i. potentia.	co. 33.
Transmutatio non accidit nisi pp corporeitatem.	co. 100.
SECUNDI DE CELO ET MVNDO	
Animal est id propter quod fit omnis operatio.	te. lxiii.
Celum mouetur sine labore & fatigatione.	te. 3.
Celum est rotunde figure.	te. 22.
Circulus est prior figurarum.	te. 25.
Corpora propinqua terre mouentur paucis motibus.	te. lxi.
Dextrum celi est oriens: Sinistrum uero occidens.	te. xy.
Eadem est materia contrariorum.	te. xyiii.
Figura spherica est nobilior omnium figurarum.	te. 22.
Illud quod per actiones paucas acquiritur facilius est: qđ uero per plures difficilius.	te. 63.
Illud quod paucioribus actionibus bonitatem suam par ticipat nobilior est: eo quod pluribus.	te. 62.

DE CELO ET MVNDO.

Motus celi est causa & mensura omnium motuum.	te. 23.
Motus celi est continuus eternus. & uniformis.	te. 28.
Motus natus est calefacere & ignire.	te. xlii.
Mirabilia nature sunt multa.	te. lx.
Maximum & optimū bonū oibus ē sortiri finē optimū	te. lxi.
Nullū uiolentum est perpetuum.	te. y.
Natura expossibilibus semper facit quod optimum est	te. xxxiii.
Natura nihil facit irrationabiliter nec frustra.	te. lyiii.
Oportet motū celi esse circa aliquod fixum. s. terram	te. xyiii.
Omne contiguum sperico est spericum.	te. 30.
Opposita iuxta se posita magis ellucescunt.	te. xxx.
Omnes stelle sunt rotunde figure.	te. xlyiii.
Perfectum est cuius nihil est extra accipere.	te. 23.
Si unum contrarium est in natura: & reliquum ē ē.	te. xyiii.
Stelle sunt eiusdem nature cuius est celum.	te. xxxxi.
Stelle in inferioribus causant calorem & lumen.	te. xxxxi.
Sursum est principium longitudinis: Dextrum latitudi nis: Et Anterior pro funditatis.	te. yiii.
Terra totaliter non mouetur.	te. lxi.
Vnum est prius multo & simplex composito.	te. 22.
COMENTATORIS. IN EODEM	
Animal primo mouet pedem dextrum: postea sinistrum: ut su per eo suscitet: & motus pedis sinistri est accidentalis.	co. yiii.
Bonū simplē ē illd cui nō accidit fatigatio i sua actione.	co. 3.
Celum nō habet motū naturalem alium auoluntario	co. 3.
Causa adunationis materie & forme celi ē: quia eius for ma non coheret materie mediatis dimensionibus sicut forme generabiles & corruptibiles.	co. 3.
Causa quare celum non cadit primum empedoclem. est uelocitas sui motus.	co. y.
Cognitis substantiis rerum cognoscuntur accidentia ef fentialia contingentia eis.	co. xxxxi.
Calor aeris a sole & stellis est pp confricationem ptium aeris adinuticem pp motum solis & stellarum.	co. xxxxi.

LIBER.

Corpus non mouet aliud corpus nisi tactu.	co. lxxi.
Esse elementorum est propinquius materie q̄ forme eē uero celi forme.	co. zz.
Forma & formatum in celo sunt idem numero.	co. 3.
Frigidum est priuatio calidi.	co. xyiii.
Figura spherica in celestibus est essentialiter in elementis uero accidentaliter.	co. xxyi.
Indiuisa actio eorum prima intentione est propter suum esse secundaria uero propter aliud.	co. xxyii.
Illud quod ē extra corpus celeste non est in tempore.	co. i.
Impossibile ē q̄ mūdus sit maior aut minor q̄ nūc est.	co. xxyiii.
Locus eterni est eternus.	co. z.
Quilibet motus mensuratur p̄ motū uelociorem seipso.	co. zyiii.
Triangulus est prior figuris recti lineis.	co. zz.
Visibilia mouent media quousq; motus eorum perueniat ad uirtutem corporalem.	co. iz.

TERTIUS DE CELO ET MUNDO

Elementa sunt in mixtis in potentia.	te. 3z.
Elementa non sunt infinita sed finita: & sunt genera bilia & corruptibilia.	te. lii.
Figure nihil est contrarium.	te. lxxv.
Generatio aut non est aut in elementis & in factis ex eis.	te. z.
Impossibile est diuisibile componi ex indiuisibilibus.	te. yii.
Nullum impossibile fit.	te. xyiii.

COMENTATORIS. IN EODEM

Augmentatio in infinitū ē ex materia & nō ex forma.	co. yi.
Impossibile est formam in quantum forma est in infinitum: augeri.	co. yi.
Indiuiduum est unum secundum formam substantialē	co. lxyii.
Materia prima primo subternitur elementis: & medijs tibus his compositis.	co. lxyii.
Plato nihil sciuit de materia prima.	co. xxyi.
Possē: secundū rei ueritatem non dicit nisi possibilitatē que est in animalibus.	co. lxyii.

DE CELO ET MUNDO.

QUARTUS DE CELO ET MUNDO.

Corpora lata natāt sup̄ aquam: oblonga uero non: quia lata plus de aqua cōprehendunt & tardius ipsam diuidunt q̄ oblonga.	te. xly.
Extremum celi dicitur sursum: medium uero deorsum.	te. y.
Graue dicitur quod mouetur deorsum.	te. yi.
Ignis est leuis terra uero grauis.	te. xyiii.
Leue dicitur quod sursum mouetur.	te. yi.
Locus sursum est q̄si forma: deorsum uero q̄si materia.	te. xxy.
Omnia inferiora corpora hnt̄ grauitatē p̄ter ignem.	te. 3o.

COMENTATORIS IN EODEM.

Cuprum est leuius argento uiuo.	co. 3.
Forma est finis rei habentis formam.	co. 3z.
Forma & locus in hoc cōueniunt quia utrumque est finis continens: sed differunt quia forma non est distincta: locus uero est finis distinctus.	co. 23.
Grauitas magis dominatur in compositis.	co. yi.
Habitus comprehenditur intellectu mediante actione.	co. z.
Potentia actiua cum exierit in actum non indiget moto re extrinseco passiuā uero sic.	co. z.
Res eterne non habent agens nisi secundum similitudinem: in quantum scilicet conseruans.	co. i.

Finis Libri De Celo & Mundo

LIBRI PRIMI De Generatione & Corruptione

Ad pauca respicientes de facili enuntiant.	te. yii.
Agens & patiens sunt dissimilia in genere & similia in specie.	te. l.
Agens non agit nisi app̄oximatum.	te. liiii.
Elementa nou manent in mixto actu sed uirtute.	te. 24.
Ex nihilo nihil fit.	te. xi.
Finis non agit nisi methaphorice.	te. ly.
Generatio simplex est quando totum mutatur in totum	te. x.

LIBER DE GENERATIONE

- Generatio unius est corruptio alterius & e contra: ideo
transmutatio est eterna. te. xyii.
Generatio simpliciter est uia in ens simpliciter: & coru
ptio simpliciter est uia in non ens simpliciter. te. xyiii.
Hyle est proprium subiectum generatiōis & corruptiōis. te. xxiiii.
Habitibus presentibus in materia cessat motus. te. ly.
Mixtio est miscibilium alteratorum unio. te. 90.
Omniū adinuicē trāsmutationem hñiū ē eadē materia. te. l.
Quod non est cognitum non est ens. te. xix.
COMENTATORIS IN EODEM
Indiuidua supra quorū cōpositionē uicit ignis s̄ pfectio
ra in esse: q̄ ea in quorum cōpositione uicit terra. co. xyiii.
Nō est credēdū. AR. istotelē dixisse aliqd sine forti rōe. co. 38.
Perfectius in rei ueritate est illud quod est perfectius
apud intellectum. co. xylii.
SECUNDI De GENE ET CORO.
Calidum congregat homogenea: & disgregat eteroge
nea: frigidum uero congregat utrumq̄. te. yiii.
Contrariorum contrarie sunt cause. te. lyi.
Caliditas primo iest igni: frigiditas aque humi ditas ae
ri: & siccitas terre. te. 23.
Calidum in actu est frigidum in potentia. te. xlyiii.
Elementa sunt actiua & passiua adinuicem. te. yiii.
Ex eisdem sunt & nutriunt omnia. te. l.
Facilius est transmutare unum q̄ multa. te. xxy.
Flamma est fumus ardens. te. xxyiii.
Generatio & corruptio sunt perpetua. te. lyi.
Humidum est male terminabile termino proprio: sed be
nē alieno: Siccum uero econuerso. te. yiii.
Homines & animalia non reiterantur in seipsa ut rur
sus generetur idem. te. lxx.
In habentibus symbolum facilius est transitus. te. xxy.
Ignis est contrarius aque: & aer terre. te. 49.

METHEORORVM.

- Idem manens idem est aptū natum facere idem: te. lyi.
Impossibile est omnia semper manere propter longe di
stare a primo principio. te. lyiii.
Materia est cā quare entia possunt esse & non esse. le. li. *indefecum*
Materie est pati agere uero alterius. s. forme. te. liii.
Melius est esse q̄ non esse. te. lyiii.
Necesse est mixta ex omnibus constare elementis. te. 49.
Natura semper desiderat id quod melius est. te. lyiii.
Vita uniuscuiusq̄ naturā habentis: certa mensuratur pe
riodo quedam tñ longiori quedam uero breuiore. te. lyii.
Finis libri de generatione & corruptione:
Incipit liber metheorum.
LIBRI PRIMI METHEORORVM.
Album in nigro multas facit uarietates. Cap. i.
Guttes fiunt maiores in estate q̄ in heyne. ca. iiii.
In montibus non fit pruina. ca. iiii.
Mundus constat ex quatuor elementis. ca. i.
Maximi fluiui flunt ex maximis montibus. ca. y.
Magnitudo terre respectu celi est nihil. ca. y.
Motus celi est perpetuus & principium & causa omni
um motuum inferiorum. ca. i.
Non ex omni aere nata est fieri aqua: sed solum ex eo q̄
est uelut uapor. ca. i.
Quanto locus est frigidior tāto magis in eo fiūt nubes. ca. i.
Serenitate non existente & f lante uento non potest fie
ri uapor nec aqua. ca. iiii.
Summitates montis caucasi illustrātur a sole usq̄ ad ter
tiam partem noctis. & ab oriēte & ab accidente. ca. y.
Totus iste mundus continuus est lationibus superiori
bus celi: ut tota uirtus eius inde gubernatur. ca. i.
Terra est multo minor quibusdam celestibus. ca. i.
Valde puerile est putare unumquodq̄ aistorum esse
i ta paruum sicut apparet aspicientibus. ca. i.
Vapor est aque disgregatio. ca. i.

LIBER

Vbi ante fuit terra nunc est mare: & ubi nunc est mater
ibi iterum erit terra. ca. y.
COMENTATORIS IN EODEM.
Apparentia coloris tubei in nocte est propter illumina-
tionem luminis in nube grossa nigra. ca. i.
Aque prius calide magis uelociter recipiunt frigiditate. ca. iiii.
Corpus dyaphanum illuminatur tripliciter: per se: per re-
flexionem: & refractionem: sed corpus celeste solum
per se illuminatur. cap. 3.
Calefactio solis & stellarum est propter motum uel refle-
xionem: reflexio autem fit in terra & in his que sunt
propinqua ei. ca. iiii.
Causa roris dicitur esse motus solis sub terra & supra ter-
ram: quia cum sol fuerit supra terram ascendit uapor
conueniens rori: & cum occultatur sol sub terra: infri-
gidatur uapor ille & transmutatur & fit ros. ca. iiii.
Ignis in proprio loco non habet tincturam. ca. i.
In aere sunt duo loca: unus eorum est superior in quo fi-
unt comete & flamme: & alius sub: in quo fiunt: pluuia.
nix: pruina. & grando: & hic in quo fiunt ista habet gra-
dus: in superiori parte fit pluuia. & nix. & grando: in
inferiori autem ros. & pruina. ca. iiii.
Natura lune est frigida & humida. ca. iiii.
Nix & pluuia habent eundem locum: & eadem materiam. ca. iiii.
Quando aer exit frigiditatem & intrat caliditatem: & exit ca-
liditatem. & intrat frigiditatem tunc in eo aliquando causatur
nubes diuersarum partium in caliditate & frigiditate:
& tunc accidit frigiditati fugienti caliditatem uniri in se
in parte inferiori nubis: & tunc per intensam frigidi-
tatem causabitur grando: quando autem unitur cali-
ditas causabuntur tonitrua: & fulmina. ca. iiii.
Pluuia fit in frigore si ualde intenso: nix uero in ualde
intenso: quia frigus ualde intensus: congelat uaporem illum
dispositum ad formam aquae: antequam sit completa in omnibus partibus
eius natura aquae & grauescit per congelationem: & descendit. ca. iiii.

METHEORORVM.

LIBRI SECVNDI.

Auster est uetus estuosisissimus. & magnitudine. & spiri-
tu. & flat alocis siccis & calidis. ca. i.
Aque hyemales fiunt maiores in nocte quam in die. ca. 2.
Boreas est uetus uaporosus flans alocis frigidis. ca. i.
Humidum non est sine sicco: nec siccum sine humido. ca. 2.
Terremotus causatur ex uapore terre incluso. ca. 2.
Vbi terra plurimam aquam suscipit ibi est necessarium
fieri plurimam exalationem. ca. 2.

COMENTATORIS. IN EODEM

Antequam audiatur terremotus auditur quidam sonus
precedens terremotum. ca. 2.
Nubes & uniuersaliter mutatio in aere precedit gene-
rationem uentorum. ca. 2.
Terra cui appropinquat sol fortiter calefit post recessum
solis: & hoc est per fortitudinem passu recipientis: & non
propter fortitudinem agentis. ca. 2.

LIBRI TERTII.

Due yrides possunt fieri simul in eadem hora: & non
plures. ca. 2.
Soli colores yridis non possunt fieri apertioribus. ca. 2.

LIBRI QVINTI

Animalia non habitant ignem & aerem: sed solum aquam
& terram: quia: aqua & terra predominat sunt mate-
ria corporum eorum: sed non ignis & aer. te. xxix.
Digestio fit a calore naturali. te. xlii.
Homo mortuus non est homo nisi equiuoce. te. liii.
Omnia elementa putrescunt preter ignem. te. y.
Oppositorum opposita sunt cause. te. xxxxi.
Putrefactio est corruptio caloris naturalis qui est in generato-
re. te. yi.
Qualitatum elementorum due sunt actiue: calidum & frigi-
dum: & due sunt passiue: humidum & siccum. in plogo
Vnumquodque entium naturalium determinatur quodam
operatione propria: inquam quam potest dicitur tale.

LIBER

& inquam quoniam non potest non dici tale nisi equivoce:
ut oculus mortuus: uel oculus non potest uidere: ut lapis
deus uel terreus.

te. liiii.

COMENTATORIS IN EODEM

Calor naturalis concludit & retinet humiditatem natu-
ralem: & ideo quoniam calor naturalis recedita generato
tunc ipsa humiditas propter absentiam continentis
dissoluitur: & arescit ipsum generatum.

co. vi.

Digestio hominum morantium interitis frigidis est me-
lior digestionem habitantium terras calidas.

in plogo

Digestio est perfectio generati.

in pro

Fortior digestio fit in hyeme quam in estate.

in pro.

Frigidas existens in materia humida exsiccat per se.

in pro.

Generatio fit per calorem naturalem: corruptio uero per ca-
lorem extraneum & frigiditatem.

in pro.

Prima operatio caloris extranei in corporibus quibus ac-
cidit est indecoctio uel combustio.

in pro.

Prima operatio frigiditatis existens in materia humida
est humiditas: existens uero in sicca: est siccitas.

in pro.

Siccitas producitur a calore primo & per se.

in pro.

FINIS LIBRI METHEORORVM.

INCIPIT LIBER DE ANIMA.

LIBRI PRIMI DE ANIMA.

a Anima est principium animalium.

te. 2.

Aliorum: alia sunt principia.

te. y.

Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscen-
dum ipsum quod quid est.

te. x.

Cognitio anime est utilis ualde ad cognitionem cuius
libet ueritatis.

te. z.

Intelligere uel est fantasia uel non est sine fantasia:

te. xi.

Naturalis in diffinitione accipit materiam logicam uero formam.

te. xvi.

Omnes passionibus anime uidentur esse cum corpore.

te. xliii.

Principium omnis demonis est ipsum quod quid est.

te. x.

Quidam magnis passionibus non mouentur: quidam

DE ANIMA

uesto passus mouentur: & quidam nulla causa inni-
nente mouentur.

te. xliii.

Scientia est bonorum honorabilium.

te. i.

Vniuersale aut nihil aut posterius est: ipsis singularibus.

te. viii.

COMENTATORIS IN EODEM.

Artes non differunt se inuicem nisi uel demonis confir-
matione: uel nobilitate subiecti.

co. i.

Animalia sunt nobilissima corporum generabilium &
corruptibilium.

co. z.

Actus & potentia sunt drie ualde opposite & repetiun-
tur in omnibus predicamentis.

co. yi.

Anima secundum platonem est diuisibilis subiecto:
ita quod uirtus intelligibilis est in cerebro: concupiscibi-
lis in corde & nutritiua in epate. AR. autem uult eas
esse indiuisibiles subiecto sed diuisibiles secundum uirtutes

co. y.

Diffinitiones non componuntur nisi ex propriis princi-
piis que sunt in re.

co. y.

Diffinitio est de rebus sensibilibus que sunt extra intellectum

co. yiii.

Diffinitio accipiens materiam & dimittens formam est
diminuta: & accipiens formam & dimittens materiam
dimittit aliquod necessarium.

co. xvi.

Intellectus agens est ille qui agit uniuersaliter in rebus.

co. yiii.

Intellectus est abstractus a corpore secundum essentiam
tamen impossibile est ut aliquid intelligat sine imaginatione

co. iz.

Ite de precedentibus ad posteriora est magis famosum.

co. xi.

Medicus est artifex mechanicus.

co. xvi.

Omnis diffinitio per quam non cognoscuntur accidentia
propria subiecti. non dicitur diffinitio nisi equivoce.

co. xi.

Omnis passio facta cum alteratione & transmutatione est in cor-
pore necessario aut uirtus in corpore.

co. xliii.

Philosophus utitur hoc uerbo uidetur loco certitudinis in
locis in quibus certitudo est famosa.

co. xliii.

Subiectum scientie de anima est nobilius subiectis aliarum
scientiarum & demonis est magis firma: excepta scientia diuina

co. i.

d

LIBER.

SECUNDI DE ANIMA.

- Aia ē actus corporis phisici organici potentia uitā hñtis te. iiii.
 Animatum differt ab innanimato in uiuendo. te. xiii.
 Anima est principium quo uiuimus sentimus: intelligi mus: & mouemur. te. xxiii.
 Appetitus est concupiscentia delectabilis. te. xxyii.
 Actus actiuorum fiunt in patiente bene disposito: te. xxiii.
 Anima dat uiuere uiuentibus. te. xxxvii.
 Anima est causa corporis in triplici genere: scilicet efficientis: formalis: & finalis. te. xxxvi.
 Alimētū i principio est dissimile alito: i fine uero ē simile te. xly.
 Agēs & patiēs i principio sūt dissimilia: i fine uero similia te. liiii.
 Aliquid est sciens in potētia dupliciter. unomō qa ē de genere entiū hñtium scientiam. aliomō qa hēt scien tiam & non utitur ea: sed pōt uti qñ sibi placuerit. te. ly.
 Anima intelligit qñ uult: sed non sentit quando uult. te. lx.
 Abeuntibus sensibilibus remanent spēs in fantasia. te. i38.
 Color est uisibilis perse in secundo modo. te. lxyi.
 Color non est uisibilis sine lumine. te. lxyii.
 Caro non est organum tactus: sed aliquid intra carnem scilicet neruus: caro tamen medium est tactus. te. ii6.
 Duplex ē actus: primus ut scientia: secundus ut speculari. te. z.
 Duplex est finis: quo: & gratia cuius. te. xxxv.
 Decostio fit per calorem naturalem. te. l.
 Dyaphanū ē quod nō est uisibile secundū se: sed p colo rem extraneum: ut aer: aqua: & corpus celeste. te. lxyiii.
 Esuries est appetitus calida & sicci. te. xxyiii.
 Econ est sonus causatus ab aere reflexo ab obstaculo pro hibente illum aeternum ulterius diffundi. te. lxxx.
 Excellens sensibile corumpit sensum. te. iz3.
 Forma ē magis principium augmenti q materia. te. xli.
 Fantasia ē motus factus a sensu secundum actum secu dum quem aliquid agit & patitur. te. i60.
 Gustum & tactū habemus certiore omnibus aialibus. te. 94.
 Homo habet peiorem odoratum multis animalibus. te. lxxxii.

DE ANIMA

- Homo est excellentissimum & prudētissimū aialium. te. 94.
 In plantis aia ē una in actu: multe uero in potentia. te. 20.
 In animalibus anulosis partes decise uidentur adhuc uiuere & sensum habere. te. 20.
 Intellectus separatur ab aliis potētis: sicut perpetuum a corruptibili. te. 21.
 Ignis augeť in infinitum quousq; fuerit combustibile. te. xli.
 Impossibile est duo corpora eē simul in eodem loco. te. lxyiii.
 Lumen est actus dyaphani secundū q dyaphanum. te. lxyiii.
 Lumen non est corpus nec defluxus corporis. te. lxyiii.
 Lingua conuenit in duo opera nature: scilicet gustum & loquelam: & quacūq; uociferationem. te. 83.
 Molles carne aptos mēte eē dicimus: duos. uero iēptos. te. 94.
 Motus est in moto: & actio & passio in patiente. te. i59.
 Naturalia sunt principia artificialium. te. 3.
 Naturalissimum opus uiuentium ē quēcūq; perfecta sūt & non orbata generare sibi simile: ut esse diuinum participant secundū q possunt. te. xxxiii.
 Non contingit unum & idem numero corruptibilium semper permanere: specie autem sic. te. xxxv.
 Nihil alitur quod non participat uitam: te. xlyi.
 Nihil generat seipsū: sed bene saluat. te. xlyii.
 Necesse est alimētum decoqui anq alitū ex eo nutriat. te. l.
 Nihil ē gustabile sine humido. te. ioz.
 Nulla corpora sicca tangunt se sine medio. te. ii3.
 Omnia corpora phisica uiuētia sūt instrumēta anime. te. xxxvii.
 Omnium natura constantium certus est terminus & ra tio magnitudinis & augmenti. te. xli.
 Omnia a fine denominati iustum est. te. xlyiii.
 Oportet susceptiū coloris eē sine colore. te. lxxi.
 Omnis sensus ē susceptiū specie: sine materia. te. izi.
 Potentie distinguunt p actus: & actus p obiecta. te. 33.
 Respirantia non odorant in aqua te. 100.
 Radices in plantis sunt similes ori in animalibus: te. xxyiii.
 Sitis est appetitus frigidi & humidi. te. xxyiii.

LIBER 31

Sicut se habet trigonum ad tetragonum ita uegetatiua ad sensituiam: & sensitui ad intellectuiam.	te. xxxi.
Sensus est quedam alteratio.	te. xxxyii
Sensus dese non est actu sensituius: sed potentia.	te. li
Sensus i actu e singularium: Scientia uero e uniuersaliu.	te. lx.
Sensibile est duplex: perse: & per accidens: Perse est duplex: proprium: & comune.	te. lxxii.
Sensus non decipitur circa proprium sensibile.	te. lxxiii.
Susceptiuum soni debet esse absonum	te. lxxi
Sensibile positu supra sensum non causat sensationem	te. lxxiiii.
Sonus causatur ex colisione corporum solidorum aerem fortiter frangentium.	te. lxxviii
Sentire est quoddam pati.	te. ii3.
Substantia est triplex: materia: forma & compositum.	te. z
Tactus est sensus alimentari.	te. xxxviii.
Tenebra est priuatio luminis.	te. lxx.
Talis est intellectus in terrenis hominibus qualem indie inducit pater uirorum deorumq; hec homerus.	te. i50
Vivere est esse uiuentibus.	te. xxxyii
Vox est sonus animati tantum.	te. 27.
Vox est repercussio aeris respirati ad arteriam uocalem cum imaginatione significandi.	te. lxxxx.
Visus est maxime sensus.	te. i6z
Vnus qsq; actus aptus natus e fieri in materia sibi propria	te. zy
COMENTATORIS IN EODEM.	
Anima est substantia & non accidens.	co. z.
Anima & materia prima sunt substantie: quia sunt partes substantie.	co. z.
Anima comprehenditur sensu.	co. z.
Actio agentis est illud quod existit in recipiente.	co. xxiii.
Anima nutritiua semper est in actu nutriendi: preterq; in animalibus non tesauringantibus.	co. y.
Actus equiuoce dicitur de anima rationali: & aliis potentiis anime.	co. yii.

DE ANIMA

Anima non est grauis nec leuis.	co. xiiii
Compositum ex materia & forma non dicitur unum nisi per formam suam.	co. yii.
Corpora celestia uidentur manifeste intelligere & moueri.	co. xy.
Cum sensus auferatur acarne: non dicitur caro nisi equiuoce: ut caro mortui.	co. yiii.
Color est causa ut res sit uisibilis.	co. lxyi.
Celum semper est dyaphanum in actu & nunquam in potentia: quia semper est illuminatum.	co. lxyiii
Corpora celestia non habent de uirtutibus anime nisi desiderium & intellectum	co. 3z.
Diffinitio demonstratiua debet dare omnes causas omnium que uidentur in diffinito: & si hoc non facit non est diffinitio.	co. 26
Diuersitas forme e causa diuersitatis materierum.	co. lx.
De exemplo no requiritur uerificatio: sed manifestatio.	co. lxyii.
Forma substantialis & accidentalis equiuoce dicuntur esse in subiecto: subiectum forme substantialis est ens in potentia: forme uero accidentalis e ens i actu.	co. iiii.
Folia sunt in plantis sicut corium in animalibus.	co. yi.
Homo boni tactus semper est discretus sed non est sic de aliis sensibus.	co. 94.
Homo est mollioris carnis quam cetera animalia.	co. 94.
Individuum est unum per formam suam.	co. yiii.
Individuum artificiale est unu & hoc p mam suam.	co. yiii.
In materia non sunt intentiones i actu sed i potentia	co. lx.
Lux est uisibilis perse color uero mediante luce.	co. lxii.
Locus est similis locato.	co. ii.
Materia non est hec nisi per formam.	co. yii
Materia est propter formam tantum.	co. 36.
Maxima dimensio quam materia pot recipere est ignis & minima: terra.	co. 97
Nomen in rebus naturalibus primo dicitur de forma secundo de congregato: In artificialibus uero primo	

forma

LIBER

dicuntur de materia: secundo uero de congregate. co. viii.
Nullus artifex demonstrat suum subiectum esse: nec species illius subiecti. co. xxyii.
Nullus sensus potest facere suam operationem: cum fuerit in frigidatus. co. ijo.
Omne ens naturale desiderat permanētiā sempiternam. co. 34.
Omne numeratum in genere actionis habet esse ex se & non ex alio. co. liii.
Omnis uirtus passiva habet duplex esse. scilicet in actu & in potentia. co. liii.
Oculus lapideus non est oculus nisi secundum figuram. co. ix.
Omne animal habens os habet aliquem gustum. co. 3i.
Omne recipiens est denudatum a natura recepti. co. lxyii.
Odor est in medio intentionaliter: sed non corporaliter. co. 97.
Principium commune omni animato: est augeri: nutrirī: & diminui essentialiter. co. 3.
Proprium forme substantialis est: ut sit substantia in subiecto. co. iiii.
Prima perfectio sensus fit ab intelligentia: secundo uero a sensibilibus. co. ly. iiii.
Proportio ut proportio non agit: sed ut qualitas. co. 143.
Quantitas & figura sunt sensibilia communia solum uisui & tactui. co. lxiii.
Quandoque aliqua actio attribuitur alicui enti propter duo existentia in eo: necesse est ut numerus eorum sit materia: & reliqua forma. co. xxiii.
Qui caret sensu caret intellectu sensibilis illius sensus. co. 93.
Quaecumque differunt in subiecto: differunt in esse. co. 152.
Sensus ponitur in genere uirtutum passivarum. co. li.
Sentire fit per passionem sensuum a sensibilibus. co. li.
Sollicitudo diuina cum non potuit facere indiuiduum semper permanere: unus numero: miserta est eius dādo sibi uirtutē per quam potest idē permanere in specie. co. 34.
Sensus non errat circa sensibile propriū: sed circa differentias indiuidui illius sensibilis. co. lxiii.

DE ANIMA

Substantia est dignior omni accidente. co. 2.
Stelle non uidentur de die propter lumen solis. co. lxxii.
Sensus semper dicit uerum in particularibus sed non in uniuersalibus: intellectus autem econuerso. co. 152.
Tres condiciones requiruntur ad hoc quod corpus causet sonum: quod sit: lenē: durum: & latum. co. lxxxv.
Vita magis latet in motu augmenti & decrementi quam in aliis actionibus. co. xliii.
Vigilia est uisus sensuum. co. x.
Virtus nutritiua est ex uirtutibus actiuis. co. lii.

LIBRI TERTII.

Anima intellectiua est locus specierum intelligibilium. te. yi.
Anima non habet actu species: sed solum potentia. te. yi.
Agēs est nobilior & honorabilior passio: & forma materia. te. xix.
Anima quodammodo est omnia. te. xxxvii.
Abstinentes: appetentes: & concupiscentes. non operantur secundum appetitum: sed secundum intellectum. te. xlyiii.
Appetibile semper mouet appetitum sub ratione boni: siue id sit existens bonum: siue apparens. te. li.
Cot mouetur quando aliud membrum delectatur. te. xlyi.
Excellent sensibile corumpit sensum: & excellens tangibile corumpit animal. te. 62.
Intelligere est quoddam pati. te. 2.
Intellectus omnia intelligit. te. iiii.
Intellectus possibilis non habet aliquam naturā determinatā: sed solum hancque uocatur intellectus possibilis. te. y.
Intellectus possibilis nihil est actu de numero entium: antequam intelligat ea. te. y.
Intellectus non habet aliquod organum corporale. sed est seueratus ab omni organo corporali. te. 6.
Impossibilitas sensitiui non est similis impossibilitas intellectiui. te. yii.
Intellectus intelligendo ualde intelligibile non impeditur ad intelligendum infimum: sed magis intelligit. te. yii.
Intellectus potest seipsum intelligere. te. yiii.

LIBER. DE ANIMA

In omnibus habentibus formam in materia: differt res
& esse rei: unde aliud est magnitudo: & magnitudi-
nis esse: aqua: & esse aque. te. viiij.
Intellectus est simplex & impassibilis. te. iz.
Intellectus possibilis in principio ē tāq̃ tabula rasa i qua
nihil ē depictū: est tñ possibilis scribi uel depingi. te. xiiij.
Intellectus est intelligibilis sicut intelligibilia. te. xy.
In separatis a materia idem est intellectus & intellectum te. xy.
In habentibus materiam: unumquodque est solum in
telligibile in potentia. te. xvi
Intellectus est potentia sine materia. te. xvi
Intellectus agens est sicut lumen: quia sicut lumē facit
colores potentia uisibiles actu uisibiles: sic intellectus
agens potentia intelligibilia facit actu intelligibilia. te. xviij.
Intellectus agens ē immortalis & perpetuus: & non re-
muniscitur post separationem. te. 20.
Intellectus passiuus est corruptibilis. te. 20.
Intellectus non intelligit sine phantasmate. te. 30.
Intellectus iudicat de futuris: & de ipsis deliberat. te. 33.
Intellectus est species specierum. te. 3viii.
Intellectus principiorum est rectus. te. li
Intellectus tam practicus q̃ speculatiuus non est prin-
cipium sufficiens motus localis. te. xly
Impossibile est corpus animalis esse simplex elementum. te. lxy
Lapis non est in anima sed species lapidis. te. xxxviii
Ligula ē aialia tñ & corut significet aliquid alteri te. lxyiii.
Manus est organum organorum. te. xxxviii
Necesse ē itelligentem phantasmata speculari. te. 39.
Natura nihil facit frustra: non deficit in necessariis: nec
habundat in superfluis. te. xly.
Necesse est omne quod uiuit habere animam uegetati-
uam a principio usque ad finem. te. lyiij.
Necesse est omne animal habere sensum: te. lx.
Omnia que fiunt fiunt abente in actu. te. xxyii.
Omne ens uel est sensibile uel intelligibile. te. xxxvii.

DE ANIMA

Priuationo cognoscitur per habitum. te. xxy.
Potentia in eodem indiuiduo precedit actum: sed sim-
pliciter actus precedit potentiam te. xxyii.
Qui nihil sentit nihil adiscit nec intelligit. te. xxxix
Sicut se habet sensus ad sensibilia: ita intellectus ad in-
telligibilia. te. 3
Sensus nō ē sine corpore intellectus uero ē sine corpore. te. vii.
Sicut se habent sensibilia ad sensum: ita phantasmata ad
intellectum. te. 30.
Sensus tactus est primus sensuum: quia sine eo non po-
test esse animal. te. lxyiii.
Tria requiruntur ad motum animalis: mouens motum:
& organum motus te. liiii
COMENTATORIS IN EODEM
Aristoteles fuit regula & exēplat quod natura inuēit ad
demonstrādū ultimā pfectionē humanā in materiis. co. xliij
Habitus ē secūdū quem quis potest agere quando uult co. xlyiii
Intellectus non est corpus nec uirtus in corpore co. liii
Intellectus est unicus in omnibus omnibus. co. y.
Intellectus primo intelligit singularia. co. zi
In propositione negatiua intellectus primo diuidit pre-
dicatum a subiecto: & postea componit ea. co. zzi
Intelligere est recipere intelligibilia: abstrahere uero est
potētia intelligibilia facere actu intelligibilia. co. xlyiii
Intellectus possibilis est ultimus in ordine intelligen-
tiarum abstractarum. co. xix
Maximus sermo debet esse in principio. co. liii
Nulla forma est liberata a potentia simpliciter nisi pri-
formaque extra se nihil intelligit. co. y.
Nihil agit nisi per suam formam. co. xlyiii.
Passio non esset nisi materia esset. co. iz.
Probabilia secundū totum non possunt esse falsa. co. y
Priuationes cognoscuntur per cognitionem defectus
habituum. co. xxy.

LIBER.

Quando sensibilia absunt imagines eorum seprehē-
tantur intellectui loco sensibilibus. co. 39.
Recipiens de necessitate debet esse denudatum a natu-
ra recepti. co. iiii.
Res uniuersalis non mouetur. co. lyiii.
Scire actiones anime est prius apud nos quam scire eius
substantiam. co. i.
Species humana est eterna. co. y.
Vniuersalia non habent esse extra animam sicut uoluit
plato. co. xyiii.
Virtus concupiscibilis non inspicit contristationem cō-
tingentem in futuro. co. liii.

FINIS LIBRI DE ANIMA

INCIPIT LIBER DE SENSU & Sensato
LIBRI DE SENSU & SENSATO

Auditus magnam partem confert ad intellectum & pru-
dentiam.
Cecus a natiuitate est sapientior mutto & surdo.
Cerebrū est pars hūidior & frigidior partibus corporis.
Cor est oppositum cerebro.
Color est extremitas perspicui in corpore terminato.
Fumus carbonum facit hominibus grauitatem capitis.
Gustus & tactus sunt sensus necessarii; Auditus uero
olfatus & uisus sunt propter melius.
Infirmitas & sanitas non insunt carentibus uita.
Intellectus nō intelligit que exterius sunt sine sensu.
Manifestius est nobis genus saporum quam odorum.
Naturalis philosophi est de sanitate & infirmitate prin-
cipia prima inuenire.
Naturalis philosophus finit cōsideratiōem suā ad ea q̄
sūt de consideratione medicine. Et medicus icipit ab
eis que sunt de consideratione naturalis.
Necesse ē q̄ aial secundum q̄ aial habeat sensum

DE SENSU ET SENSATO

Omnia corpora colore participant.
Odor est fumalis euaporatio.
Odoratum peiorem habemus quam alia animalia.
Omnia nu triuntur dulci.
Odorabile inquantum odorabile non confert ad nutrimentū
sed bene ad sanitatem.
Operatio non est sine uirtute.
Sermo audibilis est causa discipline non per se sed per accidens.
Sapor est passio facta in humido a sicco alteratiua gustus de potē-
tia ad actum.
Solus homo sentit & delectatur in odoribus florum.
Tactum habemus certiore omnibus animalibus.
Visus attribuitur aque perspicue: ideo pōt recipere species colorū.
Virtus uisua non est in extremitate oculi: sed infra oculum.

COMENTATORIS IN EODEM

Anima bestialis in corde existens non impedit actiones nature.
Artifex qui potest assimilare se nature secundum suum posse sem-
per est melior.
Ars semper insequitur naturam.
Auditus in homine est uia ad disciplinam.
Color causatur ex commistione corporis lucidi cum dyafano.
Color albus & niger sunt ellementa colorum mediorum.
Disciplina non redditur nisi per loquelam.
Forme sensibilibus habent extra animam esse corporale purum
In anima esse spirituale purum: In medio esse medium inter
corporale & spirituale.
Homo inter omnia animalia est melioris tactus: & maxime cutis
uole: & maxime cutis indicis.
Instrumentum odoratus est aer impositus naso: auditus uero aer
impositus auri.
Ille qui habet palpebram grossiorem magis inspiciet a remotis:

Instrumentum gustus est lingua: tactus uero cado:
Ignis non lucet perse: sed dum adunatur alteri corpori:
Intelligere quid uerba significant non est ipsius audi-
tus sed intellectus.

Lingua nullum saporem habet actu:
Lux ē pfectio dyaphani n̄ terminati: Color uero dyaphani
terminati est. n. in superficie dyaphani terminati.

Loquela non redditur nisi per auditum.
Natura nō uadit de opposito ad oppositum sine medīs:
Olfabilia sanāt cerebrū frigidū pp calorem fumi.

Palpebre posite sunt sup oculos hominū ad cōseruatio-
nem eorum: arebus extrinsecis: sicut uagine gladiis.
Saporosa in actu: sunt humida: Saporosa uero in poten-
tia sunt Sicca.

Visus obscuratur in locis frigidis: in quibus fuerit nix
multa aque: & consimilia.

LIBRI DE MEMORIA ET REMINISCENTIA

Consuetudo est tamq̄ altera natura.

Eorum que multociens intelligimus cito reminiscimur.

Intelligere non contingit sine phantasmate.

Memorabiliores sunt qui tarde recipiunt: Reminiscibi-
liores uero qui uelociter recipiunt.

Memoria non ē futuroꝝ: nec presentiū: sed preteritorū:
unde sensus est presentium: opinio seu fides futuro-
rum: & memoria preteritorum.

Memoria non est in his que sunt in multo motu.

Meditationes memoriam seruant: in reminiscendo.

Meditari est speculari aliquid multociens: ut imago est
alicuius & non secundum se.

Omnis memoria est post aliquot tempus.

Pueri & multum senes sunt inmemores pp nimīū mo-
tum accidentem corporibus eorum.

Quedam semel Videntes magis memorantur quam
alia multociens.

Reminiscencia tantum hominibus inest: sed memoria mal-
tialis animalibus inest.

COMENTATORIS IN EODEM.

Bonitas memorie attribuitur inuenibus.

Cerebrum siccum est pance receptionis & multe rememora-
tionis: humidum uero cerebrum est contrarium.

Conseruatio est nobilior rememoratione.

Hō in pueritia multum amat formas: & multū mirat in eis.

Rememoratio est conseruatio abscesa: Seruatio uero ē reme-
moratio continua.

Rememoratio est forme facili reductionis: Inuestigatio ue-
ro forme difficilis reductionis.

LIBRI DE SOMNO ET VIGILIA

CAPITVLI DE SOMNO ET VIGILIA

Cuius est potentia eius est actus.

Cor est principium sensus & motus in animali.

Cor est principium uenatum.

Insomno fit propulsio caloris ad interiora animalis: unde su-
periora membra & exteriora in somno sunt frigida: inte-
riora uero & inferiora sunt calida.

Locus sanguinis sunt uene.

Necesse est omne quod uigilat dormire.

Nutrimētū ultimū oibus habētibus sanguinem ē sanguis
a natura: & n̄ habētibus sanguinē proportionale sāguini.

Omnia animalia sanguinolenta habent cor.

Quorumcunq; est aliquod opus secundum naturam quod
cum excefferit tempus in quo possint aliquid facere nec
cesse est eos languescere & illud non facere.

Somnus est ligamentum omnium sensuum.

Somnus est requies data aialibus pp salutem eorum.

Somnus assinulatur epilepsie.

Somnus causatus & uapore cibi qui uadit ad cerebrum & in
frigidatus descendit: & fit somnus unde post cibum for-
tes fiunt somni.

Somnus non est quelibet Impotentia sentiendi.

LIBER

Vigilia est solutio sensuum.
Vinum bibere non conuenit pueris nec nutricibus eorum: quia
nihil differt pueros uinum bibere & nutrices.

CAPITVLI DE SOMNIO

Abeuntibus sensibilibus remanent simulacra sensibilia.
In speculis ualde puris si mulieres menstruose superuenien-
tes aspiciant in eorum superficie fit nubes sanguinea. &
si nouum est speculum non facile est abstergere maculam
illam: si uero uetus facile.

Putum quicquid acceperit diligenter demonstrat.

Somnium est quoddam fantasma in somno.

CAPITVLI DE DIVINATIONE

Aer noctis est magis quietus quam aer diei.
Fatui magis preuident futura quam alii.
Multa consulta. & preuisa que fieri expediebat. dissoluta se-
pe: propter digniores inchoationes.
Melancolici maxime uera somniant.
Noctes silentiores sunt quam dies.
Notorum notiores sunt motus.
Noti maxime de se inuicem solliciti sunt.
Quidam medicorum grossi aiunt oportere ualde intendere
somnia.

Quedam somnia sunt signa: quedam cause: & quedam accidentia.
Si deus emitteret somnia euenirent sapientibus in die.

COMENTATORIS IN CAP. DE SOMNO,
ET VIGILIA.

Actio anime sensibilis est communis anime & corpori.
Homo est equalis inter somnum & uigiliam & non declinat
plus ad unum quam ad aliud.
Quod est in potentia est priuatio eius quod est in actu.
Sensus communis unomodo est unus: & alio modo est multi-
tus est unus quia comprehendit omnia sensibilia quinque sen-
suum: est multi quia habet multa instrumenta.
Virtus cogitativa uiget apud quietem aliorum sensuum.

CAPITVLI DE SOMNIO

DE SOMNO ET VIGILIA

Impossibile est famosum secundum totum esse falsum.
In uigilia sensibilia extrinseca mouent sensus: & sensus co-
munis mouet uirtutem ymaginatiuam.
Nullus homo est qui uiderit aliquod somnium quin sibi
anunciauerit aliquod futurum.
Quamlibet cognitionem creditam & intellectam precedunt
duo modi cognitionis agens. scilicet & preparans.
Vulgo ait quod somnia sunt ab angelis: diuinationes a demo-
nibus: prophetie uero a deo.

CAPITVLI DE DIVINATIONE

Gentes diuersantur duobus modis: unomodo naturaliter se-
cundum uirtutes eorum & uitia eis propria in suis regio-
bus. Secundum modum secundum leges secundum quas rece-
perunt fidem a natiuitate ab angelis & demonibus.

Humiditas facit somnium simile morti.

Nati sine uisu & auditu habent uirtutes interiores perfectiores.

Quando uirtus ymaginatiua debilitatur: cogitativa uigora-
tur: & econuerso.

LIBRI De causa Longitudinis & breuitatis uite.

Animalia multum coeuntia cito senescunt. quia sperma est super-
fluitas nutrimenti. & aptius desiccatur emissum & propter hoc mu-
lus longioris uite equa & asino ex quibus genitus est.

Corruptis animalibus corrumpitur scientia & sanitas que in eis sunt.

Gentes que in calidis regionibus sunt longioris sunt uite: quam
que in frigidis.

Impossibile est habenti materiam non aliquam existerem
contrarium.

Longissime uite animalium sunt homo & elephas.

Labor exsiccat. & senium inducit: unde multum laborantes
senescunt magis.

Minor flamma corrumpitur a maiori per accidens: quia alimen-
tum quod illa consummit in multo tempore hoc maior flamma
consumit in paruo.

Masculi naturaliter sunt longioris uite quam femine quia mas-
culus calidior est quam femina.

LIBER DE IV. ET SE. RE. ET ASPI.

Omnia semper sunt in motu.
Quicquid corrumpitur a contrario corrumpitur.
Quod in animali est pingue: est dulce.
Senectus est frigida & sicca.
Vita animalis fit per calidum & humidum.

COMENTATORIS IN EODEM

Aqua marina calida est & humida.
Cōplexio iuuenū calida ē & hūida: senū uero frigida & sicca.
Corruptio ē disproporatio primarū qualitātū ad seinuicem.
Entia i qbus dominat mixtio ignis & aque sup mixtionem
aeris & terre: sunt longioris uite & existentie.
Generatio est quando uirtutes actiue dominantur super pas
siuas: & corruptio quando passiue super actiuas.
Multum coeuntes parum uiuunt: unde castrari plus uiuunt
quam non castrati.
Qui habitant in regionibus calidis & humidis sunt longio
ris uite per accidens. s. propter paucitatem corruptionis.
Propter paucitatem coitus plus uiuit mulus quam equus &
femina plus quam masculus.

LIBRI DE IVENTUTE ET SENECTUTE

Cor primum fit in animali: unde est primo uiuens & ul
mo moriens.

Ieiunia calefacientia sitim faciunt.
Non est possibile substantiam anime esse corpus: sed tamen
in aliqua particula corporis existit.

Natura semper facit ex possibilibus quod melius est.

LIBRI De RESPI. & ASPI.

Diogenes dicebat pisces mori in aere & nō in aqua in aere
multum aerem attrahunt: in aqua uero moderatum.
Necesse est omne inspirans respirare.
Pulmo modicam habet caliditatem.
Quecunq; habent pulmonem respirant.
Respiratio fit p nares: & p artariam: p priuationē ptime aial
non moritur: sed bene p priuationem secunde.

DE MORTE & VITA. De motibus aialiu. & de bōa fortuna

LIBRI DE MORTE ET VITA

Animalia respirantia suffocantur in humido.
Aeris ingressus in pectus animalis uocatur inspiratio: & egres
sus respiratio.
Cor magis pulsatur iunioribus q̄ senioribus.
Homo est rectissimum animalium.
Mors senum sine tristitia est: nullo enim dolore eis contingen
te moriuntur.
Natura maxime saluatur in locis propriis.
Sanguis fit primo in corde. nundum enim distinctis uenis sed
solo corde generato apparet animal sanguinem habere.
Vita & mors sunt comunia omnibus animalibus.
Vita est mansio anime cum corpore.

LIBRI DE MOTIBVS ANIMALIUM

Appetibile est primum mouens in animali.
Celum necessario est incorruptibile.
Extimandum est animal constare quemadmodum ciuitatem le
gibus bene rectam: in ciuitate enim quando solum stabilitus
fuerit ordo nihil opus est seperato monarca quem oporteat
adesse per singula eorum que fiunt: sic non est necesse ani
mam existere in qualibet parte corporis: sed solum in una
scilicet corde.

Impossibile est celum moueri ab aliquo existenti in terra.
Id quod simpliciter est immobile a nullo potest moueri unde
ait homerus si omnes dii & dee multum laborarent non
mouerent iouē: de celo in terram.

Omnia que non ratiocinantes operamur uelociter operamur.

LIBRI DE BONA FORTUNA

Appetitus naturalis naturaliter tendit in bonum.
Bona fortuna est sine ratione natura.
Deum dignificamus dominum existentem talium ut dignis di
stribuat: & bona & mala.
Deus bene uidet presentia & futura.
Non est uetisimile deum habere curam prauorum:

LIBER

Nihil est melius intellectu & scientia preter deum.
Prudentia non est sine ratione.
Proprium & conueniens nomen non habemus bone
fortu n e: sed eam causam talium appellamus.
Sine bonis exterioribus quorum domina est fortuna nō
contingit esse felicem.

Vbi plurimus intellectus & ratio ibi minima fortuna: &
ubi plurima fortuna: ibi minimus intellectus.

LIBRI DE CAVSIS

Cum non est indiuiduum homo est animal ca. i
Causa prima adiuuat secundam in operatione sua ca. i
Causa prima est superior omni naratione & non defi
ciūt lingue anaratiōe eius: nisi pp narationē eē ipius ca. y
Causa prima regit omnes res creatas preterq̄ comisce
atur eis. ca. xyiii
Causa prima est diues perfe: & non est magis diues ipa ca. zo
Causa prima est super omne nomen quod nominatur. ca. zi
Causa prima existit in omnibus rebus secundum unam
dispositionē: sed res cēs n̄ existūt in ea scdm unā ca. zj
Intelligentia est substantia que non diuiditur. ca. yñ
Omnis causa primaria plus influit in effectum quam se
cundaria. ca. i
Omnis anima nobilis habet tres operationes animales
intellectualem & diuinam. ca. 3
Omnis intelligentia scit quod ē sub se: & supra se: sub
se quia est eius causa: supra se quia recipit bonitatem
ab eo. ca. yñ
Omnis intelligentie fixio & eius essentia: est per bonita
tem puram: que est prima causa. ca. yñ
Omnis intelligentia est plena formis. ca. yñ
Omnis intelligentia intelligit essentiam suam. ca. iz
Omnis intelligentia scit res per hoc q̄ est intelligentia:
& regit eas per hoc q̄ est diuina. ca. zz

DE CAVSIS DE POMO ET MORTE

Omnis substantia stans per seipsam non cadit sub co
ruptione. ca. xy.
Prima rerum creatarum est esse. ca. iiii.
Quicquid potest causa secundaria. potest etiam causa
primaria nobiliori & altiori modo. ca. i
Res recipiunt bonitatem inf luxam a prima causa secū
dum capacitatem sui esse. ca. xyiii

LIBRI DE POMO ET MORTE

Anima sensibilis fouetur odore bono.
Anima est coniuncta corpori in esse suo.
Beata est anima que non fuerit infecta p̄auis operatio
nibus huius seculi.
Delectationes anime sunt cognoscere creatorem suum
considerare opera celorum: & sapientiam suam.
Docentes mentiri non debent.
Ex nihilo deus facit aliquid.
Logica similis est scorpioni intyriacha: qui licet per se
proferat uenenum: in tyriacha tamen existens dolo
rem prestat patienti
Mors nihil aliud est q̄ recessus a anime corpore.
Philosophia docet hoies cognoscere creatorem suum.
Purus & perfectus philosophus mortificat desideria hu
ius seculi: q̄ adducūt eū ad mortificatiōis corporis et aie
Qui igitur phiam igitur gradus altissimos et diuinos.
Qui multū utit̄ uoluptate uenerea iueterat corpus suū.
Qui capit radicem diligere debet fructum.
Qui iuenerit phiam iuenit uitam in utroq; seculo.
Ve anime peccatrici que non habet posse redeundi ad
locum suum: quia turpia opera delectionis corporis
impediunt eius ascensum sursum.
EPISTOLE. ARIADALEXANDRVM.
Agere non consiliatum signum est stultitie.
Animalia omnia utuntur concupiscentia ira & simili
bus ratione autem solus homo utitur

Eos qui utuntur ratione & cum hac omnia uolunt agere tamq[ue]
bonos & optimos existentes laudamus: contrarios uero con-
trarium.

Eruditione precedente non contingit peccare circa actionem.
Multo melius est habere animam habentem scientias q[uam] habitū
corporis uidere bene indutum.

Sicut uita sine tristitia elligibilis est: ita ratio sensata amabilis.
Sicut conseruationum corporis est sanitas: ita conseruatiuū ani-
me est eruditio.

Sicut dux est saluator exercitus: sic ratiocinatio cum eruditione
est dux uite.

LIBRI PRIMI DE ANIMALIBVS

Aures hominis solum sunt immobiles.

Aures magne ac arecte ultra modum sunt indices stultitie. ac lo-
quacitatis.

Cerebrum obtinet priorem locum capitis.

Generosum est: quod a natura sua non degenerauit.

Homo est ciuilis generis.

Illi quibus frons magna inest sunt segnes: quibus parua mobi-
les: quibus lata: mente moueri idonei: quibus uero rotunda
iracundi.

In cerebro non est sanguis neque uena.

Lac etiam potest fieri in maribus.

Nobile est quod ex bono procedit genere.

Nasus inest elephanto loco manus in accipiēdo necessaria.

Omnia animalia generantia habent oculos preter talpam que
oculis priuatur. que omnino non nidet: si quis tamen coriū
super loca oculorum existens scindat: inueniet locum oculo-
rum.

Omnia animalia mouent maxillam inferiorem excepto coco-
drillo fluuiiali.

Perdices gaudent copia libidinis.

Pauones sūt animalia inuida: ornatus ac politare studiosa

Partes corporis hominis create & posite sunt secundum creatio-
nem & situm uniuersi.

Quorumcunque animalium placida sunt: eorundem feta re-
periri possunt.

Sicut pluma est in auibus ita squamma in piscibus.

Vitulus marinus habet pedes minutos.

LIBRI SECUNDI

Animal cornutum caret dentibus in superiori mandibula.

Dentes canum iuuenum sunt albi & acuti: senum uero nigri &
obtusi.

Dentes equi cum senescunt albescent.

Delphinus habet mammas prope genitale.

Femine omnes ex auerso mingunt.

Habentes dentes raros sunt breuioris uite.

Inter animalia solus homo est ambidexter.

Leo panthera. & canes: habent dentes ferratos.

Masculi sunt plurium dentium quam femine.

Mamma negatur non generantibus.

Nullum animal mutat dentes maxillares.

Omne animal cornutum est quadrupes.

Omne quadrupes generans animal utitur ceteris anterioribus
uice brachiorum.

Omnium piscium dentes sunt ferrati.

Omnibus quadrupedibus data est lingua: excepto cocodrillo

Omne animal quod squamma contegitur parit oua: quod uero
genere cartilagineo continetur parit animal excepta rana.

Sus nullum dentem amittit.

LIBRI TERTII

Animalia parum se mouentia: uentre pinguescent.

Cocodrillus f. fluuiialis mouet solum mandibulā superiorem.

Cervus inter aialia solus habet cornua solida: & in ramos sparsa

Contingit interdum pennas auium de nigro in album mutari:
ut penne corui de nigro in album: pp. i. affectus temporarios:
ut propter intensa frigora.

LIBER

Delphinus habet ossa & non spinas.
Gruæ nunquam mutant pennas.
Illi quibus parvus est uenter pinguescunt intra carnem.
Imbubes castrati non barbescunt.
Inter feminas oēs mulier maxime sanguine habundat.
Minus caluescunt habentes mentum bipartitum.
Nervus abscisus solidari non potest.
Nullum animal habet os circa uentrem.
Os post abscisionem non crescit.
Ossa leonis ita dura sunt q̄ si collidantur reddunt ignem.
Omne sanguineum cito putrescit.
Ossa porci & leonis modicam uel nullam habent medullam.
Omnes aues habent testes: sed intus manentes.
Omnia ossa nervis ligantur preter caput: quod non nervis: sed
sutura ossium continetur.
Omne pingue est exangue.
Pisces non habent testes.
Pili palpebrarum defluunt: rebus ueneris inceptis.
Ren dexter semper minus pinguescit quam sinister.
Si sanguis integer exit: rubet & est dulcis saporis: si uero natufa
uel morbo fuerit uitiatu acrior cernitur.
Sanguis primo oritur in corde: antequam totū corpus formetur.
Sanguis feminæ nigrior est & crassior sanguine masculorum.
Vipera edit animal postquam intra se oia peperit.
LIBRI QVARTI
Gallus nociferat post pugnam.
Homo non somniat ante quartum annum: sed post.
Homines qui nunquam somniauerunt: uiso somnio: mutantur
uel in mortem uel morbum.
Muti possunt emittere uocem: sed non locutionem.
Mares longioris sunt uite quam femine: preterquam in genere
mulorum.
Mares habent partes superiores: ualidiores: femine uero inferiores.
Non solus homo somniat: sed etiam bruta.
Omnes pisces audiunt

ANIMALIVM

Omne animal carens pulmone: caret uoce.
Omnium animalium: femine gracilioris & accutioris sunt uocis
quam masculis: excepta uacca.
Omne animal generans & pariens habet omnes quinque sen-
sus: nisi sint ei lesa organa.
Pisces habent linguam sed imperfectam: & quibusdam pro lin-
gua datum est pallatum carnosum.
Qui non habent linguam liberam & absolutam non emittunt
uocem neque sermocinantur.
Singulis animalibus insunt uoces proprie ad initum & coitum
Surdus a natiuitate est etiam mutus.
Talpa non habet oculos: quia in generatione eius natura ledit.

LIBRI QVINTI

Canes portant foetum per sexaginta dies: aut uno. aut duobus.
aut ad summum tribus: & si celerius parit foetus educari non
potest.
Galine pariunt omnibus temporibus anni exceptis diebus bru-
malibus.
Homo incipit ferre semen circa annos bis septem: sed recipit
uim genitalem circa annos ter septem.
Homo mas usque ad septuagimum annum potest generare:
femina non usque ad quinquagimum: sed magna ex par-
te: maribus finis precreandi est quintus & sexagesimus an-
nus: feminis autem quintus & quadragimus.
Homines masculi magis stimulantur ad uenerem tempore hye-
malis: femine uero tempore estiuo.
Hyrundo est prima avis que parit: & ultima que educat partum:
& ipsum feliciter ad finem ducit.
Mas elephantis incipit coire anno sexto: & non repetit coitum:
nisi trienio interposito.
Mus aquatilis siue testudo lutaria: parit oia. & ipsa deferit
terra obrupta: & die trigesimo repetit. & resossa aperit.

LIBER

& forum generatum continue per aquam ducit.
Natura statuit singulis animalibus tempora & etates certas ad coitum: preterquam homini: ipsi enim omnibus temporibus oportunus est coitus.

O mne animal carens pedibus caret testiculis.

Oues parere possunt usque ad octauum annum: & si bene curantur usque ad undecimum: & etiam potest fieri q̄ per totum tempus uite coeant.

Pisces quando pariunt: mares sequuntur feminas & uorant oua: & ex ouis non uoratis oriuntur postea pisces.

Plurima pars piscium parit in uere.

Proles equorum prestantior est usq; ad uigessimū annum: mas coit usq; ad tregita & uiuit usq; ad q̄ntū & trigessimū: femina at coit usq; ad q̄dragessimū: & plusq; q̄dragita annis uiuit.

Papiliones nascuntur ex erucis: & eruce ex foliis uirentibus.

Sus incipit coire octauo mense.

Tabani nascuntur ex ligno:

LIBRI SEXTI

Animalia omnia habent appetitum & delectationem ad coitū.

Columbis hic ritus proprius in coitu inest: ut mas non ascendat nisi ante mutuo se osculentur: sed aliter & aliter iunior se habet & senior: senior enim primum coitum osculo exorditur: sequentem uero sine osculo agit: iunior autem quotiens libet coire totiens osculatur.

Columbe magna ex parte generant matrem & feminam: matrem quidem prius, feminam uero post.

Cuculus non parit in nido proprio sed alieno: & oua que ibi inuenit adit & sua fouet.

Capre uiuunt usq; ad octauū annū: Oues uero usq; ad decimū. Et duces ouium usque ad quintum decimum.

Canes postq̄ peperint manent per sex menses anteq̄ coeant.

Catuli nati p̄ quintam partem anni carent luce duodecim diebus: nati uero p̄ quartam decem & septem diebus.

Canes maxima ex parte uiuunt usq; ad quatuordecim annos: sed

ANIMALIUM

nonnulli ad uiginti protrahūt uitā ut dī de cane ulixis.

Camelus uiuit plusquam quinquaginta annis.

Cerna ut plurimum parit iusta uias metu belluarum.

Delphini portant foetum decem mensibus & pariunt in estate: & nullo alio tēpore: & magna caritas reperit̄ i eis erga gnatos.

Equus habet quadraginta dentes.

Lupus parit foetum cecum sicut canis.

Nulla auis interimitur ab alia eiusdem generis preterq̄ cubilus qui interimitur ab accipitre.

Ouum galline magna ex parte perficitur in decem diebus.

Origo pulli est in albumine:

Pauo uiuit annis uigintiquinq;.

Pastores non constituunt ducem capris quia earum uatuta lubrica & mobilis est.

Pastores gregis ouilis nunciant annum felicem gregi esse: i quo maiores natu tempestiue libidine incitantur: illum uero infelicem in quo minores.

Sola anguilla inter genus sanguineum: generatur sine coitu & sine ouis.

Singulis ouilibus singuli duces constituuntur: qui quoties suo nomine a pastore uocantur antecedunt.

Turdus facit nidum ut hyrundo ex luto in excelsis arboribus.

Vita palumbium existimatur durare usque ad quadraginta annos: perdicum uero sexdecim.

LIBRI SEPTIMI

Animalia omnia nascuntur cum dentibus excepto homine: qui incipit dentire septimo mense.

Homo potest nasci decimo & undecimo mense.

Incipientibus uenerem uox transit in sonum uirilem: abstinentibus uero e contrario.

Mulieres iuniores facilius concipiunt sed in puerperio uehementius laborant.

Mares plurimi ad sexagesimum generant: quem si excesserint ad septuagesimum usque procedunt.

LIBER

Nullū aīal ī ptu patīf tā uehementīssīmos dolores sicut mulier.
Oē aīal pgnās recusat coitum exceptis: muliere & equa.
Si mulier pregnans immodice utatur sale parit foetum sine un-
guibus.

Vīr generat ante ter septimum annum: sed debile & impfectū.
Vt plurimum menstrua desinūt mulieribus circa quadragē-
mū annū. & illis que excesserint tale tempus seruantur usque
ad sexagēsimū: & nōnulle illo tempore peperunt. sed ul-
tra non possunt protrahere.

LIBRI OCTAVI

Animalia habentia dentes ferratos bibunt lambendo: habentia
uero continuos bibunt sorbendo.

Animalia discedentia de locis frigidis sunt pinguiora quam q̄
discedunt de calidis.

Auster uentus est humidus & grauis.

Circa duo uersatur uita & omne studium animalium. in procre-
ando & alendo.

Canes moriuntur ex rabie: & quē morfa sunt ab eis de; rabidis:
excepto homine.

Glandes comeste sole asuibz generant carnem humidam: & si
copiose grauidis dentur abortum faciunt.

Homines habitantes in montibus fortiores sunt habitantibus
in planitie.

Leones ac lupi gulose comedunt & sine masticatione. & tantū
comedunt in una die quod sufficit per tres dies.

Lupi cum exuriunt & non habent carnes comedunt quamdam
terram que eis est cibus & non comedunt herbas nisi quan-
do morbo laborant.

Omnia animalia morfa a cane rabido rabiunt excepto homine.

Purpura eadem die moritur qua aquam amnis fluentis in ma-
re gustauerit.

Si animal respirans claudatur in exiguo aere moritur cito.

ANIMALIVM.

Turtures estate solum uidentur: hyeme autem se condunt.

Vīsus cum pugnat contra taurum sternit se resupinum dumq;
taurus ipsū ferire conatur ipse suis brachiis cornua ampleti-
tur & taurum moribus ferit.

Vacce dilligunt bibere aquam claram: equi uero turbidam.

LIBRI NONI

Apes omnes cum aliqua illarum in alueo moritur cadauer foras
educunt.

Apes tempore matutino silent donec una earum gemino aut
triplici bombo omnes excitet.

Apes habent regem qui non exit alueare nisi cum oibus apibus:
Ceraus eicit cornua sua ubi difficile ē ea inueniri unde sortitur
est prouerbium: uade ubi ceruus deposuit cornua.

Cervi sibillo & cantu uenantium capiuntur illa enim uoluptate
elliciuntur: unus uenantium palam cantat aut sibillat: alter ue-
ro clam a tergo ipsum ferit.

Elephantus est placidissimus & mitissimus omnium ferarum.

Eiectis cornibus: ceruus in die lateat: & nocte ad pascua uadit: ut
uacet tedio muscarum.

Femine omnes sunt minus animose quam mates preter ursam
& pantheram.

Grues inter se uehementer dimicant: ita ut pignantes capiantur
& potius patiuntur expectare hominem quam pugna relin-
quere.

Grues rectorem habent qui ceteris dormientibus excubat capite
elevatoro. & quod sentit uoce significat.

Ligurini sunt ignobiles & uita & colore. sed ualent uocis ame-
nitate.

Mustella cū ē dimicatura cum serpente comedit rutam.

Mortuo delphino multi concurrunt & ipsum in profundo sepe-
liunt: ne ab aliis comedatur.

Mulier melioris est pietatis q̄ uir. sed maioris inuidie & malicio-
sior est uiro: & facilis decipi.

LIBER

Perdis parit oua decem & non pauciora: & sepius sexdecim.

LIBRI

DECIMI

Corpus est factum propter animam & non anima propter corpus.

Forma est magis principium rei quam materia.

Generatio est gratia substantie: & non substantia est gratia generationis.

Homo mortuus quā habeat eandem formam figure, tamen non est homo.

Membra non oriuntur sine ordine: sed primum hoc deinde illud.

Scientie sibi uendicant prestantiam.

Tempore socratis omne studium philosophie translatum erat ad uirtutem utilem & civilem usum.

Tunc coniunctum desinit esse animal quam primum anima discessit a corpore.

LIBRI

VNDECIMI

Alimentum ultimum animalibus sanguineis est sanguis.

Animalia uescentia carne habent duriora ossa quam non uescentia carne: & plus animal masculū quam femininum.

Animalia habentia corpus pilosum carent cauda: ut patet in uersis.

Compositio est triplex: prima est ex uirtutibus elementorum: Secunda ex partibus omogeneis: Tertia ex partibus etherogeneis. Cupiditas rei est ualde suauis.

Homo in proportione sui corporis habet cerebrū maximū omnium animalium: & inter homines masculus.

Lomo inter animalia habet caput maxime pilosum.

Lingua est propter sapores percipiendos & litteras exprimendas.

ANIMALIUM

Mista non componuntur ex elementis sed ex uirtutibus elementorum.

Omnia animalia continent cerebrum in parte priori capitis.

Pars posterior capitis caret cerebro.

Visus obtinet naturam aque.

LIBRI

DVODECIMI

Animalia carentia pulmone carent collo.

Animal magni cordis naturaliter est pavidum parui uero est audacius.

Cor est corpus cauum & spissum: cauum ut contineat sanguinem spissum ut possit seruare principium caloris.

Femine certiorum non habent dentes superiores nec cornua.

Homo habet dentes superiores acutos ut secent: maxillares uero latos ut molant.

In homine cor declinat ad sinistram partem in aliis uero animalibus existit in medio.

Natura constituit rem nobiliorem in loco nobiliorem: ut cor in medio.

Omne animal cornutum caret dentibus in superiori mandibula.

Sanguis est calidus & humidus.

LIBRI TERTII DECIMI

Animalibus propter timorem accidit effusio uentris & urine.

Causa uentris est propter cibum ut digeratur.

Delphin non habet fel nec cor.

Fellis carentia est causa boni caloris.

Modica alteratio in membro principali facit multam in membro principali.

Operatio manuum est recipere & retinere: pedum uero sustentare & fugere.

Quadrupedia nata statim se erigunt: homo uero non propter pondus capitis.

Vigor policis est equalis uigori quatuor digitorum.

Virga uirilis inter omnia alia membra crescit & diminuitur sine sui lesione.

LIBER

LIBRI QVARTIDECIMI

Corpus castratorum non solum exterminatur sed etiam animus
ut parum differant a feminis.

Femina non generat perse quia indiget principio motus quod
est mas.

Homines naturaliter ualde pngues parum generant.

Infinitum natura respuit.

In prima etate & in seniori & in infirmis non est sperma.

Mulier est conueniens generationi secundum naturam men-
strui & non spermatis.

Mas est principium motus in generatione: femina uero est sicut
materia.

Mas est illud quod potest generare in alio: femina uero que ge-
nerat ab alio.

LIBRI QVINTI DECIMI

Anima est nobilior corpore: animatum inanimato uiuum mor-
tuo: & ens non ente.

Anima est forma substantialis corporis.

Calidum & humidum sunt cause uite.

Calor animalis non est ignis nec igneus.

Corpus animalium est ex femina: anima uero ex mase.

Caput in generatione creatur post generationem cordis.

Embryo primo uiuit uita plante postea uita animalis: postea uita
hominis.

Genus mulorum est totum sterile.

Mula non generat quia non potest cibare fetu: quousque com-
pleatur.

Natura est sicut rector & rector.

Possibile est ut mula impregnetur: sed raro est uisum.

Solus intellectus inerat nos ab extrinseco: & hic solus diuinus est.

SEXTI

DECIMI

Auis parui cordis est multi coitus, & multorum ororum: quia ci-
bus transit in sperma.

ANIMALIUM

Arbores que multum fructificant cito deficiunt quia nutriti-
um transit in semen.

Consuetum est feminas sollicitas esse circa filios & non mases.

Omne quod fit a natura fit secundum ordinem.

Qua non conueniunt conceptui sine semine maris.

Primum membrum generatum est cor.

Principium generationis pulli est ex albumine.

DECIMI SEPTIMI

Animalia magni corporis unum generant filium: parui autem
multos.

Cibus animalium debet esse dulce & ualde digestum.

Cum sperma unite diffunditur generatur unus fetus cum uero
diuise plures.

Femina naturaliter est contraria mari.

Femina debilior est mari.

In hominibus citius formantur mases in uentre quam femine.

Mulier & equa super omnes feminas maxime diligunt coitum.

Menstruum mulieris magis accedit in diminutione lune.

Natura dat simul operationem & instrumentum.

Quod est modicum cito digeritur.

Sol facit estatem & hyemem omni anno.

DECIMI OCTAUI

Animalia comedentia multos cibos diuersificantur in colore.

Bonitas sensus est dupliciter uel in remote sentiendo uel indi-
scernendo differentias sensibilibus.

Coitus in frigidat.

Cerebrum est frigidius toto corpore.

Digestio fit ex calore.

Homo solus caluescit: & in parte anteriori capitis.

Homo habet pilos diuersi coloris acuti: animalia uero alia non
sed eiusdem.

Non foliunt folia ab arboribus in quibus est humor pinguis.

LIBER: IANINA

Oculus pminēs n̄ bene uidet aremotis: sed bene pfūdus
Puberes plus delectantur in coitu q̄ alie atates: & quan
to plus asuescunt tanto plus appetunt.
Pili decaluati non redeunt: folia uero arboribus & plu
me auibus redeunt: quia caluities eorū ē propter mu
tationem temporum quorum reditus est circularis.
FINIS LIBRI ANIMALIVM

LIBRI PRIMI ETHICORVM

Bona anime sunt maxime bona. cap. x.
Conscii proprie ignorantie admirantur homines sciētes ca. i.
Felix non differt a misero p̄ dimidium uite. ca. xyiii.
Omnia bonum appetunt. ca. i.
Principia maxime ualent ad sequentia. ca. x.
Principium est plusquam dimidium. ca. x.
Unusquisque bene indicat que cognoscit. ca. 5.
Unicusque id est delectabile quod amat. ca. xi.

LIBRI SECVNDI

Circa uoluptates & tristitias est moralis uirtus. ca. 3.
Circa difficilia ars fit semper & uirtus. ca. 3.
Fortitudo corumpitur a superhabundantia & defectu a
medio uero saluatur. ca. 2.
Medicine fiunt per contraria. ca. 3.
Malum est facile: bonum uero difficile. ca. 7.
Non patum differt a iuuentute sic uel sic asuesci: ymo
multum ca. i.
Non ut sciamus quid sit uirtus perscrutamur sed ut bo
ni efficiamur. ca. 2.
Operationes sunt circa singularia. ca. yiii.
Propter uoluptatem mala operamur: & propter tristitiā
a bonis recedimus. ca. 3.
Passio non est uirtus nec uitium: quia secundum eam
nec laudamur nec uituperamur. ca. 7.
Tria sunt in aia: passionēs: potētie: & habitus. ca. 5.

ETHICORVM:

Virtus ē habitus q̄ habētē pficit. & opus eius addit bonū ca. 7.
Virtus certior est & melior omni arte. ca. 7.

TERTII ETHICORVM

Bonus singula cum ratione iudicat. ca. yii.
Consilium non est de fine sed de his q̄ sunt ad finem. ca. yi.
Canes non gaudent leporum odore sed cibatione. ca. iz.
Gustus est iudicium saporum. ca. iz.
Homo est principium suarum operationum. ca. yi.
In naturalibus concupiscentiis pauci peccant. ca. iz.
Nullus est bonus nec beatus nolens. ca. yii.
Operationum nostrarum nos sumus domini a princi
pio usque infinem. ca. yiii.
Primum in generatione est ultimum in resolutione. ca. yi.
Terribilissimum omnium est mors. ca. yiii.
Tristitia corumpit naturam habentis. ca. xy.
Volentum est cuius principium est extra non confeten
te uim passo. ca. i.

QVARTI ETHICORVM

Honor est premium uirtutum. ca. yiii.
Iraisci in quibus non oportet. & nō irasci in quibus oportet
insipientis est. ca. iz.
Iactator uituperabilior est mendace. ca. xiii.
Laus & gratiarum actio debetur danti & nō accipienti. ca. i.
Maior uirtus est bona operari q̄ turpia nō operari ca. i.
Malū seipsum destruit & si integrū ē importabile erit. ca. iz.
Omne mendacium prauum est & fugiendum. ca. xiii.
Pulchritudo semper in magno corpore existit: unde parui
formosi possunt dici non pulcri: ca. yi.
Prauus honore non est dinnus. ca. yiii.
Qualis unusquisque est talis uiuit. ca. xiii.
Requies & ludus in uita uidentur esse nēcessaria. ca. xy.
Solutus bonus honorandus est secundum uirtutem. ca. yiii.
Sustinere iniurantem & familiares despiciere seruile ē. ca. iz.
Virtuti perfecte non fit condignus honor. ca. yiii.

LIBER OCTAVI

Vetecundia est timor ingloriationis. ca. xyi
Verecundia in iuvene laudamus i sene uero uitupamus. ca. xyi

QVINTI ETHICORVM

Iustitia non est ad seipsum. ca. x
Minus malum semper est elligendum. ca. yi
Nullus proprie sibipfi iniuriam facit. ca. xy
Optius ē q nō solum utitur uirtute ad se sed & ad alios. ca. yiii
Preclarissima uirtutum est iustitia. ca. 3
Principatus uirum ostendit. ca. 3
Pessimus est qui utitur malicia ad amicos. ca. iiii
Que simpliciter sunt bona hominibus pro his otant. ca. 2

SEXTI ETHICORVM

Ad principia non est ratio. ca. yiii
Consiliū d3 eē de his que possunt alī se habere. ca. 2
Consiliata operari oportet uelociter: consiliari at tarde. ca. x
Iuuenes non sunt experti. ca. yiii
Impossibile est prudentem esse nolentem bonum. ca. xy
Intellectus est principiorum. ca. yi
Multitudo temporis facit experientiam. ca. yiii
Omnis doctrina est ex precognitis. ca. iiii
Omnia scit operari bonus. ca. xy
Sapientia est cognitio rerum diuinarum: habens caput inter omnes alias scientias. ca. yiii

SEPTIMI ETHICORVM

Difficile est resistere consuetudini. ca. xiii
Facilius est consuetudinem mutare quam naturam. ca. xiii
Famam quam multi populi famant non ex toto perit. ca. xiii
Homines dicuntur fieri dii pp uirtutū excellentiam. ca. i
Ire & concupiscentie uenereorum transmutant corpus: & quibusdam insanias faciunt. ca. y
Melancolici naturaliter semper indigent medicina. ca. xiii
Maior est delectatio in quiete quam in motu. ca. xiii
Non o3 tñ uerum dicere s3 ē causam falsi assignare. ca. xiii
Solutio dubitationis est inuentio ueritatis. ca. iiii

causandi
et posima

ETHICORVM

OCTAVI ETHICORVM

Amicorum omnia sunt comunia. ca. yi
Amicitia est triplex: propter bonum utile: delectabile & honestum: prima est senum secunda iuuenum. ca. 3
Distantia loci non separat amicitiam sed operationem. ca. iiii
Dñi ad seruū nō ē amicitia secūdū q seruus s3 secūdū q hō: qā ut seruus ē sibi dissimilis: ut hō aut similis. ca. yiii
In infortuniis refugium ē ad amicos. ca. i
In qbus nihil ē comune: nec ē amicitia nec iustitia. ca. yiii
Lucrum est auxilium indigentie. ca. io
Malus rex tyrannus dicitur. ca. yi
Matres plus diligunt filios quam patres. ca. yiii
Nullus elligeret uiuere sine amicis hñs omnia bona. ca. i
Natura maxime appetit delectabile & fugit triste. ca. iiii
Omnis homo nālī omni homini amicus est. ca. i
Pessimum est contrarium optimo. ca. yi
Pater tria beneficia dat filio: cām eēndi gñando: cāz nu triendi educando: & cām discēdi infortmando. ca. yiii
Proprium & maius amicorum est conuiuere. ca. iiii
Praui sunt amici propter utile uel delectabile. ca. iiii
Parentes amant filios tamq aliquid sui exñtes: filii uero parentes ut ab illis aliquid exñtes. ca. yiii
Parentes plus amant filios q econtra. ca. yiii
Pater potest abnegare filio & non econtra. ca. io
Quanto maior ē fortuna: tanto minus est secuta. ca. i
Rex d3 se hñe ad subditos sicut pastor ad oues. ca. yiii
Sola amicitia bonorum honestorum intransmutabilis ē. ca. iiii
Seruus est organum animatum. ca. yiii

NONI ETHICORVM

Amici existentes propter bonum utile & delectabile: his cessantibus cessat amicitia. ca. 3
Amicus se d3 habere ad amicum sicut ad seipsum: quia amicus est alter ipse. ca. y

LIBER

Beniuolentia nō ē amicitia: est tñ principium amicitie:
unde ex diuturna beniuolentia causatur amicitia. ca. yi.
Benefactores plus amant beneficiatos: q̄ e contra. ca. yiii.
Felix amicis indiget honestis. ca. x.
In bonis fortunis & malis: opus est amicis: in bonis q̄a
fortūati idigent conuiuetibus. & quibus bonū faciāt:
ī malis uero: q̄a tristati alleuiātur amicis cōdolētibus. ca. iz.
Magis debet reddi mutuū: q̄ amicis tribui. ca. z.
Præuius nihil amicabile habet nec ad seipsū: nec ad aliū. ca. y.
Quod laborosius acquiritur magis dilligitur. ca. yiii.
Solitatio difficilis est uita. ca. x.
Vnusquisque artifex dilligit opus suum: ca. yiii.

DECIMI ETHICORVM

Amantes fistulas non possunt attendere sermonibus: si
audiant fistulantem. ca. y.
Delectatio perficit operationem. ca. i.
Multi magis obediunt necessitati quam sermoni: ca. x.
Non potentes continue operari requie indigent: ca. y.
Omnia hūia corpora non possunt continue operari. ca. z.
Phia hē admirabiles delectationes puritate & firmitate. ca. yiii.
Quedā delectāt noua: que postea n̄ sili delectant. ca. z.

COMEN. in. i. ETHICOR.

Ars gubernādi ciuitates principatur omnibus artibus. ca. i.
Additamenta artiū fiūt cum temporis longitudine. ca. x.
Cognito fine determinantur actiones que ducunt ad
ipsum: & que remouent ab ipso. ca. i.
Comparatio cordis ad animal est sicut comparatio fun
damenti ad parietem. ca. y.
Felix eget suffragio exteriorum. ca. iz.
Infirmans ponit sanitatem esse felicitatē: depauperatus
uero diuitias. ca. iiii.
Ocultum est nobis quid futurum sit de rebus. ca. iiii.
Quum puer nominatur felix: nominatur propter spem
future felicitatis. ca. xiii.
Vulgares proquinaui sunt seruis. ca. yi.

IN ETHICIS

COMEN. in. z. ETHICORVM

Bonus fit bonus secundum unum modum: malus uero
multis modis fit malus. ca. y.
Cocoplex dicitur ille qui de qualibet re uerecundatur in
froncus uero qui de nulla. ca. yii.
Delectatio est communis omnibus animalibus. ca. z.
Difficile est nobis iudicare illud esse non rectum in
quo delectamur naturaliter. ca. yiii.
Hemeficus dicitur ille qui tristatur propter bonū quod
recipiunt indigni uel in meriti. ca. yii.
Refrenationes sunt medicine uoluptatum. ca. z.
Virtus est mors concupiscentiarum: & quies earū: secū
dum q̄ oportet. ca. z.
Virtus difficilior ē circa delectationem q̄ circa iram. ca. z.

COMEN. in. 3. ETHICORVM

Amatores audacter aggrediūtur terribilia cā cōcupiscētie. ca. x.
Fortis non timet. ca. yiii.
Ira promouet actionem fortis. ca. x.
Mali ignorant res quas faciunt an sint bōe uel male. ca. z.
Nullum aialium preter hōiem agit aliquid sponte. ca. iiii.
Opinio diuiditur in uerum & falsū: electio uero in bo
num & malum. ca. y.
Pueri uiuunt per desiderium proprie. ca. xy.
Qui agit aliquid coacte & inspōtanē tristatur cū ipso. ca. z.
Res timorose cogunt eū cui accidunt ad actiōes turpes. ca. xy.
Turpia tollerare non propter aliquod decorum factum
est hominis uilis. ca. z.

COMEN. in. 4. ETHICORVM

Ad irascibilem festinat ira. ca. iz.
Bachilen dicitur ille qui deficit adatione: sed non con
cupiscit opes aliēas: nec uult accipere q̄cquā ab aliquo. ca. iiii.
Cui nihil restauratur habita finiuntur uelociter. ca.
Dare habita grauius est: q̄ dimittere acceptionem eius
quod non habetur. ca. z.

COMENTATOR

Difficile est largum fieri diuitem. ca. 2.
 Dignissimum est homini ut non faciat unde sit uerecun- ca. xyi
 dandum. ca. iz.
 Mansuetus non est amans uindictam: sed ignoscens ca. iz.
 Satisfatio quietat iram. ca. xyi
 Verecundia non fit nisi propter mala ca. xyi
 COMEN. in. 5. ETHICORVM
 Denarius est factus tamquam fide iussor supplendi nec ca. yiii
 cessitatem futuram. ca. yiii
 Denarius ē equas inter additionem & diminutionem. ca. xy
 Lex prohibet ne quis seipsum occidat. ca. xy
 Peius est facere iniuriam: quam pati eam. ca. xy
 COMEN. in. 6. ETHICORVM
 Homo non uersat cōsiliū in his que carent fine. ca. xi
 Ingeniū non est in rebus necessariis: neque in his quo- ca. xi
 rū notitia causalē se hēt: i. his i. qbus uersatō fit cōsiliū ca. xi
 Prudentia est apprehensio agendō: & nō agēdō: in ca. xi
 genium autem est sententians & iudicans. ca. xi
 COMEN. in. 7. ETHICORVM
 Demonstrationes sunt perfectiores & nobiliores quādo ca. 2.
 inducuntur post orationes dubitabiles. ca. yii
 Homo habet ampliorem potestatem super concupiscen- ca. xiii
 tias naturales quam super iram. ca. yiii
 Malitiosius non est bonus neque actu neque potentia ca. yiii
 Qui nō penitet ex psecutiōe cōcupiscētiarū: insanabilis ē ca. yiii
 Verberans absque ira peior est uerberante cum ira. ca. yiii
 COMEN. in. 8. ETHICORVM
 Amicicia amoris est amator. ca. x
 Emolumentum est fulcimentum pecuniarum. ca. xiii
 Fratres coequātur in omni re preterq̃ in annis. ca. xiii
 Mali non gaudent ad se inuicem nisi adsit utilitas. ca. xiii
 Qui profitentur se esse amicos demonstrant se esse ta- ca. xiii
 les quales profitentur. ca. xiii
 Quando fuerit diuersitas multa in annis non erit illic ca. yii
 dilectio fraterna.

IN ETHICIS

COMEN. in. 9. ETHICORVM

Amor fit per sensum uisus. ca. xliii.
 Deus diuidit uniuersa bona unicuique secundum meri- ca. iiii.
 ta uel aptitudinem eius. ca. xliii.
 Intuitus amati ualde elligitur apud amafios ca. yi.
 Nullus amat nisi primitus delectatus fuerit. ca. iiii.
 Vir uosus uult uitam propter seipsū & salutē & p̃cipue ca. yiii.
 salutē partis illius per quā est bonus & uirtuosus. ca. yiii.
 Vir uituperatur ultimo uituperio quando nihil facit ni- ca. yiii.
 si propter seipsum.

COMEN. in. x. ETHICORVM

Dignius est intellectui eligere apprehensiones q̃ autum ca. yi.
 Intellectus dominatur omnibus. ca. yiii.
 Licet homo sit paruus corpore & magnitudine: tamen ca. yiii.
 potentia superat omnia multum. ca. iiii.
 Rebus que non diuiduntur non est generatio.

EXPLICIUNT AVCTORITATES AR. ET

COM. IN ETHICIS.

INCIPIIT LIBER POLITICORVM

Animal constat ex anima & corpore interque anima est regens na- ca. yiii.
 turaliter: corpus uero rectum. ca. yiii.
 Consilium mulieris est inualidum: pueri autem imperfectum ca. yiii.
 Desiderium diuitiarum uadit in infinitum. ca. yiii.
 Diuersitas alimentorum facit diuersas uitas animalium. ca. yiii.
 Facile est ditari philosophis si nolunt. ca. yiii.
 Fortitudinis non est diuitias parare: sed fidutiam animi. ca. yiii.
 Homo naturaliter est animal politicum & ciuile ca. yiii.
 Homo solitarius aut deus aut bestia. ca. yiii.
 In prauis ac male dispositis: corpus dominatur anime. ca. yiii.
 Masculinum naturaliter dignius est feminino. ca. yiii.
 Mulieres sunt media pars hominum liberorum. ca. yiii.
 Natura non facit unum instrumentum nisi ad unum opus:

LIBER

Natura nihil facit frustra:
Non est possibile uiuere sine alimento:
Natura fecit omnia animalia propter hominem:
Nullum instrumentum cuiusq; artis est infinitum neque magnitudine neque multitudine.
Numus est primum & ultimum in commutatione.
Opus quod fit a melioribus semper est melius.
Omnis societas est constituta gratia alicuius boni.
Omnis domus regi debet a seniore.
Plurimum genus hominum ex fructibus domesticis terre uiuit:
Regens naturaliter dignius est recto.
Sicut optimum animalium est homo lege fruens: sic pessimum animalium est homo a lege & iustitia separatus.
Seuissima iustitia est habens arma.
Sine necessariis impossibile est uiuere & bene uiuere.
Seruus naturaliter non ex sui ipsius sed alterius.
Silentium prestat mulieri ornamentum.
Testoris non est lanas facere: sed factis uti.
Vtile est corpus regi ab anima.
Vtile est omnibus animalibus regi ab homine.
Virtus & malitia determinant nobiles & ignobiles: seruos & liberos.

LIBRI

SECUNDI

Amicorum omnia sunt communia.
A mulieribus male regitur ciuitas.
Amicis auxiliari dulcissimum est.
Bonum est ab aliena muliere abstinere propter tempestantiam.
Ciues sunt socii unius ciuitatis.
Impossibile est indigere bene principari & studio uacare.
Leges in honestas licet maxime sint in usu aboleri licet.
Maximum bonum ciuitatis est amicitia.
Multi serui quandoque deterius seruiunt paucis.
Melius est mulieris dotem modicam uel mediocrem esse quam magnam.
Melius est indicare secundum leges & litteras quam ex propria scientia

POLITICORVM

tia uel sententia.
Omnis ciuitas artificibus indiget.
Pecunia seditionem efficit & malignitatem.
Populares homines discordant propter inequalitatem possessionis: generosi autem propter inequalitatem honoris.
Quod plurimorum est commune minime curam sortitur quia de propriis maxime curant homines: de comunibus autem minus quam quantum singulis competit.
Qui delectari uelit sine tristitia ad philosophiam recurrit.
Unusquisque naturaliter & maxime amat seipsum.
Unum opus optime fit ab uno.

LIBRI

TERTII

Ciuitas est ciuium multitudo.
Ciuitas non est una propter eosdem muros: sed propter eandem politiam.
In genuitas est uirtus generis.
Melius est ciuitatem regi uiro optimo: quam lege optima.
Non est idem bonus uir & bonus ciuis.
Non contingit eum bene principari: qui sub principe non fuit.
Optima ciuitas non fert uile artificem esse ciuem uel principem.
Oportet bonam ciuitatem de uirtute esse sollicitam.
Policia est ordo quidam habitantium ciuitatem: in principando & subiiciendo.
Prudentia proprie est uirtus principis.
Pars non est apta nata excellere suum totum.
Quicumque politice intendunt utilitatem communem recte sunt iusti.
Quicumque intendunt utilitatem propriam uitiosi sunt & rectius polliciarum sunt transgressores.
Sine iustitia impossibile est habitari ciuitatem.
Turba multa melius indicat quam unus tantum.
Virtuosus principari melius est quam multos alios.

LIBRI

QUARTI

Ciuitas non constat ex una parte tantum sed ex multis: quare una sunt agricolae: alia artifices manuales: alia qui negotiantur circa forum: alia mercenarii: ultima propugnatores & armati.

migeti: quos in ciuitate necessarium est existere si non de
beat inimicis seruire.
Diuites & nimis potentes non subiiciuntur nec uolunt subici.
Eufortunum maximum est ciues mediocrem substantiam habere.
re. tanquam sufficere eis: quia per tales bene regitur ciuitas.
In omni ciuitate sunt tres species hominum: diuites: pauperes: &
mediocres: quarum ultima est optima.
In magnis negotiis oportet unum negotiari ad unum opus: quia
melior est cura intenta circa unum quam circa plur.
Media possessio bonorum exteriorum est optima: quia facillimum
est rationi obedire.
Mediocres ciues maxime saluantur in ciuitate: hi. n. non deside
rant aliena sicut pauperes. nec pauperes horum substantiam
cupiunt: quia propter sine periculo uiuunt.
Magne ciuitates magis sunt sine seditione quam parue: quia ibi
remedium est multum.
Non solum oportet politiam a principio instituere. sed etiam
oportet ipsam corrigere.
Nimis uiles & egeni nesciunt principari.
Nobilitas est uirtus & diuitie antique.
Qui alteri seruit non est per se sufficiens.
Quanto aliquid magis accedit ad medium: tanto est melius: &
quanto magis recedit tanto est peius.
Sine principibus impossibile est esse ciuitatem.
LIBRI Q VINTI
Contraria sunt factiua contrariorum.
Minores ut fiant equales: seditionem faciunt: equales uero ut
fiant maiores.
Malus mittit malum ad impossibilia.
Nobilitas generis & diuitie: principia sunt & fontes seditionum.
Nullus naturaliter mittit manum ad impossibilia.
Non de facili potest inuadi qui sobrius est: sed qui est ebrius:
nec qui est uigil: sed qui est dormiens.
Omnis diuersitas uidetur facere seditionem.
Oportet principem bonos honorare: & ipemet eis honores distri

buen: suplicia aut distribuere non per se sed per alios.
Propter ineguale fit seditio ubique.
Principium uidetur esse plus quam dimidium totius.
Pater & filius simul principari non debet: nec minor & senior frater.
Pollicie maxime dissoluntur propter iusti transgressionem.
Parue expense sepe facte consumunt substantiam.
Periculosum est principi: subdito dare magnos honores.
Principes ne inuasibiles sint ebrietates & somni debet euitare.
Princeps deicola debet esse plus & minus ciuium.
Princeps nullum uig. totius sui domini debet facere custodem.
Quod est plus est ineguale unicuique.
Quod est parum quasi nihil differt ab eo quod est nihil.
Quod uolunt potentes agunt omnes.
Rex iusticiam conseruare debet.
Regnum saluatur per amicos.
Si plures sint fratres senior semper debet principari.
Si princeps aliquem a potestate sibi tradita deponere uelit: grada
tim de hoc facere & non simul totam potestatem auferre.
SEXTE LIBRI
Agricole qui non habent necessaria circa opera morantur: &
non concupiscunt aliena.
Agricole magis appetunt lucrum quam honorem: & ideo dele
ctabilius est eis laborare quam principari.
Non est facile permanere ciuitatem sine legibus & consuetudi
nibus compositam.
Necessarium in omni ciuitate aliquid enim & aliquid uendi
Opus libertatis est uiuere. ut uult aliquis: quia seruus non uiuit
ut uult.
OCTAUI LIBRI
Optimus populus est qui terre cultius est.
Oportet in ciuitate aliquos esse qui cura deorum habeant. scilicet sacerdotes.
Pluralitas personarum in electione prefertur paucitati: similiter
magnitudo dignitatis prefertur.
Paucum malum cito negligitur: multum autem factum magis
in oculis est.

LIBER

Prauos facere dominos non est secutum: quia ipsi magis indi-
gēt custodia aliorum quam possint alios custodire.

LIBRI SEPTIMI

Anima preciosa est corpore: & omni possessione & omnibus
aliis bonis.

Ars supplet defectum nature.

Bonum anime preciosius est omnibus aliis bonis.

Bene regere est optimum & eligibilissimum.

Bonum est pueros esse sine uino.

Duplex est felicitas contemplatiua & politica: quae prior est melior.

Felicitas perfecta est usus uirtutis.

Finis generationis in uiris ut plurimum est numerus lxx anno-
rum in mulieribus uero. l.

Inter omnia animalia solus homo habet rationem.

Iuuenum coitus prauum est ad puerorum procreationem simi-
liter senum: uirorum uero bonus.

Iuuenes ab ebrietate maxime custodire oportet.

In bonis exterioribus non est felicitas.

Lactis alimentum maxime familiare est corporibus puerorum.

Mulieres coniugari congruit circa etates annorum xxiij uiros
uero circa xxxvi.

Necesse est futurum principem subditum esse uel fuisse.

Omnis excessus rerum uel nocet uel nihil proficit.

Omnia amamus: sed premia magis.

Potentia est in iunioribus prudentia autem in senioribus.

Triplex est bonum anime corporis & bonum extrinsecus adue-
niens.

LIBRI OCTAUI

Anima naturaliter delectatur in musicis melodis.

Ebrietas homines impetuosos facit.

Ludus fit propter requiem.

Melodia iratos & aliis passionibus occupatos: sepe alleviat li-
ketos faciens.

Musica est potens letificare homines.

ECONOMICORVM

Musica ualet ad deductionem temporis & ad delectationem: &
ideo pueris ualet studere in musica.

Non solum pueri erudiendi sunt in arte utili & necessaria: sed
etiam in artibus liberalibus & honestis.

Omne laborans requie indiget.

Requies de necessitate est delectabilis: quia est medicina tristi-
cie que consistit in labore.

Studium debet esse commune.

FINIS LIBRI POLITICORVM

INCIPIT LIBER ECONOMICORVM

LIBRI ECONOMICORVM

Ciuitas est domorum pluralitas: agro & pecuniis sufficienter ha-
būdans ad bene uiuendum.

Coniunctio masculi & femine in irrationalibus est solus gratia
prolis procreande: In rationalibus uero non solum huius gra-
tia: sed & alterius: ut parentes in senio effecti impotentes in-
uentur a filiis potentibus.

Diversitates morum nequaquam ad dilectionem sunt apte:

Due sunt species seruorum: curator & procurator.

In republica plures sunt imperantes: in familiari uero unus tantus.

Iniuriari femine est coire cum extranea muliere.

Impossibile est non diligentis domini uicarios diligentes esse.

Maximus est honor sobrie mulieri si uiderit uirum sibi castum
esse: & de nulla alia curare: sed pre omnibus ipsam castam &
fidam existimare.

Nemo habet parem curam suorum & alienorum.

Non tantum nitor uestimentorum: nec excellentia forme: nec au-
ri multitudo ad laudem mulieris ualet: quantum ualet mode-
stia in rebus ac studium honeste decoreque uiuendi.

Non debet homo sane mentis ubicunque contigerit semen
suum exponere:

Omnis educatio est a matre.

SENECE

Oportet trahere uxore puella ut eadeat bohos mors
Oportet seruis dare opera & uictum: sufficientia.
Prius decet dominum expergisci quam seruum: & poste-
rius ire cubitum.
Quid magis impingat equum: oculus domini: & quod
seruilius agro est optimum: uestigia domini.
Quanto quis diligentius obsequatur: tanto maiorem gratiam obtinebit
Societas secundum naturam maxime inest mari & femine.
Surgere de nocte ad sanitatem: & ad philosophie studia
prodest quam plurimum.
Si mulier cognouerit sibi castum & fidum uirum ipsa
etiam fida & casta erit.
Vnusquisque pergrauiter fert honore suo priuari

FINIS

INCIPIT LIBER
EPISTOLARVM SENECE AD
LVCILLVM

LIBRI PRIMI

Alienum est quicquid optando euenit:	Epist. 2.
Cum amico omnia delibera: sed de amico prius.	e. 3.
Cum illis conuersari debes: qui te meliorem facturi sunt.	e. vii.
Errat ille qui amicum in atrio querit & in conuiuio probat.	e. 3.
Fastidientis stomachi est multa degustare: que ubi uaria sunt & diuersa coinquant: & non alunt.	e. 2.
Honestas res est lata paupertas.	e. 2.
Homines plus oculis credunt quam auribus:	e. yi
Homines dum docent discunt.	e. yii
In hoc fallimur quod mortem non perspicimus: magna pars eius iam preterit.	e. i.
Inimica est multorum conuersatio.	e. yii.
Iucundius est facere amicum quam habere.	e. yiii.
Infirmi animi est pati non posse diuitias.	e. y.
Illos admittite quos tu meliores facere poteris:	e. yii

AD LVCILLVM

Ille beatissimus est: & securus sui possessor qui castitatem sine sollicitudine expectat.	e. iz.
Memento mare euertere: eodem die ubi nauigia iusserunt ibidem sorbentur.	e. iiii.
Multi non amico sed amicitia carent.	e. yi
Magna pars peccatorum tollitur: si peccatori testis assistit.	e. xi
Non puto pauperem cui quantumlibet superest: sat esse.	e. i.
Nusquam est qui ubique est.	e. 2.
Non predest corpori cibus: qui statim sumptus emittitur.	e. 2.
Nihil ita sanitatem impedit sicut crebra remedium mutatio.	e. 2.
Non conualescit planta que transfertur.	e. 2.
Non qui parum habet est pauper: sed qui plus cupit.	e. 2.
Nullum habet maius malum occupatus homo: & bonis suis obsessus quam quod amicos sibi putat quibus ipse non est.	e. 3.
Neminem fortuna prouexit ut non tantum illi minaretur quantum promississet.	e. iiii.
Nullius boni iucunda est possessio sine socio.	e. yi
Necesse est ut mors aut non perueniat: aut pertrahat.	e. iiii.
Nihil boni putare debemus quod eripi possit:	e. yiii.
Omnia lucilli aliena sunt: tempus tantum nostrum est.	e. i.
Omnes ignoscunt: nemo succurrit.	e. i.
Pessimum est quod auctoritatem habemus senum: uicia uero puerorum.	e. iiii.
Philosophie seruias ut tibi contingat uera libertas.	e. yiii.
Quicquid etatis retro est mors tenet.	e. i.
Qui cum paupertate bene conuenit diues est.	e. iiii.
Quibusdam agris gratulatio fit cum seipsum egros esse sensere.	e. yi
Quid refert qualis tuus status sit: si tibi uidetur malus.	e. yiii.
Spem metus sequitur.	e. y.
Sapiens & si seipso contentus sit tamen amicum habere uult ne tam magna uirtus iaceat.	e. yiii.
Sapienti nihil est necesse.	e. yiii.
Si uis amari ama.	e. yiii.

SENECE

Sic uiue cum hominibus tamquam deus uideat. e.x.
 Sic loquere cum deo tamquam homines audiant. e.x.
 Turpissima est iactura: que per negligentiam fit. e.i.
 Timere defines. si sperare desieris. e.y.
 Temperatur uita inter bonos mores & publicos. e.y.
 Vtrumque uitium est omnibus credere & nulli. e.z.
 Vita transcurrit dum difertur. e.i.
 Vnū exemplum luxurie atque auaricie multū mali facit. e.yii.
 Vnus dies gradus uite est. e.iz.
 Vicinus diues cupiditatem irritat. e.yi.
 Verecundia in adolofente bonum signum est. e.xi.
 LIBRI SECVNDI
 De presentibus facile est iudicium. e.iz.
 In modica ira gignit infaniam. e. xyiii.
 Ira uitanda est non moderationis sed sanitatis causa. e. xyiii.
 Multis seruit qui corpori seruit. e. xyiii.
 Non iubeo te semper libris insistere aut pugillaribus dā
 dum est enim interuallum aliquod animo: non ut re
 soluatur: sed ut remittatur. e. xy.
 Natura modicum desitat: opinio uero immensuz. e. xyi.
 Naturalia desideria sūt finita ex falsa opinione nascētia. e. xyi.
 Nihil sit quod nos a philosophia reuocet: nec paupertas
 nec indigentia alicuius rei. e. xyii.
 Non est in rebus uitium sed in ipso animo. e. xyii.
 Nihil difert utrum agrum in ligneo lecto collores aut
 aureo: quocunque illum trastuleris morbum suum
 secum trans fert. e. xyii.
 Nihil difert utrum animus ager in diuitiis aut in paup
 tate ponatur: malum suum illum sequitur. e. xyii.
 Phia non contingit in uerbis sed in rebus. e. xyi.
 Philosophia animum format & fabricat: uitam disponit
 & actiones regit: agenda & omittenda demonstrat
 sine hac nemo securus. e. xyi.
 Sine studio philosophie ager est animus: e. xy.

AD LVCILLVM

Subtilitas animi ciborum copia impeditur. e. xy.
 Satis est inimicos non habere. e. xliii.
 Si uis uacare aior: aut paup sis oportet aut pauperi similis. e. xyii.
 Si quid te uetat bene uiuere bene mori non uetat. e. xyii.
 LIBRI TERTII
 Bōa mens nec comodatur: nec emitur: imo si uenalis es
 set nō hñet emptorem: sed mala quotidie emitur. e. xyii.
 Incertum est quo loco mors expectetur: uero eam omni
 loco expectes. e. xxyi.
 Magnus est ille qui in diuitiis pauper est: sed securior
 qui caret diuitiis. e. xx.
 Melius honesta probamus quam sequamur. e. xxi.
 Male uiuunt: qui semper uiuere incipiunt: eo q̄ semper
 illis imperfecta uita: inest. e. xxi.
 Nemo diues nascitur. e. zo.
 Non est uir fortis & strenuus qui laborem fugit: e. zz.
 Nemo quam benenuat: sed quam diu: curat. e. zz.
 Philosophia facere docet: non dicere. e. xyiii.
 Peiores morimur quam nascimur. e. zz.
 Qui peccare se nescit corrigi non uult. e. xxyiii.
 Sola uirtus prestat gaudium perpetuum & securum: e. xxyii.
 LIBRI QVARTI
 Audire & nulli alteri dicendum est. e. xxyiii.
 Bonum est scientia rerum: malum uero impetitia: e. xxxi.
 Dolor magnus nunquam est longus. e. zo.
 Generosos animos labor nutrit. e. zi.
 Mortem non timemus: sed cogitationem mortis. e. zo.
 Sicut adolofcentia sequitur senectus: ita mors senectute. e. xxyiii.
 LIBRI QVINTI
 Animus generosus ex se concitatur ad honesta: e. xxyiii.
 Lauda hominem in eo quod dati: nec erripi potest: &
 quod est proprium hominis: hoc autem nec domus ē
 nec pulchra uestis: nec familia formosa: sed animus &
 ratio perfecta. e. xxxii.

SENECE

Magnanimi est contemnere magna. e. 39.
Nemo bonus sine deo. e. xxxxi.
Non faciunt equum meliorem autem freni. e. xxxxi.
Nemo gloriari nisi de suo debet. e. xxxxi.
Phia platonem nobilem non accepit. sed nobilem fecit. e. 44.
Quid stultius quam in homine laudare aliena. e. xxxxi.
Remedia non profunt nisi immoerentur. e. xxxxi.
Turpe est ferri & non ire. e. xxxvii.
Tardiloquum te esse iubeo. e. xxxxi.

TIBRI SEXTI

Lectio certa prodest: uaria uero delectat. e. xxxxi.
Non potest amor cum timore misceri. e. xlyii.
Nulla seruitus turpior quam uoluntaria. e. xlyii.
Non refert quam multos libros habere. sed quia bonos. e. xxxxi.
Sic cum inferiore uiuas: quemadmodum tecum superio-
rem uiuere uelles. e. xxxxi.

SENECE DE MORIBVS.

Auribus frequentius utere quam lingua.
Auaritia senilis est similis monstro.
Bona consuetudo excutere debet quod mala instruxit.
Disciplina mores facit bonos.
Dolor patientia uincitur.
Fortior est qui cupiditatem uincit: quam qui hostem: &
fortissimus qui seipsum uincit.
Facta cernuntur animus uero non uidetur.
Id sapit unusquisque quod didicit.
Libentius audias quam loquaris.
Mibi credas non potes esse diues & felix.
Magnarum uirium est negligere ledentem.
Maxima egestas est auaritia.
Nihil petas quod negaturus fuisti.
Omne peccatum actio uoluntaria est.
Pecunia auaritiam non satiat sed irrat.
Pejora sunt testata odia quam aperta.
Qui a multis timetur multos timet.

DE MORIBVS ET FORMVLA VITAE

Qui malis parcat bonis nocet.
Quietissima uitamagerent homines si hec pronomina tollerantur meum scilicet & tuum.
Quicquid dicturus es. antequam aliis dixeris: tibi dicas.
Maxime diuitie sunt non desiderare diuitias.
Qui nescit tacere nescit loqui.
Qui sibi uidetur pauper. pauper est.
Quid dulcius quam hunc amicum cum quo omnia sicut tecum loqui audeas.
Quod tacitum esse uelis nemini dixeris.
Quis plurimum habet qui nimium cupit.
Spes premii solatium est laboris.
Scire uti paupertate maxima felicitas est.
Utendum est diuitiis & non abutendum.
Vbi confessio tibi remissio.

SENECE DE FORMVLA VITE
CAPITVLO DE PRVDENTIA

Cuiuscunque facti causam inquire.
Cogitatio tua a uero nunquam recedat.
Cum consideratione promittas.
De dubiis non diffinas sed suspensam tene sententiam.
Lauda parce sed nitupera partius.
Non te moueat dicentis auctoritas: nec quis dicat. sed quid dicatur attendito.
Prudens non dicit: non putauit sic fore.
Plenius quam promiseris presta.
Que apud te habes non tamquam aliena seruabis: sed per te tamquam tua dispone & utaris.
Testimonium ueritati non amicitie reddas.

CAPITVLO DE MAGNANIMITATE

Fraudes & dolos imbecillum decet habere.
Honestum & magnum uindictae genus est ignoscere.

CAPITVLO DE CONTINENTIA

A uerbis turpibus abstineto.

SENECA

Cunctis esto benignus: nemini blandus: paucis familiaris: omnibus æquus: ad iram tardus: ad misericordiam pronus: in aduersis firmus: in prosperis cautus & humilis.
Clementie sis cultor: seuiicie nero detestator.
Esto fugax uitiorum tuorum: aliorum uero curiosus scrutator: nec acerbus reprehensor.
Interdum seriis misceas iocos: sed temperatos.
Inferiores superbiendo non contempnas: superiores autem ratio ne uincere non timeas.
Non ascribas tibi quod non es: nec maior quàm es uideri uelis.
Non extollas quemquam neque deicias.
Omnia credito tollerabilia preter turpitudinem:
Palatum tuum fames excitet non sapor.
Qui sibi ipsi satis est cum diuitiis natus est:
Rifus sit sine cachino.
Seuerior esto iudicio quam sermone.
Sapientie cupidus sis & docilis.
Tam triste est aturpibus laudari: quam obtusis laudari.

CAPITULO DE IUSTITIA

Deum amabis: si illum in hoc imitaberis: ut uelis omnibus prodesse & nulli nocere.
Iustus secreta non prodit.
Nihil nocere non est iusticia: sed alieni abstinentia.

LIBRI PRIMI DE BENEFITIIS

Beneficiorum memoria senescere non debet.
Beneficium non potest manu tangi: sed in animo geritur: nec aurum nec argentum beneficium est: sed tribuentis uoluntas.
Dignus est decipi: qui de recipiendo cogitauit: cum daret.
Multo gratius uenit quod facili: quam quod plena manu datur.
Nullum beneficium dandum est negligenti.
Primo sunt danda necessaria: deinde utilia: denique iucunda atque mansura.
Qui beneficium non reddit: magis peccat quàm qui non dat citius.
Cum beneficia in uulgus largiri institueris: multa perdenda sunt: ut ualeas bene des.

DE FORMULA VITÆ ET BENEFICIIS

Qui tarde fecit diu noluisti.
Vno beneficio bene dato: multorum amissorum damna saluantur.
Vide ne mittas munera superuacua: ut femina arma: rustica libros & studiis dedito retia.

LIBRI SECUNDI

Beneficium datum asperum ab homine duro: panis lapidosus uocatur: quæ esurienti accipere necessarium sit esse acerbum.
Dabo egenti sed non ut ipse egeam.
Ille non tulit gratis qui cum rogasset accepit: unde optimum est præuenire desiderium rogantis.
Qui dedit beneficium taceat: narret autem recipiens.
Succurram perituro sed non ut ipse peream.
Tarde uelle nolentis est.

LIBRI TERTII

Ingratus est qui dissimulat.
Ingratus est qui non reddit.
Ingratissimus est omnium qui oblitus est.
Non refert gratiam turpe est.
Non est bonum uiuere sed bene uiuere.
Nulli uirtus est preclusa: omnibus patet: omnes admittit: omnes inuitat: seruos: reges: & exules: non elligit domum nec censum sed nudo homine contenta est.

LIBRI QUARTI

Qui beneficium dedit ut reciperet: non dedit.

Stultus omnia uicia habet:

DE REMEDIIS FORTVITORVM.

Aegrotus: uenit tempus ut experimetur mei capem non in mari aut proelio uir fortis tamen habetur sed in lectulo etiam uirtus exhibetur.
Aegrotus: istud toto seculo fieri non potest: aut. n. febre relinquo. aut ipsa me semper una esse non possumus.
Amisi liberos: stultus est qui flet casus mortalium.
Amicum perdidit: iam ante te habuisse certum est.
Amicum perdidit: alium quere: quere inter liberales artes iter honesta officia: in laboribus: ad mensam res ista non queritur.

Dolor inminet: si exiguus est feramus: leuis enim est patientia: si
grauis est: feramus: non leuis est gloria.
Dura res est dolor: ymo tu mollis.
Exulabis: non patria mihi interdicatur sed locus: in quamcūq; terrā
uenero in meam uenio: nulla terra exilium ē: patria ē ubi bonū ē
Iuuenis morieris: Quicumque ad extremum fati sui uenit senex
moritur: non refert que sit hominis aetas sed que meta
In latrones incidia: alius in accusatores alius infures: alius in franda
tores: plēa ifidiis uia ē: noli cōq̃ri q̃ incidetis: q̃ uaseris gaude
Morieris: ista est hominis natura: & non pena.
Morieris: hac conditione intraui ut exirem.
Morieris: uita nostra peregrinatio est: cum diu ambulaueris domū
redeundum est.
Morieris: stultum est timere quod uitare non possis.
Male de te loquuntur homines: bene loqui nesciunt: faciunt enim
non quod mereor sed quod solent.
Male de te loquitur malus: moueret si hoc iudicio faceret & non
morbo: non de me loquitur sed de se.
Naturam infamare noli ipsa nos fortes genuit.
Naufragium feci: non quod perdideris: sed quod euaseris cogita.
Oculos perdidisti: hē & nox suas uoluptates.
Pauci dolorem ferre possunt: imbecilles natura sumus.
Pecuniam perdidisti: fortasse te illa perdidisset: te felicem si cum il
la auariciam perdidisses.
Sapiēs peregrinari pōt exulare uero minime: stultus autē exulat.
Vxorem bonam perdidisti: an inueneras bonam an feceras: si inue
neras adhuc te habere posse scias: si autem feceras spera: res peri
it saluus est artifex.

LIBRI PRIMI BOECII DE CONSOLATIONE.

Agi iustitie frenis: etque obtemperare summa est libertas. *prosa. y*
Beate sunt res pubilce que astudiosis sapientie regūtur:
uel quarum rectores studere sapientie contigit. *pro. iiii.*
Homo est animal rationale atque mortale. *pro. yi.*
Latet obscuris condita uirtus clara tenebris: iustusque
tulit crimen iniqui. *me. y*

Malorum exercitus & si innumerofus sit: spernendus
tamen est: quoniā non ratione: sed temere regitur. *pro. 5.*
Mors hominum felix que se nec dulcibus annis inserit
& metis sepe uocata uenia. *me. i.*
Omnia certo fine gubernas hominum solos respuis
actus. *me. y*
Philosophia est omnium uirtutum magistra: *pro. 5.*
Qui cecidit stabili non erat ille gradu. *me. i.*
Sic quod precipiti uia certum deserit ordinem.
Latos non habet exitus. *me. yi*
Tu quoque si uis.
Lumine claro cernere netum:
Tramite recto carpere callem.
Gaudia pelle. pelle timorem.
Spemque fugato nec dolor adsit.
Nubila mens est uinctaque frenis.
Hec ubi regnant. *me. yia*
LIBRI SECVNDI:
Anxia res est humanorum bonorum conditio. *prosa. iiii*
Auaritia odiosos semper facit: largitas uero claros. *pro. y.*
Beatitudo est summum bonū nature ratione degentis. *pro. iiii.*
Beatitudo non est in rebus fortuitis: eo q̃ hec auferri
possunt: beatitudo uero stabilis permanet. *pro. iiii.*
Ceteris aialibus sese ignorare anatura inest: homini ue
ro auitio. *pro. y.*
Continuus timor non finit esse felicem. *pro. iiii.*
Diuitie persepe possidentibus nocuerunt. *pro. y.*
Desine amissas opes querere: quod ditiarum genus pre
ciosissimum est. scilicet amicos inuaniisti. *pro. yiii*
Ego nego illud esse bonum quod nocet habenti. *pro. y.*
Ex uirtutibus dignitati honor accedit: & non ex digni
tate uirtuti. *pro. yi*

BOECII DE CONSOLATIONE

Fortuna non semper se bonis adiungit: nec quibus ad
iuncta fuerit bonos efficit. pro. yi.
Finiti & infiniti nulla unquam poterit esse collatio. pro. yii.
Hunc continuum ludum ludimus: rotam uolubili orbe
uersamus: infima summis: summa infimis: mutare gau
demus: ascende si placet. pro. z.
Homines deo mente similes sunt. pro. y.
Heu grauem sortem quotiens iniquus: additur seuo
gladius uereno. metro. yi.
In omni aduersitate fortune: infellicissimum genus in
fortunij est fuisse felicem. pro. iiii.
Immortalitatem propagare uidemur: qñ futuri tempo
ris famam cogitamus. pro. yii.
Manifestū ē: sortitū felicitatē corporis morte finiri. pro. iiii.
Mors spñit altā gloriā: uoluit hūile piter excelsū caput. me. yii.
Nihil est misere: nisi cū putes. pro. iiii.
Nūq̃ tua faciet eē fortūa: q̃ a te natura rex fecit aliena. pro. y.
Necesse ē p multis indigere: qui p multa possident. pro. y.
Natura paucis minimis que contenta est. pro. y.
Natura despicit: ut contraria queque iungantur. pro. yi.
O q̃ preclara est operum beatitudo mortalium: quam qñ
adeptus fueris: securus esse desistis. pro. y.
Omne terrenum negocium spernit anima que se celo
fruens terrenis gaudet esse exemptam. pro. yii.
LIBRI TERTII
Amicorū gēus: qđ satissimū ē: n̄ ifortūa: s; i uirtute nūat. pro. z.
Ad uerum bonum naturalis ducit intentio: & ab eodem
multiplex error abducit. pro. z.
Aliena claritudo si tuam non hēs splēdidū te nō efficit. pro. yi.
Beatitudo est status omniū bonorū aggregatiōe pfectus pro. z.
Bonum ex diuersis studiis appetitur. pro. z.
Deum omnipotentem nemo esse dubitat. pro. iz.
Deus malum facere non potest. pro. iz.
Egemus illo quod desideramus. pro. z.

DE CONSOLATIONE

Eorum est eadem substantia: quorū effectus n̄ ē diuersus. pro. xi.
Est enim mentibus hominum ueri boni naturaliter in
serta cupiditas: sed ad falsa deuius error abducit pro. z.
Felix qui potuit boni fontem uisere lucidum. metro. iz.
Felix qui potuit grauis Terre soluere uincula. metr. oiz.
Gloria mortalium nihil aliud ē q̃ aurū iflatio magna: pro. yi.
Heu q̃ miseros tramite deuio: abducit ignorantia. me. yiii.
Illa est uera & pfecta felicitas: que potentem: sufficientē
reuerendum: celebrem: letumque perficit. pro. yiii.
Nobilitas est laus quedam perueniēs ex meritis parētū. pro. yi.
Natura partium ē ut unū corpus diuersa componant. pro. x.
Oē aīa tueri salutē laborat: mortē uero pñiciēq; deuitat pro. xi.
Omnia bonum appetunt. pro. xi.
Philosophia est summum lassorum animorum solamen pro. i.
Que pestis efficacior ē ad nocendū: familiaris inimicus. pro. y.
Tristes esse uoluptatis exitus: si quis libidinum suarum
reminisci uolet: intelliget. pro. yii.
Taceo q̃ nature minimū auaritiā autē nihil satis est. pro. z.
Vxor ac liberi iucunditatis gratia appetuntur. pro. z.
LIBRI QVARTI
Apud sapientes nullus prorsus odio locus reliquēdus ē. pro. iiii.
Beatitudo est premium humanorum actuum. pro. z.
Duo sunt quibus omnis effectus humanorū actū cōstat
uolūtas. f. & potestas: quorū si alterq; desit. nihil ē quod
explicari queat: Deficiente. n. uolūtate nec aggreditur
q̃q; qđ nō uult: ac si ptās absit: uolūtas fit frustra. pro. z.
Infeliciores ac miseriores iniurie illator: q̃ acceptor: & inu
ria est inferentis miseria. pro. iiii.
Id est quod ordinem retinet seruatq; natūtam. pro. z.
Mali infeliciores sunt quam concupita perfecerint: q̃ si
ea que cupiunt explere non possint. pro. iiii.
Mali puniti meliores sunt quam mali impuniti: quia pe
na malorum bona est ratione iusticie. pro. iiii.

Nequitia florere ac imperante uirtus non solum premi
is caret uerum etiam sceleratorum pedibus subiecta
calcat: & in locum facinorum luit suplicia. pro. i.
Nullum malum impunitum: nullum bonum irremuneratum
Non est fas homini cunctam diuini operis machinam uel
ingenio comprehendere: uel sermone explicare. pro. yi.
Probos mores sua premia non relinquunt. pro. 3.
Premium bonorum est deos fieri. pro. 3.
Quid animorum salus esse uidetur: nisi probitas: quid
uero egritudo nisi uitia. pro. yi.
Quicquid ab uno deficit id esse desinit: quo fit ut mali
desinant esse quod fuerant. pro. 3.
Sicut probis probitas est premium: ita malis nequitia est
supplicium. pro. 3.
Sicut lagor est morbus corporis: ita uitiositas est morbus anime
Vis aptam meritis uicem refert: dilige iure bonos &
miscerere malis. me. iiii.

LIBRI QUINTI

Aeternitas est interminabilis uite simul tota & perfecta
Expositio. pro. yi.
trem hominum seruitus est: quoniam uitis dedite rationis
In proprie possessione ceciderint. pro. 2.
hodierna uita non amplius uiuitur quam in mobili
transitorioque momento. pro. yi.
Omne quod inest sensibus: si ad rationem referas uni
uersale est: si ad sensum particulare. pro. yi.
Omne quod cognoscitur non secundum uim sui: sed
potius secundum cognoscentis facultatem comprehendit. pro. iiii.
Omne futurum precurrit diuinus intuitus. pro. yi.
Quibus inest ratio his est inest uolendi nolendi: libertas: pro. 2.
Spas & oras solus modus est quo cum deo homines loqui uidentur. pro. 3.

LIBRI DE DISCIPLINA SCOLASTICA

CAPITULI PRIMI

Diligentia cuius libet operis: obtusitas permolitur. cap. p. 10.
Grammaticae fructuositas nullomodo est silentio obliquenda

per ea n. cuiuslibet scientie commendabilis redditus possessio. ca. i.
Sicut prudentia sine iustitia parum uel nihil prodest iusti
tate uero sine prudentia multum: sic scientia sine usu
parum: usus uero sine scientia multum. ca. i.
Succita breuitas: uel uoce sit tediosa: non tamen est infertilis. ca. i.

CAPITULI SECUNDI

A luxurie seruire studeat discipulus alienari. ca. 2.
Discipulus non sit magistro uiolentus. ca. 2.
Miser est esse magister: qui non nouit se esse discipulum. ca. 2.
Meretrix est non aia: inferni ianua: uia iniquitatis: scor
pionis percussio: uiscerum sceleris: puteus interitus. ca. 2.
Non est dignus scientia: qui scire insurgit preceptor. ca. 2.
Qui non nouit se subicere: nunquam sciet magistrari. ca. 2.
Scolaris non debet esse discipulus. ca. 2.

Vinum modice sumptum acuit ingenium: non modice uero
rationem conturbat: intellectum eberat: memoriam enet
uat: obliuio est immittere errorem: infundit & ignorantiam inducit. ca. 2.

CAPITULI TERTII

Quid lucidius in dilectionis opusculo constantia quam ne
quiis: Inconstantia: prima parit: procedit & colligit. 2.
uero: parta dissoluit: retrocedit & collecta dispergit. ca. 3.
Summa sit discipuli magistratui subiectio exercitii: attē
tiorum animi beniuolentia: & ingenii docilitate: Spe
cieque luxurie euitatio: felicitasque constantie debita perfectio. ca. 3.

CAPITULI QUARTI

Non est dignus dulcoris acumine: qui amaritudinis ne
scit inuiscari grauiamine. ca. iiii.
Prudentis scolaris constantia gaudeat semper consorte
speciali cui propriam possit detegere scientiam. ca. iiii.
Seruus biliguus percul expellat. & ipsius nequitia statim depellat. ca. iiii.

CAPITULI QUINTI

Alios docere: est proprie facultati indulgere. ca. y.
Miserimi ingenii est uti semper inuentis & non inue
niendis. ca. y.

BOECII

Non interest discantis probriosis affatibus & contumeliosis regentem incitare. ca. y.
O quam felix exitus est ueneranda comendatio: ca. y.
Proprio labor discipulus confixus: nūq̄ aliēo iuidebit honori. CAPITULI SECTI ca. y.
Fetidum uas aquas infusas corumpit. ca. yi.
Nulla est res discipulo contumeliosa: quam uita magistri contumeliosa. ca. yi.
Oportet prius discere quam docere. ca. yi.
Oportunius est mechanice deseruire attī quam iugo negligētie onerari. ca. yi.
Rerum effectus exhibitione operis declarantur. ca. yi.
Subministratium cure non semper est confidendum ca. yi.
Sicut in uno quoq; opere mater inuenitur constantia: ita uniuersę doctrię & disciplinę nouerca ē negligētia ca. yi.
Valde absurdum & iniquum ē ut imperiti peritis nouelli antiquis: rudesque preferantur emeritis. ca. yi.

FINIS AVCTORITATVM BOECII
INITIVM. AVC.
LIBRI TIMAEI PLATONIS.

Adeo mundus est factus.
Auctor maximus est deus.
Anima est coniuncta corpori ut fruatur scientiis & uirtutibus: si enim cum seruire magno se inuenerit benigne a suo creatore recipietur: si uero contrarium relegabitur ad inferna.
Bonitas dei fuit causa factionis mundi & originis omnium rerū.
Deus est summum bonum: super omnem substantiam omnēque naturam quem cuncta expectant.
In omnibus tam maximis q̄ minimis debet implorari auxiliū dei.
In rebus sublimibus mediocrem explanationem habere onus est laboris.
In omni tractatu fieri debet: ut inter initia consideretur quid sit de quo agitur.
Non decet rem antiquiorem a post genita regi.

LIBRI TIMEI PLATONIS

Nihil est maius philosophia.
Numquam ad humanum genus diuina munificentia uenit.
Nihil est cuius ortum causa legitima & ratio non precesserit.
Tempora maxime destinguntur per motum solis.
LIBRI APVLEI DE DEO SOCRATIS.
Dii ab omnibus differunt: loci sublimitate: uite perpetuitate: & nature perfectione.
Deus ab omnibus animi passionibus est liber: unde non dolet nec tristatur.
Demones sunt animalia genere: mente rationabilia: animo passiva: corpore aërea: & tempore eterna.
Magna est dignitas sapientie que socratem summo deo coequet.
Nihil est deo perfectius & potentius.
Nihil est generosius & similius deo: quam uir perfecte bonus qui in tantum homines ceteros excellit quantum ipse a diis immortalibus excellitur.
Prestantissimum animal existens in terro est homo.
Perpetua conuersatio contemptum parit: raritas autem admirationem consiliat.
Summus deus infinitus est: non solum loci exclusionē sed etiā nature dignitate.
Si laudas aliquem quia generosus est parentes eius lauda: si autem quia diues: fortune hoc debetur: si autē quia ualidus: egrotudine fatigabitur: si autem quia uelox: in senectute abiet: si autē quia formosus: expecta modicum & non erit: Sed si eum laudas quia bonis moribus & artibus doctus est & ualde eruditus quantum homini licet: tunc ipsum uirum lauda: quia nec apatē hereditarium: nec casu pendulum: nec atate mutabile: nec a corpore caducum.

FINIS
INCIPIT LIBER POETRIE ARISTOTELIS.
LIBRI PRIMI

Arts poetica est ars logicalis.
Animus uirtuosus & nobilis ad inueniendū attem carminum ad laudandum: uitiose uero ad uituperandum.

Bonitas artis laudande consistit in metso prolixo & nō in culto
Compositor metrorum in naturalibus: potius denominandus
est auctor sermocinalis quam poeta.
Doctrina naturaliter procedit de homine ad hominem secundū
operationes quas habet doctor ad discipulum.
Exemplis utimur in dicendo ut facilius intelligatur illā qđ dē
Homo naturaliter delectatur in symphonia & metro.
Omnis oratio poetica uel est laudatio uel uituperatio.

LIBRI SECUNDI

Tristitia & perturbatio qđā in uehementi appetitu uindictae
In infirmo est continua tristitia: & meror inconsolabilis.
Locus optimus in bello est medius: quia fortes tenent locum me-
dium inter audaces & timidos.
Omnis sermo si breuior fuerit quam oporteat: obscurat intel-
lectum si longior difficilis erit retentionis. & discipulo obliuio-
nem inducit.
Oportet ut ars in hoc naturam imitetur ut omnia que agit agat
propter finem.
Rebus non existentibus in natura nō imponūt nōia nisi ratio.
Res quarum natura est ut casu accidant mirabiles existunt
Totum & completum est quod habet principium: medium & finem
COMENTATORIS.

Ars in inferno continua tristitia & meror inconsolabilis.
In quolibet genere est aliquod bonum: licet in eo inueniantur
aliqua non bona.
Littera est simplicium eorum que locutionem constituunt.
Nullus intantum leditur & contristatur propter malū illatum ab
inimicis: quātum tristatur malo illato ab amicis.
Propter consuetudines malas & peruersas nullus laudatur.
Quod non credit quis non mouet eum ad timendum uel sperandum.
Qui beneficia inuenit: compedes inuenit.
Res non est stabilis que cum fluxu huius temporis est fluxibilis.
Suaue est homini quod consuevit tota uita sua.

FINIS

INCIPIT LIBER RHETORICORVM
ARISTOTELIS

LIBRI PRIMI

Amor & odium & proprium commodum faciunt sepe iudicem nō
cognoscere uerum.
A similibus similia nata sunt fieri.
A discere aliquid delectabile est.
Bonum est cuius contrarium est malum.
Consilium non est de fine. sed de his que sunt ad finem
De necessariis & impossibilibus non consiliamur sed de con-
tingentibus.
Diligere delectabile est quia nullus amat unum qui non delecta-
tur in eo.
Exercitium ut in pluribus conseruat sanitatem.
Facilius est habere unum uel paucos sapientes quam multos.
Facilia sunt quaecumq; sine tristitia & in modico tempore fiunt
Honor est benefacti ac operationis signum: & non solum hono-
rantur illi qui beneficia prestiterunt s; & qui dare possunt
Iustum est facere gratiam ei qui gratiam facit.
Iustum est auxiliari amicis.
Laus est sermo elucidans magnitudinem uirtutum.
Multi sine uirtutibus corporis longeuu inueniuntur.
Multa que naturaliter non sunt delectabilia cum asuefacta fue-
rint delectabilia fiunt.
Nulla ars considerat particulare: quia ea sunt infinita & non scibilia
Nobilitas gentis & ciuitatis est sui iuris antiquos esse & praesides
primo insignes & multos insignos ex illis produsse.
Omnia bonum appetunt.
Omne consuetum est delectabile.
Pulcrius est esse amatorem sociorum quam pecuniarum.
Quod consuetum est uelut innatum est.
Rhetorica est affectiua dyalectice.
Rhetorica docet uera & iusta persuadere: & horum contraria fugere

Si est turpe non posse defendere se corpore: & turpius est non
posse defendere se sermone.

Si per plura dictum fuerit magis planum erit quod dicitur

Sine causa impossibile est aliquid esse uel fieri.

LIBRI SECUNDI

Ad omnem iram sequitur delectatio propter spem puniendi.

Amare est alicui uelle bona: gratia ipsius.

Amicus est qui amat & econuerso amatur.

Amicus gaudet bonis: & condolet tristibus amici sui.

Aliena tamquam propria narrare iactantia est.

Ira est factiua inimicie & odii.

Impie agunt qui dicunt deos fieri & mori.

Ira est appetitus punitionis propter apparentem paruipensionem
sui uel suorum.

Laudare presentem adulatoris est.

Manuetudo est quietatio ire.

Manifesta negare irreuerentia est.

Multi sunt qui indigent habentibus.

Nullus seipsum paruipendit.

Nobilitas est progenitorum.

Nihil est sine causa.

Oblitio signum est paruipensionis & ideo factiua est ire.

Omne erubescibile est.

Omnis fur malignus est.

Pelores sunt nuper ditati quam ditati ab antiquo.

Si quis in philosophia honorari irascitur ei qui despicit eam.

Seruos negantes & contradicentes magis flagellamus.

Signum uoluntatis sunt delectationes & tristitie.

Separari ab amicis & consuetis miserabile est.

Tempus quietat iram.

Turpe est ignorare quod omnibus scire conuenit.

Vbi preses fuerit philosophus ibi ciuitas est felix.

LIBRI TERTII

Contraria iusta se posita magis elucescunt.

LIBER VNIVERSALIVM

De futuris non est determinatio sed de factis.

Honestas & turpitudine nominis uel est in signato uel signo.

Infinitem non est scibile.

Intellectus est lumen quod deus infundit anime.

Omnia terminatur numero.

Omni trans ferentem oportet trans ferre a similibus & manifestis.

Oportet dare uiam aia auditoris: que fit per prohemiū.

Prohemium est principium orationis.

Prohemium se hēt in oratione sicut preludium in fistulis.

Prohemium auditores debet facere dociles atentos & beniuolos.

Quod mirabile est delectabile est.

Qui spoliāt mortuos assimilantur canibus qui mordent lapides.

Quod breuius est semper est delectabilius.

FINIS.

LIBER VNIVERSALIVM PROLOGI.

Scire quid sit unumquodque quinque uniuersalium est utile ad
scientiam decem predicamentorum.

CAPITVLII DE GENERE

Genus & species non dicuntur solum uno modo.

Genus est quod predicatur de pluribus differētibus specie i quid.

Patria est principium rei quemadmodum & pater.

Socrates de uno solo predicatur.

CAPITVLI DE SPECIE.

Diuisio generis semper est in plures species.

Generalissimum est supra quod non est aliud genus.

Generalissima sunt decem.

Indiuidua sunt infinita.

Infinita secundum platonem relinquenda sunt ab arte nec horū
fieri potest disciplina.

Indiuiduum quibusdam proprietatibus constat: quarum collectio
in alio inueniri est impossibile.

Necesse est in rationibus generis & speciei uti utrisque.

Participatione speciei plures homines sunt unus homo.
Principia prima sunt decem.
Quod predicatur de alio uel est sibi equale uel sibi superius.
Species est que predicatur de pluribus differentibus numero soluz
in eo quod quid.
Specialissimum est post quod non est alia inferior species.
Si quis omnia uocet entia equiuoce ea nuncupabit.
Specialissima sunt in numero quodam non tamen definito.

CAPITULI DE DIFFERENTIA.

Animal est substantia animata sensibilis.
Differentia est quod predicatur de pluribus differentibus specie
in eo quod quale.
Esse uniuscuiusque est unum & idem nec intensionem nec remissionem
suscipiens est.
Genus non predicatur secundum magis & minus de eis quorum est genus.
Genus continet potestate omnes differentias: actu uero nullam.
Genus est tam materia: differentia uero tam forma.
Rationales sumus nos & dii sed mortale additum separat nos ab illis.

CAPITULI DE PRORIO.

Proprium est quod inest omni soli & semper.

CAPITULI DE ACCIDENTE.

Accidens est quod adest & abest preter subiecti corruptionem.

CAPITULI DE COMVNITATIBVS.

Ablatis omnibus differentiis non propter hoc aufertur genus.
Comune est omnibus quinque uniuersalibus predicari de pluribus.
Genus consimile est materie: differentia uero forme.
Illa differunt quorum definitiones differunt.
Perempto genere uel differentia perimuntur ea que sunt sub ipsis.

FINIS VNIVERSALIVM.

INCIPIT LIBER PREDICAMENTORVM.

LIBRI PREDICAMENTORVM.

CAPITULI PRIMI

Denominatiua dicuntur quecumque ab aliquo solo casu differentia
secundum nomen habent eandem appellationem.

Equiuoca dicuntur quorum solum nomen comune est ratio uero
substantie diuersa est.

Vniuoca dicuntur quorum nomen comune est: & ratio substantie
eadem.

CAPITULI SECUNDI

Esse in subiecto est esse in alio non sicut pars in suo toto: sed im
possibile est esse sine eo in quo est.

Omnis color est in corpore.

CAPITULI TERTII

Quando alterum de altero predicatur ut de subiecto quicquid
predicatur de predicato predicatur & de subiecto.

CAPITULI QUARTI.

Diuerforum generum & non subalternatim positorum diuerse
sunt species & differentie.

CAPITULI QUINTI

Incomplexa non sunt uera neque falsa.

Omnis affirmatio est uera uel falsa.

Capituli de Substantia.

A principali substantia nulla fit predicatio.

Album nihil aliud significat quam qualitatem.

Ab eo quod res est uel non est oratio dicitur uera uel falsa.

Comune est omni substantie in subiecto non esse.

Destructis primis substantiis impossibile est aliquid aliud remanere.

Maxime proprium substantie est esse susceptivum contrariorum.

Omnis substantia uidetur hoc aliquid significare.

Prima substantia est que proprie principaliter & maxime substantat.

Substantie nihil est contrarium.

Substantia non suscipit magis & minus.

Capituli de Quantitate.

Album est tantum quanta est eius superficies.

Proprium est quantitatis equale & inaequale dici.

LIBER.

Quod dictum est non potest amplius summi
Quantitati nihil est contrarium.
Quantitas non suscipit magis & minus.

CAPITVli De Relatione

Aliquādo ē necesse nomina fingere: si nō erit nomen impositū.
In relatione est contrarietas. non tamen in omni.
Multa sunt animalia capita non habentia.
Non omnia relatiua suscipiunt magis & minus: sed bene aliqua.
Omnia relatiua dicuntur ad conuentientiam
Quicūq; nouit diffinite unū relatiuū: diffinite nouit & reliquū
Relatiua sunt simul natura: sed non omnia.
Relatiui esse est ad aliud se habere.

Scibile aliquod est cuius tamen scientia non est.
Scibile est prius quam scientia & sensibile quam sensus.

CAPITVli De Qualitate

Dispositio est qualitas de facili mobilis a suo subiecto.
Habitus est qualitas de difficili mobilis a suo subiecto.
Qualitati inest contrarium sed non omni.
Qualitas suscipit magis & minus.
Scientia est permanentium & difficile mobilium.

CAPITVli De Oppositis.

A priuatione ad habitum impossibilis est regressus.
Bonum & malum nō sunt in genere sed sunt genera aliorum
Contrariorum in mediatorum necesse est unum inesse semper
susceptibi: mediatorum uero non.
Habitus & priuatio habent fieri circa idem.
Non est possibile ignem fieri frigidum: & niuem nigram.
Oppositio ē quadruplex: contraria contradictoria: priuatiua & flatia
Priuari dicimus unūq; qd qd id qd natū ē hīc nullo mō hēt.
Priuari & habitum habere: nō est habitus & priuatio.

CAPITVli De Priori

Prius dicitur quadrupliciter: secundum tempus: a quo non conuer-
titur subsistendi consequentia: secundum ordinem: & secundū
honorem.

PREDICAMENTORVM.

CAPITVli De SIMVL

Simul dicitur tripliciter: simul tempore: natura: & que ex opposito
diuidunt idem genus.

CAPITVli De MOTV.

Alteratio est mutatio secundum qualitatem.
Quies est motui contraria simpliciter.
Species motus sunt sex: generatio: corruptio: augmentum: diminu-
tio: alteratio: & secundum locum mutatio.

FINIS PREDICAMENTORVM

INICIUM SEX PRINCIPIORVM

LIBRI SEX PRINCIPIORVM

PROLOGI

Creator naturam numero stabiluit.
Forma ē cōpositiōi cōtingēs simplici & iuariabili eētia cōsistēs.
Forma seiungitur a natura compositionis.
Figura incisionis est a natura.
Natura oculte operatur in uniuersalibus.
Omnis comunitas naturalis a singularitate procedit.
Omne compositum adueniens composito facit maius.
Substantiale est quod ex quadam compositione confert esse & im-
possibile est deesse rei.

CAPITVli De ACTIONE.

Actio est secundum quam in id quod subiicitur agere dicimus.
Actio corporis mouet id in quo est: actio uero anime non.
Anima dum agit in mobilis permanet
Agere & pati recipiunt contrarietates & magis & minus.
Impossibile est non corpus in corpore moueri.
Locus est corpus: anima uero non.
Naturalis proprietas actionis est ex se passionem in id quod subii-
citur inferre.
Omnis actio i motu ē: & omnis motus in actione firmatur.

Capituli De passione

Passio ē effectus illatioque actionis.
Passio ē prima generatio actionis.

LIBER SEX PRINCIPIORVM

Passio est in passio.

Capituli de Quando
Anima coniuncta corpori insequitur complexiones corporis.
Quando est quod ex adiacentia temporis relinquitur in te spali.
Quando nihil est contrarium.

Capituli de VBI
Anima nullum locum occupat.
Duo corpora non possunt esse simul in eodem loco: nec unum
in diuersis locis.
In loco est quicquid a loco circumscriptur.
Locus non est sine corpore: nec corpus sine loco.
Vbi est circumscriptio a loci circumscriptio procedens.
Vltima spera non est in loco.

Capituli De POSITIONE
Contraria habent fieri circa idem.
Positio est situs partium & generationis ordinatio.
Positio nihil est contrarium.
Positio non suscipit magis & minus.
Proprium est positioni assistere substantie.
Sedere solum competit rationalibus.

Capituli De Habitu.
Habitus est corporum & eorum que circa corpus sunt adiacentia.
Habitus suscipit magis & minus.
Habitui nihil est contrarium.
Proprium habitus est esse in pluribus.

FINIS LIBRI SEX PRINCIPIORVM.
INCIPIT LIBER PERHYERMENIAS:

Capituli PRIML
Circa compositionem consistit ueritas uel falsitas.
Ea que sunt in uoce sunt note earum passionum que sunt in anima.
Littere & uoces non sunt eadem apud omnes: anime uero passio
nes & res sunt eadem.

Scripta sunt note eorum que proferuntur:

Capituli SECUNDI

PERHYERMENIAS

Catois uel catoni non se nota sed casus nominum & sic de similibus.
In nomine compositum pars nihil perse significat.
Nomen est uox significatiua ad placitum sine tempore cuius nulla
pars significat separata.
Non homo non est nomen neque negatio: sed est nomen infinitum.
Nomen naturaliter nihil est: sed quando fit nota.

Capituli TERTII.
Curret & currebat non sunt uerba sed casus uerbi.
Hoc uerbum est significat quandam compositionem quam sine
extremis non est intelligere.
Non currit non est uerbum: sed est uerbum infinitum.
Verbum est quod significat tempus cuius pars nihil seorsum signi
ficat & est semper eorum que de altero predicantur nota.

Capituli Quarti.
Animal gressibile bipes: est unum & non multa.
Affirmatio est enuntiatio alicuius de aliquo.
Non omnis oratio est enuntiatiua: sed illa in qua est uerum uel falsum.
Negatio est enuntiatio alicuius ab aliquo.
Oratio est uox significatiua cuius partium aliquid significat separati
Oratio est significatiua non sicut instrumentum sed ad placitum.
Oratio una est que significat unum de uno: uel coniunctione.
Oratio plures est que significat plura & non unum uel in coniuncte.
Omni enuntiatiua necesse est esse ex uerbo uel casu uerbi.

Capituli Quinti.
Affirmatio est opposita omni negationi.
Hoc signum omne non est uniuersale: sed significat uniuersaliter.
Nulla affirmatio erit uera in qua predicabitur uniuersale uniuersa
liter sumptum.
Negatio est opposita omni affirmationi.
Non est idem dicere homo non est albus: & nemo est albus.
Omne affirmatum contingit negari.
Omne negatum contingit affirmari.
Quod fit non est.

LIBER.

Rerum alie sunt uniuersales: alie particulares.
Singulare est quod non est natum esse in pluribus.
Uniuersale est quod est natum esse in pluribus.
Vni affirmationi una negatio est opposita.

CAPITVli SEXTI

Non omnia eueniunt ex neccessarie sed multa fiunt a casu & ad utrumlibet.

Omne quod est dum est neccessesse est esse.

Propter nostrum affirmare uel negare nihil in re sequitur.

LIBRI SECVNDI PERHYERMENIAS.

CAPITVli PRIMI

Hic terminus omne non significat uniuersale: sed quod uniuersaliter

Neccessesse est aliquem hominem esse.

Preter uerbum nulla est affirmatio uel negatio.

Verba & nomina transposita idem significant.

CAPITVli SECVNDI

Impossibile est duo contradictoria uerificari de eodem.

Idem possibile est esse & non esse.

Non differt dicere hominem ambulare: & hominem ambulare esse.

Omnis interrogatio dyaletica petit unam responsionem.

FINIS LIBRI PERHYERMENIAS.

INCIPIT LIBER POSTERIORVM.

LIBRI PRIMI POSTERIORVM.

Accidentia non sunt neccessaria.

te. xy.

Accidens contingit non esse.

te. xyiii.

Addiscimus aut per demonstrationem aut per inductionem.

te. 35.

Affirmatiua demonstratio potior est negatiua.

te. xxx.

Cuius simpliciter est scientia: hoc impossibile est aliter se habere.

te. y.

Contradictio est oppositio cuius non est medium secundum se.

te. y.

Certior est scientia que est ex paucioribus quam que est appositione.

te. xxxii.

POSTERIORVM.

Due sunt precognitiones. scilicet quia est: & quid est.

te. 2.

Demonstratio est syllogismus faciens scire.

te. y.

Deficiente sensu deficit scientia sensibilium illius sensus

te. 33.

Dyaletica propositio accipit quamlibet partem contra dictionis indifferenter.

te. y.

Demonstratiua propositio accipit partem ueram.

te. y.

Dignitas est propositio indemonstrabilis quod neccessesse est quemlibet docendum habere.

te. y.

Demonstratio circularis simpliciter est impossibilis.

te. yi.

De omni est quando nihil nec est summere aliquo tempore sub subiecto: de quo non dicatur predicatum.

te. yiii.

Demonstratio est eorum que sunt perse. & non eorum que sunt per accidens.

te. xyiii.

Demonstratio & scientia non sunt corruptibilium.

te. xyiii.

Demonstrantem non est interrogare propter id quod oppositorum esse non demonstrat idem.

te. xxyii.

Demonstratio est ex uniuersalibus: inductio uero ex his que sunt secundum partem.

te. 33.

Demonstratio uniuersalis potior est particulari.

te. xxx.

Enuntiatio est oratio quolibet parte contradictionis accipiens

te. y.

Ex ueris contingit syllogizare: demonstrare autem ex ueris non contingit sed neccessarium est.

te. xxi.

Ex uero semper sequitur uerum.

te. xyii.

Ex neccessariis contingit syllogizare neccessarium. similiter ex non neccessariis: sed non demonstrare.

te. xyii.

Figuratum maxime est faciens scire prima.

te. 31.

Geometra non supponit falsa.

te. xxy.

Idem dicitur primum & principium.

te. y.

Impossibile est infinita pertransire.

te. yi.

Ignorantia est duplex: negationis: & dispositionis.

te. 32.

Impossibile est speculari uniuersale nisi per inductionem

te. 33.

Illa demonstratio est dignior que utitur dignioribus principiis.

te. xxx.

LIBER.

Illa scientia est una que est unius generis subiecti.	te. xxxiii
Impossibile est omnium syllogismorum principia esse eadem.	te. xxxiii
Medio existente ex necessitate: conclusio erit ex necessitate.	te. xvi.
Maiores cognoscitur prius tempore quam conclusio: & minor simul cum conclusione.	te. 3.
Necesse est demonstrationem esse ex primis ueris in mediis prioribus notioribus causisque conclusionis.	te. y.
Non est idem unitas & unitatem esse.	te. y.
Necesse est magis credere principiis quam conclusioni.	te. y.
Non omne quod scitur per demonstrationem scitur.	te. yi.
Non contingit descendente de uno genere in aliud demonstrare.	te. 23.
Necesse est ultima & medio in demonstratione: ex eodem genere esse.	te. 22.
Non contingit ire in infinitum in predicatis: nec ascendendo nec descendendo.	te. xxxvi.
Omnis doctrina & omnis disciplina intellectiva ex preexistente fit cognitione.	te. i.
Oportet addiscentem non incredibilem esse.	te. y.
Oportet medium propter ipsum inesse tertio & primum medio.	te. 21.
Omnis scientie communicant in principiis communibus.	te. xxyii.
Omnis syllogismus est per tres terminos.	te. xxxiiii.
Principium demonstrationis est propositio immediata.	te. y.
Propositio immediata est qua non est altera prior.	te. y.
Propositio est altera pars enunciationis significans unum de uno.	te. y.
Positio est oratio indemonstrabilis quam non est necesse quemlibet docendum habere.	te. y.
Propter quod aliquid est tale illud est magis tale.	te. y.
Pars contradictionis que significat aliquid de aliquo est affirmatio: que autem aliquid ab aliquo negatio.	te. y.
Principiis nihil est notius in ueritate: & nihil notius oppositis eorum in falsitate.	te. y.

POSTERIORVM.

Per se insunt primo modo quecumque insunt in ratione dicente quid est.	te. yi.
Principium in unoquoque genere est propositio necessaria & indemonstrabilis in scientia cuius est principium.	te. xliiii.
Planete quia sunt prope non scintillant.	te. xxx.
Prius est esse quam non esse.	te. xxxv.
Quod addiscitur quodammodo scitur.	te. iiii.
Quecumque neutraliter insunt accidentia sunt.	te. yviii.
Quod scitur non potest aliter se habere.	te. xy.
Que per se sunt necessario insunt rebus.	te. xy.
Remotiora a sensu sunt uniuersalia: proxima uero particularia.	te. y.
Scire unumquodque opinamur simpliciter: & non philosophico modo quod est secundum accidens cum causa arbitramur cognoscere per quam res est. & quoniam illius est causa & non contingit aliter se habere.	te. y.
Scire est per demonstrationem intelligere.	te. y.
Scientia est eorum quorum est demonstratio. & non secundum accidens.	te. y.
Suppositio dicit esse uel non esse: definitio uero non.	te. y.
Sicut negatio est causa negationis: ita affirmatio est causa affirmationis.	te. 30.
Scientes uniuersalia sepe ignorant ipsum singulare.	te. 30.
Sensus est singularium.	te. 33.
Scire non est per sensum.	te. xxxviii.
Soletia est subtilitas quedam in non prospecto tempore medii inueniendi.	te. xliiii.
Tam syllogismus quam inductio per prius nota faciunt doctrinam.	te. i.
Tunc scimus cum causas cognoscimus.	te. y.
Uniuersale est quod quando de omni fit & per se secundum quod ipse est.	te. x.
Vulnera circularia tardius sanantur.	te. 30.
Uniuersale est ubique & semper.	te. xxxviii.

LIBRI SECVNDI POSTERIORVM.

LIBER.

- Causa & medium idem sunt. te. i.
 - Causa prior est eo cuius est causa. te. xxy
 - Diffinitio est cognitio substantie & ipsius quod quid ē. te. z
 - Diffinitio formalis non habet medium per quod demonstratur: materialis uero sic. te. yiii.
 - Eorum que frequenter sunt medium eorum debet esse frequenter. te. xxi.
 - Ex singularibus in uniuersalia ascendere oportet. te. zz.
 - Equocationes magis latēt in uniuersalibus q̄ in inferioribus. te. zz
 - Ex sensu fit memoria: ex multis memoriis fit experimentum: ab experimento autem uniuersale accipitur: quod est principium artis & scientie. te. xxyii.
 - Fluius magis fluit in fine mēsis, q̄ tūc lūa magis deficit. te. xxiii
 - Facilius est diffinire singulare q̄ uniuersale. e. z. z.
 - Impossibile est scire quid est & ignorare si est. e. yi. ii
 - Intellectus est habitus principiorum. te. xxyii
 - Medium in demōne est ratio primi termini. te. xxy
 - Omnis arbor habens lata folia: folio fluit. te. xxy
 - Principia demonstrationum sunt diffinitiones. te. z
 - Questiones sunt equales numero his quecunque uere scimus. te. i.
 - Questiones sunt quattuor: si est: quid est: quia est: & propter quid est. te. i.
 - Quedam sunt semper: & quedam frequenter. te. xxi.
 - Sentire est singularis: sed sensus est uniuersalis. te. xxyii
 - Vnius in quantum unum una est scientia. te. z
- FINIS LIBRI POSTERIORVM.
INCIPIT LIBER PRIORVM.
PRIMI PRIORVM
- Dici de omni est quando nihil est summere sub subiecto de quo non dicatur predicatum. ca. i.
 - Dici de nullo est quando nihil est summere sub subiecto a quo non remoueat predicationem. ca. i.
 - Exempla ponimus ut sentiant ad discipulos. ca. xxx

PRIORVM.

- Frequenter mentiri euenit eo q̄ non bene exponuntur termini secundum propositionem. ca. zi
- In omnibus predicatis reduplicatio ponenda est ad maius extremum. ca. xxy.
- Medium est illud quod est in alio: & aliud est in ipso. ca. y
- Non oportet semper querere terminos nomine exponi: nā sepe sunt termini quibus nomen non ē ppositū. ca. zi
- Propositio uniuersalis est que omni aut nulli inesse significat: particularis uero que alicui aut nō alicui aut non omni inesse significat: indefinita autem que in esse aut non inesse significat: sine signo uniuersali uel particulari. ca. i.
- Possibili posito inesse nullum sequitur inconueniens. ca. xxyiii
- Sillogismus est oratio in qua quibusdam positis & cōcessis necesse ē aliud euenire p ea q̄ posita sūt & cōcessa. ca. i.
- Sillogismus perfectus est qui nullius indiget preter ea q̄ sumpta sunt ut appareat necessarius: imperfectus uero est qui unius aut plurium que sunt necessaria per sumptos terminos non autem sumpta per propositiones. ca. i.
- Terminus est in quem resoluitur propositio. ca. i.

LIBRI SECUNDI

- Ex falsis sequitur uerum: ex ueris nil nisi uerum. ca. z
- Quando extrema conuertuntur necesse est mediū cōuerti ad utrumque. ca. zi.

FINIS LIBRI PRIORVM.

INCIPIS LIBER TOPICORVM

LIBRI PRIMI TOPICORVM.

- Accidens ē quod cōtingit eidem inesse & non inesse. ca. iiii.
- Contrariorum eadem est disciplina. ca. xi.
- Dialectica est utilis ad tria: ad exercitationē: ad obuiationem: & ad disciplinas philosophicas. ca. z
- Dialectica ad omnium methodorum principia uia hēt. ca. z

LIBER.

- Genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in quid. ca. iiii.
Inductio ē pgressio a singularibus ad uniuersalia. ca. x.
Illud ponit aliq̃s quod a uiro probabili dictum est ca. xi.
Melissus ponit unum ens tantum. ca. yiii.
Non omne quod uidetur probabile est probabile. ca. i.
Non oportet omne problema aut omnem positionem considerare: sed quādo dubitabit aliquis rationis indigentium & non pene sensu sue. ca. yiii.
Omnis aqua omni aque est eadem specie. ca. y.
Prima & uera s̃t que p̃ se ip̃a & non p̃ alia fidem p̃b̃t. ca. i.
Probabilia sunt: que uidētur omnibus aut pluribus aut sapientibus: & his uel omnibus uel pluribus uel maxime notis & precipuis. ca. i.
Proprium est quod non indicat quid est esse rei: soli aut inest & conuersim predicatur. ca. iiii.
Quolibet contraria opinionibus sapientis proferēte sollicitum esse: stultum est. ca. yiii.
Qui dubitant utrū oporteat deos uereri & parentes honorare uel non. indigent pena. ca. yiii.
Qui dubitat utrum nix sit alba indiget sensu. ca. yiii.
Quot modis d̃r unū oppositorū tot modis d̃r & filigum ca. iz.
Rhetor nō semp̃ p̃suadet: nec medicus semper sanat ca. zz.
Sillogismus dyalecticus ē q̃ ex p̃babilibus ē sillogizatus ca. i.
Sillogismus lytigiosus est qui ex his que uidentur probabilia & non sunt est sillogizatus. ca. i.
Tres sunt species propositionū: ethice: phisice: & logice ca. xi.
Vnūquodq; primorū principiorum est sibi ip̃si fides. ca. i.

SECVNDI TOPICORVM.

- Animalia semper nutriuntur non tamen semper augentur. ca. xiii.
Dulce perse desideratur: uinū autem per accidens. ca. yiii.

TOPICORVM.

- Homines ut in pluribus sunt mali: in paucioribus autē boni. ca. xyiii.
Iniusticiam facere non inest deo: quia iniusticiam facere idem est q̃ sponte nocere: deo autem non contingit nocere. ca. y.
Inuidus est qui tristatur de prosperitate bonorum. ca. y.
Impossibile est contraria eidem simul in esse. ca. zi.
Idem est susceptibile contrariorum. ca. zi.
Motis nobis mouentur omnia que sunt in nobis. ca. zi.
Nullum genus predicatur denominatiue de suis speciebus. ca. 3.
Plura scire contingit sed non intelligere. ca. xxi.
Quod iuste sit scienter sit: quod uero iniuste ignorāter. ca. 23.
Quecūq; insunt speciei insunt etiam generi. ca. yiii.
Quorum generationes sunt bone ipsa sunt bona: & quorum sunt male sunt mala: quorum uero corruptio nes sunt bone ipsa sunt mala: & quorum sunt male ipsa sunt bona. ca. xxiii.
Reprehensor est qui tristatur de prosperitate malorum. ca. y.
Scientia est presentium & futurorum: reminisci autem preteritorum. ca. xiii.
Si de quo magis uidetur inesse & non inest: nec de quo minus: & Si de minus uidetur inesse & inest: & de quo magis. ca. xxyii.
Simpliciter dico quod nullo addito dico. ca. 30.

TERTII TOPICORVM

- Amicitia melior est diuitiis. ca. z.
Cuius finis est melior ipsum quoq; est melius. ca. z.
Decor est quedam commensuratio membrorum. ca. z.
Finis magis est elligendus q̃ ea que sunt ad fines. ca. z.
Illud est albius quod nigro est impermixtius. ca. yiii.
Magis elligenda est beatitudo q̃ prudentia. ca. z.
Melius est bene uiuere q̃ uiuere. ca. iiii.

LIBER. IV. TOPICORVM.

- Melius ē n̄ idigētī necessariis philosophari q̄ ditari. ca. iiii.
Nullus honorat diuitias propter se: sed ppter aliud: amicitiam uero sic. ca. 2.
Omnia bonum appetunt. ca. i.
Obliuisciorum que quis fāde egit bonotū est: remini sci uero malorum. ca. x.
Quod propter se est elligibile magis est elligendum: q̄ quod propter aliud. ca. i.
Robur existit in nervis & ossibus. ca. 2.
Studere negamus ut ingeniosi esse uideamur. ca. y.
Tale additum tali facit ipsum magis tale. ca. yiii.
Q VARTI TOPICORVM.
De quibus species predicatur oportet & genus p̄dicari. ca. i.
Differentia nunquam participat genus: sed bene species & indiuiduum. ca. 3.
Donum est datio irredibilis. ca. yiii.
Genus semper de pluribus predicatur q̄ species. ca. i.
Impossibile est aliquid participare genus quod non p̄cipat aliqua suarum specierum. ca. i.
Cmnis memoria est in anima. ca. yiii.
Pars nullo modo predicatur de suo toto. ca. xi.
Praui dicuntur omnes secundum appetitum. ca. xi.
Q̄ n̄ una species sub duobus generibus continetur alte rum sub altero contineri oportet. ca. 2.
Q VINTI TOPICORVM.
Conturbat audientem quod frequenter dicitur. ca. iiii.
Gratia discendi proprium facimus & diffinitiones. ca. 2.
Hisdem inquantū eadem: eadem insunt uel n̄ insunt. ca. iz.
Ignotum est si occiderit sol si adhuc sit super terram: eo q̄ tunc sensum amissimus. ca. yiii.
Impossibile est idem esse proprium plurium. ca. xx.
Obscurum est quod multipliciter dicitur. ca. 3.
Omne sensibile extra sensum factum incertū est. ca. yiii.
Quod per super habundantiam dī uni soli conuenit. ca. xy.

TOPICORVM.

- Scire & sentire dupliciter dicuntur habere: & uti ca. 5.
Tres sunt species ignis: lux: flamma: & carbo. ca. xy.
SEXTI TOPICORVM.
Ductio & conueniaturatio sunt equiuoca. ca. 2.
Diffinitio debet dari per notiora & priora. ca. iiii.
Dies est latio solis super terram. ca. y.
Differentia prior est specie & posterior genere. ca. yiii.
Eorum que indiffinitione ponūt genus maxime uidet significare substantiam diffiniti. ca. i.
Facilius est quemlibet fecisse: q̄ bene fecisse. ca. 2.
Flegma est humidum primum a cibo indigestum. ca. 3.
Finis in unoquoq; ē optimū & ḡa cuius alia fiūt. ca. xiii.
Genus non predicat per se de differentia. ca. yiii.
Imago est cuius generatio est per similitudinem. ca. 2.
Illud est superfluum indiffinitione quo ablato illud qd̄ remanet manifestat diffinitum. ca. 3.
Impossibile est unum oppositorum cognosci sine alio. ca. y.
Indiffinitione debet poni genus proximum aut omnes dīe determinantes genus propinquum. ca. yi.
In aliquibus agere magis faciet finem q̄ egisse. ca. xiii.
Impossibile est incorporeum corpore misceri. ca. 20.
Magis amans non magis concupiscit coitum. ca. iz.
Non solum qui clauū summit: sed etiam qui palam sum mere uult latto est. ca. xx.
Oportet diffinientem planissima interpretatiōe uti. ca. 2.
Omne inconuetum est obscurum. ca. 2.
Omne trās ferēs secūdū aliquā similitudinem trās fert. ca. 2.
Omnis bona diffinitio debet cōstare ex ḡne & duabus differentiis. ca. iiii.
Opposita sunt simul natura. ca. y.
Omnis differētia specifica cū genere facit speciem. ca. yi.
Omnis passio magis facta abicit a substantia: dīa uero saluat id cuius est dīa. ca. yiii.
Omnes honorem appetunt. ca. xiii.
Oportet semper ad indigens conari. ca. xiii.

LIBER

- Qui bene diffinit contraria consignificat. ca. 2.
 Qui diffinit scientiam: quodammodo etiam ignoratiam diffinit. ca. xiiii.
 Qui circa aliquas uoluptates retinetur: luxuriosus dicitur. ca. xiiii.
 Simpliciter notum non est quod ab omnibus notum est: sed a bene dispositis intellectu. ca. iiii.
 Vnius rei non sunt plures diffinitiones. ca. iiii.
 SEPTIMI TOPICORVM
 Diffinitio non est aliud quam res diffinita. ca. iiii.
 Facilius est destruere quam construere. ca. yiii.
 Oportet id quod optimum & maximum dicitur esse unum numero. ca. 2.
 Quaecumque sunt simpliciter eadem eorum generationes & corruptiones sunt ad eam. ca. i.
 Que ambo eidem non sunt eadem: sibi inuicem non sunt eadem. ca. 3.
 Verisimile est in multis in multis magis fieri peccatum quam in paucis. ca. yiii.

OCTAVI TOPICORVM
PARTIS PRIME.

- Dialectica propositio est contra quam sic in pluribus se habentem non est dari instantiam. ca. yi.
 Disputanti non est utendum sillogismo ad impossibile. ca. yii.
 Maiori bono maius malum opponitur. ca. yi.
 Vna scientia est melior alia: aut quia certior: uel quia de meliori. ca. iiii.

PARTIS SECVNDE.

- Cum respondentem proponitur multiplex quod non intelligit: concessum est ei dicere: non intelligo. ca. iiii.
 Discienti semper sunt ponenda uera. ca. i.
 Falsum semper sillogizatur ex falsis. ca. yiii.
 Ille soluit orationem falsam qui interrimit propter quid est falsa. ca. y.
 Nihil prohibet propositionem aliquam pro se esse uituperari.

ELLENCORVM.

- Iam ad problema autem laudabilem: & e contra. ca. yiii.
 Prauus socius est qui impedit commune opus. ca. yii.
 Peccatum est aliquid ostendi per longiora: quod in est per pauciora. ca. yiii.
 Qui ex improbabilibus conclusione sillogizare conatur non bene sillogizant. ca. 3.
 Qui litigatorie interrogat prave disputat. ca. yii.
 Qui bene nati sunt: bene facere possunt. ca. iz.
 Sophisma est sillogismus litigatorius. ca. y iiii.

LIBRI PRIMI ELLENCORVM.

- Contraria iusta se posita: maiora: & minora: meliora: & peiora: apparent. ca. iz.
 Duo sunt opera sapientis: unum est non mentiri de rebus nouit aliud mentientem posse manifestare. ca. i.
 Difficile est simul multa conspicer. ca. iz.
 Ellencus est sillogismus contradictionis unius & eiusdem ad idem & secundum idem & in eodem tempore. ca. 3.
 Homines conturbati minus conseruant orationes. ca. iz.
 Imperiti uelut distantes longe speculantur. ca. i.
 Non contingit res ipsas ferentes disputare: sed pro rebus notis utimur nominibus. ca. i.
 Nomina sunt finita: res uero infinite: ideo unum nomen plura significat. ca. i.
 Oportet discitem credere. ca. 2.
 Omnes artes utuntur quibusdam comunibus. ca. yiii.
 Qui uirtutis nominum sunt ignari: de facili paralogizantur. ca. i.
 Quibusdam magis est opere precium: uideri sapientes & non esse: quam esse & non uideri. ca. i.
 Rubens color insequitur mel. ca. 3.
 Sophistica est apparens scientia & non existens. ca. i.
 Sophista copiosus est ab apparenti scia & non existenti. ca. i.
 Tardiores minus prouident. ca. iz.

SECVNDI ELLENCORVM.

DIVISIONVM BOECII

Ad interrogaciones plures non est danda una rñsio.	ca. i.
Cum proponitur obscurum non est concedendum simpliciter.	ca. 2.
In non facere intelligitur facere: & uniuersaliter i negatione intelligitur affirmatio.	ca. x.
Prouidere difficile est: uidere autem facile.	ca. 3.
Principium est maximum difficillimum omnium.	ca. 12.
Principium quantitate est minimum: potestate autem maximum.	ca. 12.
Principio inuento facile est augere reliquum.	ca. 12.
Quod scimus sepe transpositum ignoramus.	ca. i.
Qui ab alio facile paralogizatur & hoc non sentit ipse etiam hoc a se patitur sepe.	ca. i.
Recta solutio est manifestatio falsi.	ca. 3.
Vtrum anima animalium sit corruptibilis aut incorruptibilis: non determinatum est multis.	ca. 2.

FINIS LIBRI ELLENCORVM

LIBRI DIVISIONVM BOECII

Diuisio pñse est triplex generis in species: totius in partes & uocis in significata.
 Diuisionem generis oportet esse ad minus in duas species: non tñ in infinitas.
 Diuisio per accidens est triplex: subiecti in accidentia: accidentis in subiecta: & accidentis in accidentia.
 Diuisio generis fit per species quando species appellantur propriis nominibus: quando uero non: fit per differentias.
 Diuisio potius facienda est per finitum q̃ p̃ infinitum.
 Finita sunt priora infinitis.
 Figurarum species sunt infinite.
 Genus naturaliter est prius suis speciebus.
 Genus est ut materia specierum: differentia uero ut forma.
 Genus est quod predicatur de speciebus in quid.
 Genus in diuisione est pars: in diuisione uero est totum.
 Interempto genere interimuntur species.
 Illa q̃ collocat̃ sub genere recipiunt nom̃ & diffinitionem generis.

AVEROIS.

Indiuidua seclufa sunt a diffinitione.
 Infinitum dicitur quadrupliciter: secundum magnitudinem: secundum multitudinem: secundum speciem: & secundum tempus siue durationem.
 Multis speciebus non sunt nomina.
 Mundus dicitur infinitus quia eius terminus secundum tempus inueniri non possit.
 Negatio non constituit speciem.
 Omne aptum ad diuisionem est aptum ad diffinitionem.
 Omnis diffinitio daretur ex duobus terminis: nisi esset indigentia nominum.
 Oppositio priuatiua nullo modo ualet ad diuisionem generis.
 Omnis diuisio debet esse sicut terminus scilicet nec dimiuta nec superflua.
 Omne ambiguum est dubitabile & non econtra.
 Partes sunt priores toto.
 Pereunte toto non propter hoc pereunt partes.
 Prima oppositio est contradictio.
 Quotiens fit diuisio per negationē: debet preponi ipsa affirmatio.
 Semper potest esse negatio: priuatio uero non.
 Species est que collocatur sub genere.
 Species constituitur negatione que nullo nomine nuncupatur.
 Si negatio sit prior diuidendo genus: tardior erit intellectus rei.
 Sola species est diffinibilis.
 Sub uno genere oportet ad minus esse duas species: & ñ pauciores.
 Virtus est optimus habitus mentis & econtra.

AVEROIS IN De SVBSTANTIA ORBIS.

Anima celi non coniungitur celo secundum esse sed secundum operationem & modum.
 Corpus celeste est simplex non compositum ex natura & forma.
 Corpus celeste non indiget forma ut moueat tñ localiter: sed etia ea indiget ut sibi det permanentiam eternam.
 Celū ē finitū & determinatum a superficie continente ipsum.
 Corpora celestia calefaciunt non in q̃tū calida: sed in quantum sūt

DE SVBSTANTIA ORBIS.

velocis motus & luminosa.
Diuisio non competit materie: nisi ut habet quantitatem.
Dimensiones interminate precedunt formam in materia: terminata uero sequuntur eam.
Forme naturales diuiduntur diuisione materie.
Forma celi non est necessaria in esse celi.
Homo est intelligens per partem que est in ipso.
Illud quod mouetur ex se est compositum ex duabus naturis scilicet ex recipiente: & agente motum.
Impossibile est unum subiectum habere nisi unam formam.
Impossibile est formam esse sine materia & e contra.
In celestibus idem est efficiens motum & finis motus.
Impossibile est ut illud quod de se est corruptibile ut recipiat eternitatem ab alio.
Illud quod est in actu non recipit aliquid quod sit in actu.
Illud quod in mouendo mouetur impossibile est ut sit principium motus eterni.
In corpore celesti nulla est potentia: nisi tantum que est in loco.
Materia substantiatur per posse.
Materia non recipit simul diuersas formas: nisi quia primo recipit dimensiones interminatas.
Materia celi est aliquid existens in actu & non in potentia: & ideo dignius dicitur subiectum quam materia.
Omnis uirtus in materia est finite motionis.
Omne compositum ex materia & forma est finite receptionis necessarium.
Pati est contrarium ipsi actui.
Transmutatio arguit materiam: operatio uero formam.

FINIS AVEROIS IN DE SVBSTANTIA ORBIS.

F I N I S.

ITAVLA

OPERIS.

Liber. methaphisice.
Comentator in eodem.
Liber. phisicorum.
Comentator in eodem.
Liber. de celo & mundo.
Comentator in eodem.
Liber. de generatione & corruptione.
Comentator in eodem.
Liber. metheororum.
Comentator in eodem.
Liber. de anima.
Comentator in eodem.
Liber. de sensu & sensato.
Comentator in eodem.
Liber. de memoria & reminiscencia.
Comentator in eodem.
Liber. de somno & uigilia.
Comentator in eodem.
Liber. de causa longitudinis & breuitatis uite.
Comentator in eodem.
Liber. de iuuentute & senectute.
Liber. de respiratione & aspiratione.
Liber. de morte & uita.
Liber. de motibus animalium.
Liber. de bona fortuna.
Liber. de causis.
Liber. de pomo & morte.
Epistole aristotellis ad alexandrum.
Liber. de animalibus.
Liber. Ethicorum.
Comentator in eodem.
Liber. politicorum.
Liber. economicorum.
Liber. epistolarum senece ad lucillum.
Liber. senece de moribus.

Liber Seneca de formula Vitae
Liber Seneca de beneficiis.
Liber apulei de deo socratis.
Liber poetrie Aristotellis
Comentatoris in eodem.
Liber Rhetoricorum Aristotellis
Liber. uniuersalium.
Liber. predicamentorum.
Liber. sex principiorum.
Liber. perhyermentias
Liber. posteriorum.
Liber. priorum.
Liber. topicorum.
Liber. elencorum.
Liber. diuisionum boecii.
Auetoys in de substantia orbis.

F I N I S.

Expliciunt propositiones Aristotellis: Aueroisq;
& aliorum phylosophorum are: & impensa Bene
dicti de Hectoreis librarii ad lucem delatæ: Opera
uero: & diligentia Bazalerii de Bazaleriis ciuis bo
noniensis Impræssæ Regnante Ioanne Bentiuolo
Secundo Sforca: Vicecomite de Aragonia Anno
Saluatoris nostri. M. cccc. lxxxxi. die Augusti
secunda.

Laus

Deo.

